

PAUL ARISTE

Vadja rahvalaulud ja nende keel

Valgus

1986

Eesti Rahvusraamatukogu: PE A/80; 22 [2]

EOD - Trükise digitaalkoopia ehk e-raamatu tellimine (eBooks on Demand EOD): miljonid raamatud vaid hiireklõpsu kaugusel rohkem kui kaheteistkümnes Euroopa riigis!

Täname Teid, et valisite EOD!

Euroopa raamatukogudes säilitatakse miljoneid 15.-20. sajandi raamatuid. Kõik need raamatud on nüüd kättesaadavad e-raamatuna - vaid hiireklõpsu kaugusel 24 tundi ööpäevas, 7 päeva nädalas. Tehke otsing mõne EOD võrgustikuga liitunud raamatukogu elektronkataloogis ja tellige raamatust digitaalkoopia ehk e-raamat kogu maailmast. Soovitud raamat digiteeritakse ja tehakse Teile kättesaadavaks digitaalkoopiana ehk e-raamatuna.

Naudi oma EOD e-raamatut!

- Saa originaalse raamatu ilme ja tunnetus!
 - Saate kasutada standardtarkvara digitaalkoopia lugemiseks arvutiekraanil, suurendada pilti või navigeerida läbi terve raamatu.
 - *Otsi & leia*:* Saate kasutada üksikterminite täistekstotsingut nii ühe faili kui failikomplekti (isikliku e-raamatukogu) piires.*
 - *Kopeeri & kleebi teksti ning pilte*:* Saate kopeerida pilte ja tekstiosi teistesse rakendustesse, näiteks tekstitöötlusprogrammidesse.
- *Pole kättesaadav kõigis e-raamatutes.

Tingimused

EOD teenust kasutades nõustute Te tingimustega, mille on kehtestanud raamatut omav raamatukogu

- Tingimused: <https://books2ebooks.eu/csp/et/nle/et/agb.html>

Rohkem e-raamatuid

Seda teenust pakub juba 40 raamatukogu enam kui 12 Euroopa riigis. Otsi teenuse raames pakutavaid raamatuid: <https://search.books2ebooks.eu>
Lisainfo aadressil: <https://books2ebooks.eu/et>

P. Ariste

Vadja
rahvalaulud
ja nende
keel

EESTI NSV TEADUSTE AKADEEMIA
EMAKEELE SELTSI TOIMETISED Nr. 22

Paul Ariste

**VADJA
RAHVALAULUD
JA NENDE KEEL**

Tallinn «Valgus» 1986

N (Vadja)
A75

Toimetanud M. Leppik ja H. Rajando
Kaane kujundanud K. Jaanits
Trükitud Eesti NSV Teaduste Akadeemia Toimetus-
ja Kirjastusnõukogu otsusel

Ariste, P.

A75

Vadja rahvalaulud ja nende keel.--Tallinn:
Valgus, 1986.--108 lk.--(Emakeele Seltsi Toime-
tised 22).

Akadeemik Paul Ariste on käesolevasse kogu-
mikku koondanud need vadja rahvalaulud, mis on
talletatud uurimisretkedel kuni 1980. aastani.
Laulutekstitid on foneetilises transkriptsioonis,
tõlgitud ka eesti keelde ja varustatud kommentaa-
ridega.

Huvipakkuv raamat folkloristidele ja keele-
uurijaile.

84.3 Vadja

A $\frac{4700000000-352}{M902(16)-86}$ tellitud

© Eesti NSV Teaduste Akadeemia,
1986.
Выпущено по заказу Академии
наук ЭССР.

E E S S Ö N A

Käesolevasse kogumikku on koondatud need vadja rahvalaulud, mis autor on talletanud pärast "Vadjalaste laulude" ilmumist 1960. aastal. Enamik laule on Vaipoollest. Ainult paar lühikest laulu on Kõrvõttula ja Kukkuzi külast. Vaipoolles on vadja rahvalaul püsinud kauem kui mujal Vadjamaal, sest siin on vadja keele tarvitaminegi püsinud kauem. Laulud on talletatud koos vadjalaste muude folkloori- ja etnograafiapärimustega peaaegu iga-aastastel uurimisretkedel kuni 1980. aastani. Laulude algupärandid on autori "Vadja etnoloogia" mappides. Laulud on esitatud vadja külade ja laulikute või keelejuhtide järgi. Nad on kirja pandud ütlemise järgi või on lindistatud ning hiljem litereeritud. Kõik kirjapanekud ja litereeringud on foneetilises transkriptsioonis, et tekstide keelt saaksid igakülgsest kasutada vadja keele uurijad. Nõnda näiteks on märgitud redutseeritud, epiteetilisi ja enkliitilisi häälikuid, helilisuse ja helituse muutumist naaberhäälikute mõjul, kvantiteedi muutumisi jne. vastavalt murrakutele ja keelejuhtidele. Lindistatud tekstides on mitme laulu puhul lühemad pausid tähistatud ühe kriipsuga (/) ja pikemad kahega (//).

Kõik laulud on tõlgitud eesti keelde paitsi mõned laste liisutuslaulud, mida polnud võimalik tõlkida. Igale laulule on lisatud kommentaare. Kommentaarid on tekstide peatüki järel. Neil on samad järjekorranumbrid, mis on tekstidelgi. Iga laulu kohta on märgitud, kus see leidub "Vadja etnoloogia" mappides, kus ja millal ta on talletatud, kellelt ta on kirja pandud või lindistatud. Laulikute või keelejuhtidest on esitatud vajalikud andmed ning on iseloomustatud nende vadja keele oskust. Vadja ja isuri keel on Lääne-Ingeris tihedasti kokku puutunud. Kokkupuuteid on olnud ka soome keelega. Sellepärast on eriti analüüsitud võimalikku isuri ja soome keele mõju laulude sõnastusele. Kommentaarides on selgitatud sedagi, kas asjaomase laulu teisend või teisendid on juba varem avaldatud ning missugune on nende suhe käesolevas teoses

oleva lauluga. Lühidalt on uuritud laulude algupära ja ühi-
seid jooni teiste läänemereelaste lauludega. On kirjeldatud,
missuguses keskkonnas või olukorras on laulu esitatud, nagu
mängides, pulmades, pidustustel, lõõtspilli mängides jne.
Kommentaaries on toodud ka vajalikud bibliograafiaandmed.

Eri peatükis on esitatud tüpoloogiline ülevaade kogumi-
ku lauludest. Kõigepealt on toodud regivärsilised laulud.
Siia kuuluvad lüroepilised (1-20) ja pulmalaulud (21-33).
Neile järgnevad ahellaulud (34-38), liisutus- ja häälikutega
mänglemise laulud (39-43). Edasi on hälli-, hüpitus- ja vir-
gumislaulud (44-46) ja lastelaulud (47-51). Riimilistest lau-
ludest on esitatud tsastuškalaadsed (52-58) ja rallilaulud
(59-61). Peatüki lõpus on ülevaade sellest, missugused on
täiesti vadjakeelsed ja missugused isuri sugemetega laulud.

Omaette lühike peatükk on vadja rahvalaulude keele mõ-
ningatest seikadest, mida pole vaadeldud vadja keele gram-
matikas (Ariste 1968). Käsitletakse epiteesi ja possessiiv-
sufikseid. On kirjeldatud ka mõnede tuletusliidete omapära
ning dünaamilist rõhku ja lauserütmist tingitud kvantitee-
ti.

Lõpuks antakse ülevaade neist vähestest sõnadest, mis
puuduvad koostatavas suures vadja sõnaraamatus.

L A U L U L

KÕRVÕTTULA

I. K a t a (J e k a t e r i n a) J o v l e v a .

1.1.

oh miš poika, poļļoin poika!	Oh ma poiss, poiss vaeseke!
vaŗrā miņnua naitettī,	Vara mind naideti,
tohoselčā tēukattī,	tohtselga tōugati,
rākārintā rāizmättī.	tattrinda heideti.
kuhē mēn miš, čellē kaipān?	Kuhu lähen ma, kellele kaeban?
oh miš poika, poļļoin poika!	Oh ma poiss, poiss vaeseke!

1.2.

bāju/ bāju// lahzukķēni//	Äiu, äiu, mu lapsuke,
bāju/ bāju// pikkaraine//	äiu, äiu, tillukene,
bāi/ bāi/ ē/ ē/ ē?//	äiu, äiu, õõ, õõ, õh,
bāju/ bāju/ lahzukķēni//	äiu, äiu, mu lapsukene,
bāju/ bāju/ pikkaraine//	äiu, äiu, tillukene,
ā/ ē/ ē/ e/ e?//	aa, õõ, õõ, õ, õh.

LUUDITSA

II. D u ņ a (J e v d o k i a) T r o f i m o v a .

2.1.

(tuli) ruikko <u>raikkala</u> ,	(Tulid) rōged Raikkolasse,
tappi kašs <u>tadđana</u> ,	tapsid kaks Tadžanat,
ķelmettemā <u>kōštja</u> ,	kolmanda(ks) Kostja,
nellättemā <u>nesteri</u> ,	neljanda(ks) Nesteri,
vijettemā <u>vīpō</u> ,	viienda(ks) Vilpo,
kūvvettemā <u>kūzima</u> ,	kuuenda(ks) Kuuzima,
seicettemā <u>semonā</u> ,	seitsmenda(ks) Semonā,
a kahešsamā <u>karpā</u> ,	aga kaheksanda(ks) Karpā,
ühessamā ūpijā	üheksanda(ks) õõbija,
a čūmmenēš čulā vahī.	aga kümneks külavahi.

2.2.

tuli ruikko raikkola čüllä,
 tappi kaks taddanä,
 keijmettomä kostja,
 nellättömä nesteri,
 vijjettömä vilpo,
 kuvettomä kuuzima,
 seiccemättömä semona,
 kahessamä karpa,
 ühessämä üpija,
 čümnettämä čulavahi.

Tulid rõuged Raikkola külla,
 tapsid kaks Tadjanat,
 kolmanda(ks) Kostja,
 neljanda(ks) Nesteri,
 viienda(ks) Vilpo,
 kuuenda(ks) Kuuzima,
 seitsmenda(ks) Semona,
 kaheksanda(ks) Karpa,
 üheksanda(ks) ööbija,
 kümnenda(ks) külavahi.

2.3.

lā miē laulan lappa üli
 kolgotán nenä kovēra.
 en luvánnu miē lauločélla,
 iločélla ēstikā.
 panin miē sū laulamā,
 entā ilostammā.
 sū laulaB, süä murehtēB,
 a silmäd vettä vērettēvād.
 ühs eli varā minū emä,
 tein eli varā minū isä,
 mihs tehti minū mokomaizē,
 ruikō rikottu näköä.
 em miē ilke čüllä mennä
 omisssa lofkois poikis.
 tütöt sātanad jutellā
 kehnossi,
 i vanad naizēd vērettēvād.
 mokomā tämä ono.

Las ma laulan lampmökk,
 kolgután, nina kõver.
 Ma ei lubanud laulelda,
 rõõmutseda sugugi.
 Panin ma suu laulma,
 ennast rõõmustama.
 Suu laulab, süda muretseb,
 aga silmad vett veeretlevad.
 üks oli süüdi mu ema,
 teine oli süüdi mu isa,
 miks tegid mu niisuguse,
 rõuge rikutud nägu.
 Ma ei julge külla minna
 oma toredate poiste pärast.
 Tüdrukud, saatanad, ütlevad
 halvasti,
 ja vanad naised veeretavad:
 niisugune ta on.

2.4.

eb luvannud illo laulajalle,
 iločélla ēstikā.
 panin sū vā laulamā,
 entā ilostammā.
 sū va laulaB, süä murehtāB,
 silmäd vettä vērettēvād.
 ühs eli varā miun isä,
 tein eli varā miun emä.
 missi tehti minnua mokomāta,

Ei lubanud rõõmu lauljale,
 rõõmutseda sugugi.
 Panin vaid suu laulma,
 ennast rõõmustama.
 Suu vaid laulab, süda muretseb,
 silmad vett veeretavad.
 Üks oli süüdi mu isa,
 teine oli süüdi mu ema.
 Miks tegid mind niisugust

ruikō rikottu näköä.
em miš ilkà čüllä mennä,
omissa podrissa poikīssa.
tütöt sātanad jutellā
naized vedemād vertalevad.

2.5.

minnu māma maijoļ jūtti,
väliz anti vettä,
tervarūlla lämmiteli,
tahto tukehuttā.
eb luvannu laulo, ella,
ilo, ella ensinkā.
panin sū va laulamā,
icetā ilostammā.
sū vā laulā,
sūā murehtellō
silmiād vettä vērettād.
miks tehtī miun mōkkōman,
ruikon rikottu näkkōä?
üks oli vārā miun emmōine,
toin oli vārā miun issōine,
miks hū tehtī miun mōkkōman,
ruikon rikottu näkkōä.
lā miš laulon lappahūli,
kolkutan nenā kovēra.

2.6.

avatkā viron verājed,
avatkā viron verājed!
viron vērahat tullōd,
viron vērahat tullōd.
tullō lōjo joukkunē,
tullō vā lōjo joukkunē,
jumala perehenē,
jumala perehenē.
kārtiskā kahelele rōlella,
kārtiskā kahelele rōlella,
laskā tuppā meijān väkkēä,
laskā vā tuppā meijān väkkēä,
väsünüttā, vaivunutta,
väsünüttā, vaivunutta.

rōuge rikutud nägu.
Ma ei julge külla minna,
oma vahvate poiste pärast.
Tüdrukud, saatanad, räägivad,
naised, nõiad, võrdlevad.

Mulle memm jootis piima,
vahel andis vett,
tõrvaspuudega küttis,
tahtis lämmatada.
Ei lubanud laulelda,
rõõmutseda sugugi.
Panin vaid suu laulma,
ennast rõõmustama.
Suu vaid laulab,
süda muretseb,
silmiād vett veeretavad.
Miks tegid mu niisuguse,
rõuge rikutud nägu?
Üks oli süüdi mu emake,
teine oli süüdi mu isake,
miks nad tegid mu niisuguse,
rõuge rikutud nägu.
Las ma laulan, lampmōk,
kolkutan, nina kõver.

Avage Viru väravad,
avage Viru väravad!
Viru võõrad tulevad,
Viru võõrad tulevad.
Tuleb looja oma hulgaga,
tuleb vaid looja oma hulgaga,
jumal oma perega,
jumal oma perega.
Kalduge kahele poole,
kalduge kahele poole,
laske tuppa meie rahvast,
laske vaid tuppa meie rahvast,
väsinut, vaevunut,
väsinut, vaevunut.

sātī lupa tullla riḥḥē,
 sīz laumottī:
 terve tupa kolmi kolkkā,
 terve vā tupa kolmi kolkkā,
 kolmi kolkkā, nelje nurkkā,
 kolmi vā kolkkā, nelje nurkkā.
 kiukā on meroin kivistä,
 kiukā on meroin kivistä,
 arina animunista,
 vā arina animunista,
 laki lainēn sōmuksista,
 laki lainēn sōmuksista.
 lāko kacōn langon siltoi,
 lāko kacōn langon siltoi,
 kui on lakjad langon silmad,
 kui on lakjad langon silmad.

oṅkos strugaḷla strugattu,
 oṅkos strugaḷla strugattu,
 oṅkos vōlilḷe vōlittu,
 oṅkos vōlilḷe vōlittu.
 kui on lakjad langon silmad,
 kui on lakjad langon silmad,
 kui on lakjad, nī on kǎpjād,
 kui on lakjad, ni on kǎpjād.

2.7.

avatkā virō verājād,
 virō vērāt tulḷa,
 tuḡbe lōjo joukkonā,
 jumala perehenā.
 avatkā virō verājād,
 kārtiskā kaḡella pōlella,
 laskā tuppā meijān vākkeä,
 vāsūnuttā, vaivunutta.
 terve tultuḡe tuppā,
 ennē nähtüä väkkiä,
 risitettü rahvahassa.
 terve tupa, kolmi kolkkā,
 kolmi kolkkā, nellä nurkkā,

Saadi luba tuppa tulla,
 siis lauldi:
 Tere tuba, kolm kolgast,
 tere vaid tuba, kolm kolgast,
 kolm kolgast, neli nurka,
 kolm vaid kolgast, neli nurka.
 Ahi on merekivist,
 ahi on merekivist,
 ahjuesine hanemunadest,
 vaid ahjuesine hanemunadest,
 lagi lainesoomustest,
 lagi lainesoomustest.
 Las ma vaatan langu pōrandaid,
 las ma vaatan langu pōrandaid,
 kuidas on tasased langu pōran-
 dad,
 kuidas on tasased langu pōran-
 dad.

Kas on hōövliga hōöveldatud,
 kas on hōövliga hōöveldatud,
 kas on voolmega voolitud,
 kas on voolmega voolitud.
 Kui on tasased langu pōrandad,
 kui on tasased langu pōrandad,
 kui on tasased, nī (= siis)
 on ilusad.
 kui on tasased, siis on ilusad.

Avage Viru väravad,
 Viru vōōrad tulevad,
 tuleb looja oma hulgaga,
 jumal oma perega.
 Avage Viru väravad,
 kalduge kahele poolele,
 laske tuppa meie rahvast,
 vāsīnut, vaevunut.
 Tere tuldud tuppa,
 enne nähtud rahvast,
 ristitud rahva hulgast.
 Tere tuba, kolm kolgast,
 kolm kolgast, neli nurka,

Лакі Лайне sõmuksissa,
a kiukä on meren kivist.

lagi lainesoomustest,
aga ahi on merekivist.

2.8.

kus pīppu?
aitanna^лла.
kuza aitte (aitta)?
tuli pe^lletti.
kus tuli?
vesi sammutti.
kuza vesi?
ärčä rūppāz.
kuza ärčä?
kannō pällä.
kus kanto?
karu repi.
kus karu?
üli ühessemè merē.

Kus piip?
Aida all.
Kus ait?
Tuli põletas.
Kus tuli?
Vesi kustutas.
Kus vesi?
Härg rūupas.
Kus härg?
Kännu peal.
Kus känd?
Karu rebis (katki).
Kus karu?
Üheksa mere üle (= taga).

III. M a t' j o (M a t r j o n a) A g a f o n o v a .

3.1.

nūt on hellä einä-aik,
i rutto rüccä-aik,
einä lūmin helppo tū,
mūt vä lū ja luiska.

Nüüd on hell heinaaeg,
ja kiire rukkiaeg,
heinaniitmine kerge töö,
muudkui niida ja luiska.

3.2.

ranna^лла rokkā keiteti,
ja sulatatti veita.
poigat sūti püstā rokkā,
tütöd munaveita.

Rannal kapsasuppi keedeti,
ja sulatati void.
Poisid söid paljast kapsasuppi,
tüdrukud munavõid.

3.3.

leppälintu pantī čäè pälè
i juteti:
lennä, lennä, leppälintu!
ōmen tuep seta.
sinū pä leikata
minū pä jätetä,

Lepatriinu pandi käele ja
öeldi:
Lenda, lenda, lepatriinu!
Homme tuleb sõda.
Sinu pea lõigatakse,
minu pea jäetakse,

evvē māllavvatā,
kattilas keitetā.

siseõue maha maetakse,
katlas keedetakse.

3.4.

mato mā, mappel mā,
mappelikkõa, mäliskettõa,
masse ja masse.
dunā du, tuppel tu,
tuppelikkõa tüliskettõa,
tusse ja tusse.
ivo ī, ippel tī,
ippelikkõa, īliskettõa,
issīē ja issīē.
pavo pā, pappel pā,
pappelikkõa, pāliskettõa,
passe ja passe.

3.5.

vēl eli lahsiĵē laulu.
nuku, nuku, üysi silmä,
nuku, nuku, teine silmä.
tue siē uni ulkomālt,
sāremālt, savvumālt,
sio siē lahzeļ silmāt čīn,
kuro lahzeļt kulmat čīn.
nuku, nuku nurmē kukka,
makkā, makkā, marjukkain,
leppā, leppā, linnukkain.

Veel oli lastelaul.
Uinu, uinu, üks silm,
uinu, uinu, teine silm.
Tule sa, uni, kaugelt maalt,
Saaremaalt, Savomaalt,
seo sa lapsel silmad kinni,
traagelda lapsel kulnud kinni.
Uinu, uinu, nurmelill,
maga, maga, marjukene,
puhka, puhka, linnukene.

3.6.

lahsi näci unta,
sika sittu lunta,
čārpān krāppas tulda.

Laps nägi und,
siga sittus lund,
kārbes kraapis tuld.

3.7.

tātta lauli, vunukka eli
vacā pällā:
golli, golli gōlinĵi
lehmād lauttaž valjalālā,
kīsselkattīl kaljalālā.

Vanaisa laulis, lapselaps oli
kõhul:
Golli, golli, goolinki,
lehmād laudas vallali,
kilekatel kallakil.

3.8.

kana, kana kūrīcca,
kanamuna jaicca,
vazikka telo.nok,
sika porošo.nok.

Kana, kana курица,
kanamuna яйцо,
vasikas телёнок,
siga porošёнок.

IV. K i k o (G r i g o r i) G e o r g i j e v.

4.1.

Larttu ämmä lauлу:
lä se tueb laukopäivä,
pannä štanad naglä,
izze lassä lauлуa.
ku se Larttu ämmä kōli,
kinteloja kannaloja pille-
tetti,
jevikka marjā sōti,
ja pipperivīnā jōti.

Larttu eide laul:
Las tuleb see laupäev,
pannakse püksid varna,
ise lastakse laulu.
Kui see Larttu eit suri,
kindleid ja kandleid mängiti,
jõhvikamarja söödi,
ja pipraviina joodi.

4.2.

elä idge, ämmä parka,
tüttöz one tällä.
čümmē poikā on ümperillä
ja uys on navā pällä.

Ära nuta, eideke vaeseke,
su tütar on siin.
Kümme poissi on ümberringi
ja üks on naba peal.

4.3.

ku rannaulla rokkā keiteti,
sulatatati veita.
pojat sōti külma rokkā
ja tütöd varjā munavoita.

Kui rannal kapsasuppi keedeti,
sulatatati vōid.
Poisid sōid külma kapsasuppi,
ja tüdrukud sooja munavōid.

V. I v o (J o a n) L e o n t j e v.

5.1.

tuli mēlē üks virsi.
ignatti ičine koira,
tappe naizē narvā tēlle,
lahzet kōlivat nälčā,
musat sukat pani jalkā.

Tuli meelde üks regivārss.
Ignatti igavene koer,
tappis naise Narva teele,
lapsed surid nälga,
mustad sukad pani jalga.

5.2.

menimmä mü lokka
 menti jalgat kokkā.
 se eli tetta, se eli tetta,
 se eli ihan tetta vä.

menimmä tarinaisijē,
 suvazimma larin naisije,
 se eli tetta, se eli tetta,
 se eli ihan tetta vä.

menimmä ropsu jekkē,
 veizimma silmäd nekke.
 se eli tetta, se eli tetta,
 se eli ihan tetta vä.

menimmä hakajā,
 jaizgad naizeđ magatā,
 se eli tetta, se eli tetta,
 se eli ihan tetta vä.

menimmä konnule,
 korreit tüttoit kossī.
 se eli tetta, se eli tetta,
 se eli ihan tetta vä.

siz menimmä revonnenna,
 raha beļļu enna čella
 se eli tetta, se eli tetta,
 se eli ihan tetta vä.

5.3.

kips, kilo karjā,
 ũli merē marjā!
 tō ruskolē einā!
 rusko milļē pīma.
 miš pīmā pērsālle,
 pērsaz milļē pekkiā.
 miš pekī ämmālle,

ämmä milļē kakku.
 miš kakū kanervolle
kanervo milļē rautā.

Läksime me Lokka,
 läksid jalad konksu.
 See oli tõsi, see oli tõsi,
 see oli täiesti tõsi vaid.

Läksime Tarinaisisse,
 armastasime Lari naisi.
 See oli tõsi, see oli tõsi,
 see oli täiesti tõsi vaid.

Läksime Ropsu jökke,
 võidsime silmad nõega.
 See oli tõsi, see oli tõsi,
 see oli täiesti tõsi vaid.

Läksime Hakajasse,
 laisad naised magavad.
 See oli tõsi, see oli tõsi,
 see oli täiesti tõsi vaid.

Läksime Konnule,
 uhkeid tüdrukuid kosima.
 See oli tõsi, see oli tõsi,
 see oli täiesti tõsi vaid.

Siis läksime Revonnenässe,
 raha polnud enam kellelgi.
 See oli tõsi, see oli tõsi,
 see oli täiesti tõsi vaid.

Kõps, kile (= kitseke) karja,
 üle mere marja!
 Too punikule heina!
 Punik mulle piima.
 Mina piima pörsale,
 pörsas mulle pekki.
 Mina peki vanaemale,

vanaema mulle kakku.
 Mina kaku Kanörvole,
 Kanörvo mulle rauda.

miš ravvā revollē,
repo miλλē kultā.
miš kulllā tammeλλē,
tammi miλλē lehtiā.
miš lehed lampāλλē,
lammaz miλλē villā.
miā villat sukissi,
i leppā pajjassi.

5.4.

katti čūsü:

kuhē ĩri raukka mēde?
miš mēn meccā pūta rajjumā.
a ku pū lanķēp pālle?
miš johžen jūrennaλλē.
a ku sinnua nālčā näppāB?
haukkan miš āvā kōrta,
pehmičātā petājā kōrta.
no ku siλλē vacca paizetuB?
pisān miš nigllaλλā.
no ku neizēb veri vōtamā?
vejjen miš veituziλλā.
kuš siš paska, sād veitussa?
vana lehmä vakkuzessa
ja noē lehmä kukkulessa.

5.5.

pirkko, kuza piipu?
aijenaλλā.
kuza aita?
tuli peļetti.
kuza tuli?
vesi sammutti.
kuza vesi?
ärčā rūppāZ.
kuza ärčā?
niitūl makkāB.
kuza niitü?
vikahte viipaZ.
kuza vikahte?
kannō pällā.
kuza kanto?

Mina raua rebasele,
rebane mulle kulda.
Mina kulla tammele,
tamm mulle lehti.
Mina lehed lambale,
lemmas mulle villa.
Mina villad sukkadeks,
ja lõnga särgiks.

Kass küsis:

Kuhu, hiir vaeseke, lähed?
Ma lähen metsa puud raiuma.
Aga kui puu langeb peale?
Ma jooksen juure alla.
Aga kui sind nālg näpistab?
Hammustan ma haavakoort,
pehmet pedakakoort.
Noh, kui sul vats paistetak?
Pistan ma nõelaga.
Noh, kui hakkab veri voolama?
Võian ma võidega.
Kust sa, pask, saad võiet?
Vana lehma vakakesest
ja noore lehma kuklast.

Pirkko, kus piip?
Tara all.
Kus tara?
Tuli põletas.
Kus tuli?
Vesi kustutas.
Kus vesi?
Härg rüüpas.
Kus härg?
Niidul magab.
Kus niit?
Vikat viipas (= niitis).
Kus vikat?
Kännu peal.
Kus känd?

karu repi.
kuza karu?
mēz ampu.

Karu rebis (katki).
Kus karu?
Mees ambus (= laskis maha).

5.6.

teijè ämmä i meijè ämmä
neistī ülēZ mäççjā,
neistī ülēZ mäççjā,
vetetti nännät çättē
lastī amaz mäççjā.

Teie eit ja meie eit
tõusid üles märke,
tõusid üles märke,
võtsid rinnad kätte,
lasksid alasmäge (= mäest alla).

5.7.

kase on garmoniā pällä lauMu.
ku miä elin pēni poika,
vētī tütöd manzikkā.
ku miä kazvin ja varmissuzin,
neizinin näitä tancuttammā.
ku miä elin pēni poika,
vētī tütöd jōmukkā.
ku miä kazvin, varmissuzin,
neizinin näitä johzuttammā.
ku miä elin pēni poika,
vētī tütöt pōlā.
ku miä kazvin ja varmissuzin,
viskazin vittū sōlā.
ku miä elin pēni poika,
vētī tütöd musikkā.
ku miä kazvin, varmissuzin,
neizinin miä näitä nussimā.

See on lõõtspillimänguga laul.
Kui ma olin väike poiss,
viisid tüdrukud maasikale.
Kui ma kasvasin ja tugevnesin,
hakkasin neid tantsitama.
Kui ma olin väike poiss,
viisid tüdrukud sinikale.
Kui ma kasvasin, tugevnesin,
hakkasin neid jooksutama.
Kui ma olin väike poiss,
viisid tüdrukud pohlale.
Kui ma kasvasin ja tugevnesin,
viskasin vulvasse soola.
Kui ma olin väike poiss,
viisid tüdrukud mustikale.
Kui ma kasvasin, tugevnesin,
hakkasin ma neid coire.

5.8.

huppū hū, huppū hū,
kauniz ūli karvasū.
vihma sāb, raputaB,
ja mēz naissa naputaB.

Huppuu huu, huppuu huu,
punahuul karvasuu.
Vihm sajab, raputab,
ja mees naist saputab (= pi-
gistab).

5.9.

meil eli. pettä pehatti. sitä
lugettī.

Meil oli. Peitust mängiti.
Seda loeti.

ostos, togo, rogo,
mogo, rogo,
nīpuri, nāpuri,
keḡtain, kulḡtain,
kopekan pukki.

o., t., r.,
m., r.,
n., naaber,
kollane, kuldne,
kopikane pikk (= sokk).

5.10.

siz eli tein luku.

Siis oli teine lugu.

äppär, päppär,
pīru pāru,
rukki sammu,
таллā vī,
ūtis karttu,
narra nū,
tīr tīr,
tittam poiž.

5.11.

čen neissi, se jutteli
naro.šno ku čüzütti,
näitko siä unta?

Kes tõusis üles, see ütles
nimme, kui küsiti, kas sa
nägid und?

miä näin unta,
čārpāne näütti tulḡta.

Ma nägin und,
kārbes näitas tuld.

VI. P a r o (P a r a s k e v a) D m i t r i j e v a.

6.1.

лаһсì лаули, лаһсìле луgetti: Laste laul, lastele loeti:

sika sittu lunḡta,
vīs naglā,
keiḡ sinū kaglā.

Siga sittus lund,
viis naela,
kõik sinu kaela.

VII. Kostja (Konstantin) Leontjev.

7.1.

kuza pīppu?	Kus piip?
rattīnaḷḷa.	Aida all.
kuza ratiZ?	Kus ait?
tuli peḷetti.	Tuli põletas.
kuza tuli?	Kus tuli?
vesi sammutti.	Vesi kustutas.
kuza vesi?	Kus vesi?
ärčä rūppäzi.	Härg rūupas.
kuza ärčä?	Kus härg?
nītūḷ makkāB.	Niidul magab.
kuza nītütü?	Kus niit?
vikahte lei.	Vikat niitis.
kuza vikahte?	Kus vikat?
kannō pällä.	Kännu peal.
kuza kanto?	Kus känd?
karu repi.	Karu rebis (katki).
kuza karu?	Kus karu?
mēz ampu.	Mees ambus (= laskis maha).
kuza mēZ?	Kus mees?
mato nigraZ.	Madu nõelas.
kuza mato?	Kus madu?
kukko nokkazi.	Kukk nokkis.
kuza kukko?	Kus kukk?
sakkeli vei.	Kull viis.
kuza sakkeli?	Kus kull?
ūli merē lentäZ.	Üle mere lendas.
millē (migāḷ) mennä vettamā?	Millega minna võtma?
čivizillä čintaiḷḷa,	Kiviste kinnastega,
saviziḷḷa säppagoiḷḷa,	saviste saabastega,
rautaziḷḷ rattaiḷḷ.	raudse vankriga.

7.2.

miä pajatan pikkaraizē	Ma räägin väikese muinasjutu.
kāzgā // miä tämä / vān	Ma olen aga tema unustanud.
ēn unohtannu //	
kuza pīppu?//	Kus piip?
aijannaḷḷe//	Aia all.

kuza aita?//
 vot/ i unohtin//
 kuza pīppu?//
 rattinna//
 kuza ratiZ?//
 tuli peṛetti//
 kuza tuli?//
 vesi sammutti//
 kuza vesi?//
 ärcä rūppäZ//
 kuza/ ärcä?//
 nītūī/ makkāB//
 kuza nīttü?//
 vīkaht/ vīppaZ//
 kuza vīkahte?//
 kannō pällä//
 kuza on kanto?
 karu repi//
 kuza karu?//
 mēz ampu//
 kuz mēZ?//
 mato nigraZ//
 kuza mato?//
 mato meni// sakkēl' vei//
 kuza sakkēl' ?//
 sakkēl' lentāz üli/ merē
 rantā//

Kus aed?
 Vaat, unustasingi.
 Kus piip?
 Aida all.
 Kus ait?
 Tuli põletas.
 Kus tuli?
 Vesi kustutas.
 Kus vesi?
 Härg rūppas.
 Kus härg?
 Niidul magab.
 Kus niit?
 Vikat viipas (= niitis).
 Kus vikat?
 Kännu peal.
 Kus on känd?
 Karu rebis.
 Kus karu?
 Mees ambus.
 Kus mees?
 Madu nõelas.
 Kus madu?
 Madu läks. Kull viis.
 Kus kull?
 Kull lendas üle mere randa.

7.3.

lahzet ku neisti mitä peḷlāmā, Kui lapsed hakkasid midagi
 ku neisti kerjua peḷlāmā, čen māngima, kui hakkasid peitust
 jāB, sīz lahzed neisti ūmpe māngima, kes jāāb, siis lapsec
 rikkōa seisomā. ūps sīz luki. jäid sōõris seisma. Ūks siis
 luges.
 valkā jāneZ, kuza čāiD? Valge jānes, kus käisid?
 sūreZ meccāZ. Suures metsas.
 mitä siāl? Mida seal?
 lehtōa kopittamaZ. Lehti kogumas.
 kuhē paniD? Kuhu panid?
 kaivō takkā. Kaevu taha.
 čen vargassi? Kes varastas?
 siā. Sina.

7.4.

šopo, šopo, sittä,
elä juttē mittā,
pā sū čīni,
avvā pers avvē.

Soss, soss, sitta,
ära ütle midagi,
pane suu kinni,
ava perse lahti.

VIII. N a d' j o ž a (N a d e ž d a) L e o n t j e v a.

8.1.

kuza pīppu?
aitannaАла.
kuza aitta?
tuli peļetti.
kuza tuli?
vesi sammutti.
kuza vesi?
ärčā rūppāZ.
kuza ärčā?
nītūl makkāB.
kuza nītū?
vīkahte vīppāZ.
kuza vīkahte?
kanno pällā.
kuza kanto?
karu repi.
kuza karu?
mēz ampu.
kuza mēZ?
mēz maottu.
kuza mato?
kukko nokkaZ.
kuza kukko?
sakkeli vei.
kuza sakkeli?
ūli merē lentāZ.
mīl mennā vettemā?
čivizillā čintailла,
savizilla čenčillā,
rauteizilla rattailла.

Kus piip?
Aida all.
Kus ait?
Tuli põletas.
Kus tuli?
Vesi kustutas.
Kus vesi?
Härg rüüpas.
Kus härg?
Niidul magab.
Kus niit?
Vikat viipas (= niitis).
Kus vikat?
Kännu peal.
Kus känd?
Karu rebis.
Kus karu?
Mees ambus (= laskis maha).
Kus mees?
Mees muutus maoks.
Kus madu?
Kukk nokkis.
Kus kukk?
Kull viis.
Kus kull?
Üle mere lendas.
Millega minna võtma?
Kiviste kinnastega,
saviste kingadega,
raudse vankriga.

8.2.

kips kicci/ karjā//
 üli merē/ marjā//
 tō ruskole/ einā//
 rusko milļe/ pīmā//
 miā pīmā/ porsāl//
 porzaz milļe/ pekkiā//
 miā pekī ämmälē//
 ämmä milļe/ kakkua//
 miā kakū kanervol//
kanervo milļe kultā//
 miā kulļen/ kukole//
 kukko milļe/ munā//
 miā munā/ savijāle//
 savijaz milļe/ lehtā//
 miā lehod lamrāl//
 lammaz milļe vilļā//
 miā vilļā vitakseļ//
 sukkīs i/ tein ī keik//
 enele// no vot//

Kõps kits, karja,
 üle mere marja.
 Too punikule heina.
 Punik mulle piima.
 Mina piima pörsale.
 Pörsas mulle pekki.
 Mina peki vanaemale (= eidele).
 Vanaema mulle kakku.
 Mina kaku Kanervole.
 Kanervo mulle kulda.
 Mina kulla kukele.
 Kukk mulle muna.
 Mina muna siblijale.
 Siblija mulle lehti.
 Mina lehed lambale.
 Lammas mulle villa.
 Mina villa kraasijale,
 sukkadeks ja, tegin ja kõik,
 enesele. Noh, vaat.

8.3.

menin meccā čävelemmā,
 levvin linnū pezā.
 pezāz eli muna,
 munaz eli poike,
 pojal, eli nokke
 niku valokokke.

Läksin metsa jalutama,
 leidsin linnupesa.
 Pesas oli muna,
 munas oli poeg,
 pojal oli nokk
 nagu sõnnikukonks.

IX. N a s t o (A n a s t a s i a) A n d r e j e v a .

9.1.

kõal eli pīppu?//
 aijanalla//
 a kõal eli aita?//
 tuli põtiti//
 kõal eli tuli?//
 vesi sammutti//
 a kõal eli vesi?//
 härgä rüppāZ//

Kus oli piip?
 Aia all.
 Aga kus oli aed?
 Tuli põletas.
 Kus oli tuli?
 Vesi kustutas.
 Aga kus oli vesi?
 Härg rüüpas.

a kōal eli härkä?//
 kannon päällä//
 a kōal on kanto?
 karu repi//
 a koal on karu?//
 karu maottu//
 a kōal on maod?//
 kukko nokki//
 a kōal on kukko?//
 kukko lentäZ/ üli
 üheksämän meren//
 kiviset kintät käeZ//
 i saviset säppäd jalassa//

Aga kus oli härg?
 Kännu peal.
 Aga kus on känd?
 Karu rebis.
 Aga kus on karu?
 Karu muutus maoks.
 Aga kus on maod?
 Kukk nokkis.
 Aga kus on kukk?
 Kukk lendas üle
 üheksa mere,
 kivised kindad käes
 ja savised saapad jalas.

9.2.

ostos/ togorogo//
 mogorogo//
 silfet/ salfet//
 jānet kōmet//
 kehtain kuitain//
 kopikain pukki//

o., t.
 m.,
 s., s.,
 j., k.,
 kollane kuldne,
 kopikane pikk (= sokk).

X. Nat'ju (Natalia) Georgijeva.

10.1.

olen küllu, što tahotta
 lauluja. eli laulu:

ivana uxxā.,
petta luttā,
 krims krams,
 suddē voñ.

Olen kuulnud, et tahate laule.
 Oli laul:

Ivana kalasupp,
 Petta niin,
 k. k.,
 s. ära (= minema).

10.2.

miä muisan vël:

ostos tostos,
 togorogo mogorogo,
 nīpperi nāpperi,
 silfet salfeD,
 jāmet kōmeD,

Ma mäletan veel:

o. t.
 t. m.,
 n. n.,
 s. s.,
 j. k.,

kehtain kulltain,
kokekan pukki.

kollane kuldne,
kopikane sokk.

10.3.

valkã (valkea) jänez,
kuza čaid?
sūrez meccãZ.
mitã siällä?
lehtõa korjãmaz.
kuhẽ panid?
kaivõ takkã.
ken varasti?
siã.
čellẽ tuli viimein sena,
se jäi, eli pukki.

Valge jänes,
kus käisid?
Suures metsas.
Mida seal?
Lehti korjamas.
Kuhu panid?
Kaevu taha.
Kes varastas?
Sina.
Kellele tuli viimane sõna,
see jäi, oli sokk.

10.4.

a ko n lusti nõren ellã,
lusti luita liikute lla,
jäsenitã järkütellä.
leski čitãp teissa naissa,
teizẽ naizẽ üvühüttã.

Aga kuidas on ilus noorena
elada,
ilus luid liigutada,
jäsemeid painutada.
Lesk kiidab teist naist,
teise naise headust (= varan-
dust).

XI. A n u (A n n a) K r õ ž o v s k i h h.

11.1.

miã tõž juttẽn laulu.
kuš piipu?
aijan alla.
kuš aitta?
tuli peletti.
kuš tuli?
vesi sammutti.
kuš vesi?
ärčã (ärče) rüppãZ.
kuš ärče?
ärče uju üli ühessemẽ merẽ.

Ma ütlen ka laulu.
Kus piip?
Aia all.
Kus ait?
Tuli põletas.
Kus tuli?
Vesi kustutas.
Kus vesi?
Härg rüüpas.
Kus härg?
Härg ujus üle üheksa mere.

11.2.

jānez johsi jātā mütā,
tiperteli tētā mütā,
pissis pinō vällī.
pinō puikko persē,
puikko meni takapōlē.

Jānes jooksis jääd mööda,
kõpsis teed mööda,
puges pinu vahele.
Pinu pind perse,
pind läks tagumikku.

JÕGÕPERÄ

XII. N a t ' j u (N a t a l i a) L u k i n a .

12.1.

neize päivā nōrikkeine,
valkaine vahaine päivā,
tihikossa tammikossa,
paksussa pajupehgossa.
paisa päivā paimenille,
tūnissā merimehille.
meil vā kukko tapettī,
kanalt kaḡla leikottī.
mil vā sōled annettī.
miš menin sōlī setkomā,
rannalle menin viruttamā,
pellolla puhassamā.
tokku mil sermus sermessā,
teine teizessā čäessä,
kelmais kulḡta peukalossa,
a nellāis va herkka
helmiōissā.

Tōuse, päev (= päike) noorukene,
valgeke vahane päev,
tihnikust, tammikust,
paksust pajupōosast.
Paista, päike, karjustele,
tūunest (merest) meremeestele.
Meil aga kukk tapeti,
kanalt kael lõigati.
Mulle vaid sooled anti.
Ma läksin sooli sõtkuma,
rannale läksin loputama,
põllul puhastama.
Kukkus mul sõrmus sõrmest,
teine teisest käest,
kolmas kuld pōidlast,
aga neljas aga õrn helmestest.

12.2.

nē meillä vā kukko tapettī,
kanalt kaḡla leikottī,
milē sōled annettī.
miā vā sōlī sotkomā,
rannalle viruttammā,
pellolē puhastammā.
tokku sermus sõrmestani,
toin toizesta käest,
kolmas kulḡta peukalost,

Nāe, meil aga kukk tapeti,
kanalt kael lõigati,
mulle sooled anti.
Mina aga sooli sõtkuma,
rannale loputama,
põllule puhastama.
Kukkus sõrmus mu sõrmest,
teine teisest käest,
kolmas kuld pōidlast,

nelläz herkka helmilöist.
nois päivä nōrikkein,
vaŋkiaine on vahhaine päivä,
tihikosta tammikosta,
paksusta pajupehosta,
paissa päivä paimenille,
a tūnissā merimehille.
kaik on jo. occa tuli.

neljas õrn helmestest.
Tõuse, päike noorukene,
valgeke on vahane päike,
tihnikust, tammikust,
paksust pajupõõsast.
paista, päike, karjustele,
tūunes (meres) meremeestele.
Kõik on juba. Ots tuli.

12.3.

ain miš tüttö pikkaraine,
pikkaraine,
ain miš tüttö pikkaraine,
matalaine marjukkaine,
marjukkaine,
matalaine marjukkaine,
lühüd liicca linnukkaine,
linnukkaine.
čüzün vellolta miš mäta,
miš mäta,
čüzün vellolta miš mäta:
anna, vello, millē mäta,
millē mäta,
anna, vello, millē mäta,
anna, ainoni, vähäine,
vähäine,
anna, ainoni, vähäine,
ristikkoja, rastikkoja,
rastikkoja,
ristikkoja, rastikkoja,
palanutta parzikkoja,
parzikkoja,
palanutta parzikkoja,
parzikkoja,
palanutta parzikkoja,
kuhē miš sinnoja čülvän,
sinnoja čülvän,
kuhē miš sinnoja čülvän,
pila, elen pellovasta,
pellovasta,
pila, elen pellovasta.

Ikka ma tüdruk pisike,
pisike,
ikka ma tüdruk pisike,
madaluke marjukene,
marjukene,
madaluke marjukene,
lühisnāgu linnukene,
linnukene.
Küsin vennalt ma maad,
ma maad,
küsin vennalt ma maad:
"Anna, vend, mulle maad,
mulle maad,
anna, vend, mulle maad,
anna, mu ainuke, väike, väike,
anna, mu ainuke, väike,
risustikke, rāgastikke,
rāgastikke,
risustikke, rāgastikke,
põlenud padristikke,
padristikke,
põlenud padristikke,
padristikke,
põlenud padristikke,
kuhu ma sinilina külvan,
sinilina külvan,
kuhu ma sinilina külvan,
pillun lina, lina,
pillun lina."

sinno sini kukalle, kukalle,
sinno sini kukalle,
a peļļovas punakukalla,
punakukalla,
a peļļovas punakukalla,
sinno itki kitkemist,
kitkemist,
sinno itki kitkemist,
a peļļovas puhastamist,
puhastamist,
a peļļovas puhastamist.

12.4.

lennā/ lennā/ leppālintu//
ōmeņ tuep seta//
ai voi voi/ voi voi/ voi
voi voi//
ōmeņ vet' tuep seta//
ai voi voi/ voi voi/ voi
voi voi//
sinū pā va leikatā//
minū pā va oddetā//
ai voi voi/ voi voi/ voi
voi voi//
pēntrā vällī peitetā//
ai voi voi/ voi voi/ voi
voi voi//
aļecejlla katetā//
ai voi voi/ voi voi/ voi
voi voi//
aļecejlla katetā//
da aļecejlla katetā//
ja līvā pällē mätetā//
ai voi voi/ voi voi/ voi
voi voi//
a līvā pällē mätetā//
ai voi voi/ voi voi/ voi
voi voi//
da līvā pällē mätetā//

Sinilina siniōies, siniōies,
sinilina siniōies,
aga lina punaōies, punaōies,
aga lina punaōies.
Sinilina itkes kitkumist,
kitkumist,
sinilina itkes kitkumist,
aga lina puhastamist,
puhastamist,
aga lina puhastamist.

Lenda, lenda, lepatriinu,
homme tuleb sōda,
ai ...

homme tuleb ju sōda.
ai ...

Sinu pea aga lōigatakse,
minu pea aga hoitakse.
ai ...

peenra vahele peidetakse,
ai ...

kindaga kaetakse,
ai ...

kindaga kaetakse
ja kindaga kaetakse
ja liiva peale maetakse
(= kuhjatakse),
ai ...

aga liiva peale maetakse
(= kuhjatakse),
ai ...

ai ...
ja liiva peale maetakse.

12.5.

vatkui, katkui, nätku sannō,

vaikk_uon köühä lahsi:
issuzin miä rikkā rinnal,
mahzin rikkai kahsi,
nästuhesē, varmahusē
i sūrehusē kautta.
rikaz on ku rumala
ja tervaskant on kamala,
rikaz on ku rumala
ja tervaskant on kamala.

Vaat, kuidas, katsu, kuidas,
näed, kuidas ütleb,
ehkki on vaene laps:
istusin ma rikka kõrval,
maksin kaks rikast,
iluduse, tugevuse
ja suuruse kaudu.
Rikas on nagu rumal
ja tõrvaskänd on hirmus,
rikas on nagu rumal
ja tõrvaskänd on hirmus.

12.6.

vatkui, katkui, nätku sannō,

vaikko köühän lapsi:
istuzin miä rikkān rinnal,
maksoin miä rikkān kaksi.
Lustihuksen i varmahuksen
sūruhuksen kautta.
rikaz on ku rumala,
a tervaskanto kamala.

Vaat, kuidas, katsu, kuidas,
näed, kuidas ütleb,
ehkki vaene laps:
Istusin ma rikka kõrval,
maksin ma kaks rikast.
Iluduse ja tugevuse,
suuruse kaudu.
Rikas on nagu rumal,
aga tõrvaskänd hirmus.

12.7.

mikkel' kikkel' / konnā poika//

meni eja_лл_лenkimā//
ai voi voi/ voi voi/ voi
voi voi//

meni eja_лл_лenkimā//
sai kelmet kal_лā//
ai voi voi/ voi voi/ voi
voi voi//

sai kelmet kal_лā//
meni eja_лл_лenkimā//
sai vā kelmet kal_лā//
ai voi voi/ voi voi/ voi
voi voi//

ühē möi/ vā teizē sei//
kelmettemā vei kottō//
ai voi voi/ voi voi/ voi
voi voi//

Mikkel Kikkel konnapoeg
läks ojale õngitsema,
ai ...

läks ojale õngitsema,
sai kolm kala,
ai ...

sai kolm kala,
läks ojale õngitsema,
sai vaid kolm kala,
ai ...

Ühe müüs, ent teise sõi,
kolmanda viis koju,
ai ...

keļmettomā vei kottō//
 ep se katilл antannu//
 ai voi voi/ voi voi/ voi
 voi voi//
 ep se katilл antannu//
 katti meni puhhē//
 sittu mikkeli suhhē//
 ai voi voi/ voi voi/ voi
 voi voi//
 sittu mikkeli suhhē//
mikkel' juttēB// mikä one?//
matti juttēB// manzikaZ//
 ai voi voi/ voi voi/ voi
 voi voi//
matti juttēB// manzikaZ//

kolmanda viis koju.
 Ega see kassile andnud,
 ai ...

ega see kassile andnud.
 Kass läks puu otsa,
 sittus Mikkelile suhu,
 ai ...

sittus Mikkelile suhu.
 Mikkeli ütleb: "Mis on?"
 Matti ütleb: "Maasikas."
 ai ...

Matti ütleb: "Maasikas."

12.8.

mikkel' kikkel' konna poika
 meni ejaлл enkimā,
 sai keļmet kalлā.
 ūhē mōi, teizē sei,
 keļmettemā vei kottō.
 ep tāmā katilл eb antannu,
 a katti meni puhhē,
 i sittu mikeli suhhē.
 a mikkel' juttēB: mikä se one?
 a matti juttēB: manzikaZ.

Mikkeli Kikkeli konnapoeg
 läks ojale õngitsema,
 sai kolm kala.
 Ūhe müüs, teise sõi,
 kolmanda viis koju.
 Ega ta kassile ei andnud,
 aga kass läks puu otsa
 ja sittus Mikkelile suhu.
 Aga Mikkeli ütleb: "Mis see on?"
 Aga Matti ütleb: "Maasikas."

12.9.

čako kukku, mā kumizi,
 lintu vā лавлаВ, lehto liikuB.
 kunteлин miε kujallani,
 ajattelin aijā pällā,
 čenē čēli kerkiāpi,
 sisavē senat parepaD.

Kāgu kukkus, maa kumises,
 lind aga laulab, leht liigub.
 Kuulasin ma oma õues,
 mõtlesin aial,
 kelle keel kergem,
 õöbiku sõnad paremad.

12.10.

kūlkā, kūlkā, kunikvalta,
 kui on heikko herravalta.
 kukko on kuvvelла talolla,
 kana on keikille čülalle.
 tōkā va koukku, miε kohennan,

Kuulge, kuulge, Kuningavald,
 kuidas on vilets Härravald.
 Kukk on kuue talu kohta,
 kana kogu küla kohta.
 Tooge aga kook, ma kohendan,

tõkā va havu, miš hajotan.
 ai vā noita meijē maita,
 meijē maita mesiziā.
 meijē mād va mēlle maistād,
 каллād va kanamunалла,
 seipād vā sigā lihалла.
 ai vā noita teijē maita,
 teijē maita pahaizia.
 teijē каллāt kanapazгалла,
 ja seipāt sigā sitалла.

12.11.

kūlkā, kūlkā kunikvalta,
 kui jon heikko heervalta.
 kukko on kūvvelle talолле,
 kana on keikilлe cūlällē.
 tõkā koukku, miä kohetan,
 tõkā havu, miä hajotan.

12.12.

ku menti vettamā sīs menti
 kast ženiḡā sukua sūttāmā.
 pantī siāl pīragā i lihhā.
 sīs pantī siāl heil kaunēd
 vūt kagā. ženiḡā suku sīz
 лauli:

olkō kiitettü jumala,
 ülenettü armolline.
 saimma minnā nähasseni,
 minnā nimē tätässeni.
 ebē. mari, eb mariska,
 ebē. iro, eb iriska.
 papi pantu on olā,
 čerikō herrā čirjotettu.
 em miä čitā minnājāni,
 čitān minnā emüttāni.
 eb antānu minnāi magata,
 ripasärei riņkotelла,
 koipisärei koņkotelла.
 passibo, minnā emüttāni
 üvi lahjoja antamassa,
 parepi jo luppāmassa.

tooge aga hagu, ma hajutan.
 Ai vaid noid meie maid,
 meie maid mesiseid.
 Meie maad aga meele maitsevad,
 jõekaldad aga kanamunaga,
 teibad aga sealihaga.
 Ai vaid noid teie maid,
 teie maid viletsaid.
 Teie kaldad kanapasaga,
 ja teibad seasitaga.

Kuulge, kuulge, Kuningavald,
 kuidas on vilets Härravald.
 Kukk on kuue talu kohta,
 kana kogu küla kohta.
 Tooge kook (=konks), ma kohendan,
 tooge hagu, ma hajutan (=segan).

Kui mindi (pruuti) võtma, siis
 mindi seda peigmehe sugu sööt-
 ma. Pandi seal pirukat ja liha.
 Siis pandi seal neile punased
 vööd kaela. Peigmehe sugu siis
 laulis:

Olgu kiidetud jumal,
 ülendatud armuline.
 Saime minia enesele näha,
 minia nime enesele teada.
 Pole Mari ega Mariška,
 pole Iro ega Iriška.
 Preestri pandud on Olā,
 kirikhärra kirjutatud.
 Ma ei kiida oma miniat,
 kiidan minia emakest.
 Ei lasknud minial magada,
 mähissäärel ringutleda,
 koibsäärel koogutada.
 Aitäh, mu minia emake,
 häid veimeid andmast,
 paremaid juba lubamast.

елтї миннā лажјат кәпјād,
куи елтї лажјад, нї елтї
кәпјād,
еб еллуд ләтиннуд ларускоја,
ебē. теһнүт турускоја.

Olid minia veimed ilusad,
nagu olid veimed, nõnda olid
ilusad.
Polnud teinud takjaid
ega teinud jõenuppe.

12.13.

ләһзин иллаллā, кол'ена,
һәмәрās һәүлүмā, кол'ена.
пүтту милле курва вассā,
кол'ена.

Läksin õhtul, k.,
hämaraş hulkuma, k.
Sattus mulle libu vastu, k.

čүсү курве kirjā милт, кол'ена, Күсис libu kirja mult, k.,
паксу pers passia милт, кол'ена. пакс perse passi mult, k.
миї sitā annia аленетā, кол'ена, Millega seda Annit alandatakse,
k.,

паксуа перзеттā паранетā,
кол'ена. паксу персетarendatakse, k.

мән миā сеппижē пажјā, кол'ена, Lāhen ma seppade pajja, k.,
tagoin miā eglē, кол'ена, tagusin ma eile, k.,
tagoin i ennē, кол'ена, tagusin ennegi, k.
тән миā тиннаизен tillin,
кол'ена. Teen ma tinase tilli, k.,

валан миā васки мунад, кол'ена, valan ma vaskmunad, k.,
миї sitā annia аленетā, кол'ена, millega seda Annit alandatakse,
k.,

паксуа перзеттā паранетā,
кол'ена. паксу персетarendatakse, k.

a tuli kukko, nokki kellād,
кол'ена, Aga tuli kukk, nokkis kellad,
k..

vesilintu vei jätökseD, кол'ена. vesilind viis jäänused, k.
kehno on ellā ilma kellī,
кол'ена, Halb on elada ilma kelladeta,
k.,
müdro on ellā ilma munia,
кол'ена. rumal on elada ilma munadeta,
k.

XIII. A n u (A n n a) H v a t o v a .

13.1.

tuli poika kožjo-tēltā,
 viskas kintād lavvaļē,
 i kŭpārāt kintai pālē.
 ize tātū itkemā,
 emā tuvē itkemā.
 mitā idget, poiku, eni?
 en sā naissa naijuttā.
 pallo on sisoi (sisoja),
 pallo piāb lahjoita.
 emā tuhma, tūļēmēlin,
 aijapaline harakka,
 empeli utuzē hurstī,
 ja utuzessa kanķāssa.
 kanti lahzed laukāsē
 ja tūtteret tūni vettē.
 vanep tūtto vassazi:
 mā tueb hellā heinä-aika,
 i ruttoiz rūcčē nittū
 i kallis kagrā ilāmine,
 sīz vās lēb meitā tarviZ.
 sīs tōtī nōri minnā.
 evād noistu nōrēd nījeD
 nōrē minnā nousokilla,
 evāt painustu paksut sukseD
 paksū minnā painuksilla.
 kaivō kävijāt kāvūteltī,
 a kerājat kuottī.
 sīz meni kuccumā
 tūttoi vēssä vällā:
 tuMkā tūtöt tūni vēssä,
 ja lahzed laukāssa!
 miā teillē lahjat kutozin.
 a vanep tūtto vassazi:
 meri meijād mehelē pani,
 meri meillē lahjat kuto.

Tuli poeg kosjateelt,
 viskas kindad lauale
 ja kübarad kinnaste peale.
 Ise pidi nutma,
 ema juurde nutma.
 "Mida sa nutad, mu pojuke?"
 "Ma ei saa naist võetud.
 Palju on õekesi,
 palju peab (olema) veimeid."
 Ema rumal, tuulemeelne,
 aiapealne harakas,
 õmbles uduse palaka,
 ja udusest lõuendist.
 Kandis lapsed Laugasse
 ja tütreid vaiksesse vette.
 Vanem tütar vastas:
 "Las tuleb hell heinaaeg
 ja rutukas (=kiire) rukkilõikus,
 ja kallis kaera koristamine,
 siis vast leeb (=on) meid tarvis."
 Siis toodi noor minia.
 Ei tõusnud noored niied
 noore minia tõstmisel,
 ei paindunud paksud tallalauad
 paksu minia painutusel.
 Kaevul käijad tegid kääve,
 aga kerjajad kudusid.
 Siis läks kutsuma
 tütreid veest välja:
 "Tulge, tüdrukud, vaiksest veest
 ja lapsed Laugast!
 Ma teile veimed kudusin."
 Aga vanem tütar vastas:
 "Meri meid mehele pani,
 meri meile veimed kudus."

13.2.

elä idge, māma,
jott on kōuhā mahsi.
a ku issūn rikkā rinnale,
mahzan rikkai kahsi.

Ära nuts, memm,
et on vaene laps.
Aga kui istun rikka kõrvale,
maksan kaks rikast.

13.3.

tuli lumi, lumi sulii,
tuli varrā česä.
menin meccā čävelemmā,
leüzin linnū pezä.
pezäz eli muna,
munaz eli poika,
a poigall eli nokka,
niku kaivō kokka.

Tuli lumi, lumi sulas,
tuli vara suvi.
Läksin metsa jalutama,
leidsin linnupesa.
Pesas oli muna,
munas oli poeg,
aga pojalt oli nokk
nagu kaevukook.

XIV. Oudekki (O t o, J e v d o k i a) F i g u r o v a.

14.1.

pāskolintu// päivālintu//
se ihala/ ilmalintu//
lenteli česäpäiväd//
ūt pimmiät pilkotteli//
eccī māta/ magatesseni//
muroa// munitesseni//
lehtoja/ levätesseni//

Pääsulind, päevalind,
see tore õhulind,
lendles suvepäevad,
mängles ööd pimedad,
otsis maad, et magada,
muru, et munedad,
lehti, et puhata.

14.2.

mikā pū čülā takanne?
tammipū čülā takanne.
mikā tammē ladvas ripuB?
čäcūt tammē ladvas ripuB.
mikā čäcšüē süameZ?
elget čäcšüē süameZ.
mikā elki jē pällä?
huntu elki jē pällä.
mikā hunnū hulpreloZ?
vello hunnū hulpreloZ.
mikā vellolla čäeze?

Mis puu küla taga?
Tammepuu küla taga.
Mis tamme ladvas ripub?
Kätki tamme ladvas ripub.
Mis kätki sees?
Õled kätki sees.
Mis õlgede peal?
Mähe õlgede peal.
Mis mähkme ääres?
Veli mähkme ääres.
Mis veljel käes?

čirvez веллолла čäeze.
mikä čirvė kasaZ?
lassu čirvė kasaZ.
kuhē lassu ланкёВ,
sinne čerikko tehä.

Kirves veljel käes.
Mis kirve lõual?
Laast kirve lõual.
Kuhu laast langeb,
sinna kirik tehakse.

14.3.

mikä pū čülā takana?// takana// Mis puu küla taga? Taga.
tammi pū čülā takana// takana// Tammepuu küla taga. Taga.

mikä tammē лadvuveza?// Mis tamme ladvakeses?
лadvuveza// Ladvakeses.

čäčüt tammē лadvuveza// Kätki tamme ladvakeses.
лadvuveza// Ladvakeses.

mikä čäččüvė süämeZ?// Mis kätki sees? Sees.
süämezä//

elget čäččüvė süämezä// Õled kätki sees. Sees.
süämezä//

mikä елкилојē пälä?// пälä// Mis õlgede peal? Peal.
huntu елкилојē пälä// пälä// Mähe õlgede peal. Peal.

mikä hunnū hulpreloza?// Mis mähkme veeres? Veeres.
hulpreloza//

vello hunnū hulpreloza// Veli mähkme veeres. Veeres.
hulpreloza//

mikä веллолла čäezä?// čäezä// Mis veljel käes? Käes.

čirvez веллолла čäezä?// čäezä// Kirves veljel käes. Käes.

kuhē lassu ланкенöза?// Kuhu laast ehk langeks,
ланкенöза// langeks,

sinne čerikko tehtänözá?// sinna kirik ehk tehtaks,
tehtänözá// tehtaks.

14.4.

panti pēnen pīgassi,

Pandi väiksena piigaks
(= ümmardajaks),

ohvatalла orjuvessi.

ahnele orjusesse.

pūttu perennain pahatapain,

Sattus perenaine kuri,

ize ilkeä näkoinē.

ise ilgenäoline.

ep pannud lassa kaccomä,

Ei pannud last vaatama,

hullukkeissa oitamä.

hullikest hoidma.

vei sūrilē sarkoilē,

Viis suurtele põlluribadele,

uhkeilē urokkoilē.

uhkeile töödele.

a miž pika pikkarain,

Aga mina, ümmardaja tilluke,

tein tütä koko čaelä,
vānin koko pihalla.
a vēl on sūkko sūrusetta,
pala čaumattā čättē.
päivā jo on kerkealla,
õmnikko honkijē tasan.

14.5.

menin/ pēnen pīku/vesē//
ohve/талла орjū/vesē//
miä va/ pīka pikkarine//
mata/лaine// marju/kkaine//
pere/mnain paha/tapaine//
izze/ ilkaine// nä/koine//
ep pannud/ ласса/ кассомāha//
hullu/keissa oita/mā//
vei vā/ sūri/лē sar/koilē//
uhke,/ilē urok/koilē//
miä vā// pīka pikka/raine//
teinā/ tütä/ koko/ čaeI//
vānine// koko// pihtaize/лла//
jō on/ päivä päällä puijē//
õmni/kko honki/jē ta/saina//
pīgā sū on/ sūru/setta//
leipā/ čäuma/ttā čae,ēzā//
vot ku/ елтI/ pīgā päiväD//

14.6.

menin pēnenā pīku,ēsē//
pīku,ēsē//
ohvota/лла орjuvēsē//
orjuvēsē//
teinā tötä koko čae,ēlā//
koko čae,ēl//
vānin koko pihtaize/лла//
pihtaize/лла//
jo on päivä päälle puijē//
päälle/ puijē//
hõmnikko honkijē tasajinā//
tasajinā//

tegin tööd kogu käega,
vāanasin kogu pihaga.
Aga veel on suuke suuruseta,
pala käimata kätte.
Päike on juba kõrgel,
hommik hongade tasemel.

Läksin väiksena ümmardajaks,
ahnele orjusesse.
Mina vaid piiga tilluke,
madaluke marjuke.
Perenaine kuri,
ise ilgenäoline,
ei pannud last vaatama,
hullikest hoidma.
Viis aga suurtele põlluribadele,
uhkeile töödele.
Mina aga piiga tilluke,
tegin tööd kogu käega,
vāanasin kogu pihakesega.
Juba on päev puude kohal,
hommik hongade tasemel.
Ümmardaja suu on suuruseta,
leib käimata käes (= kätte).
Vaat, kuidas olid ümmardaja
päevad.

Läksin väiksena ümmardajaks,
ümmardajaks,
ahnele orjusesse, orjusesse.
Tegin tööd kogu käega, kogu
käega,
vāanasin kogu pihakesega,
pihakesega.
Juba on päike puude kohal,
puude kohal,
hommik hongade tasemel,
tasemel.

14.8.

emä/ leipijäni/ väli//
ize/ poikā/ settä/ m̄ati//
küē/ küē/ poika/zēni//
pā vā/ pāh̄hā kui pa/jatan//
ku siā/ mēdā/ setimā//
elä/ mē vā/ ettē muissa//
eläko/ jā i/ tagā muissa//
esi/meized/ leikotā//
taku/meizet/ tallotā//
v̄anti/ čehsi vāččē/sē//
liči/ lipū kanta/jā//
lipū/ kantā/jat ka/tōvaD//
sil̄lē/ lippu/ lītetā//

14.9.

lähzin kotont kul̄kemā,
veräjältä vēremā,
izā üvessa tuvasse,
vellō kotonta kerkeasse.
lein jalgā čivēsē,
i varpā vahterpuhē,
issuzin mahhā itkemā,
nurmelē nurskemā.
tuli kul̄ta kuccumā.
em̄mennüt kul̄lā kuccumizeļ.
tuli mame vātimā.
em̄mennüde māmā vātikil̄la.
tuli vellō vettemā,
pani pari ettē.
ettē emā-ep̄eizē,
tagā tammā varzukeize.
issuzin vellō rekkē.
jalgat katein kaḅkahalla,
silmat silkillä sitelin.
lei rōzgal̄la oroite.
oroi joysi, matka joutu,
reki liuku, tē lūheni.

Ema oma leibu vaalis,
ise poega sōtta seadis.
"Kuule, kuule, mu pojakene,
pane aga pähe, kuidas räägin.
Kui sa lähed sōdima,
ära vaid mine teiste ette
ega jää ka teiste taha.
Esimesed tapetakse,
tagumised tallatakse.
Pöördu keset väge,
lipukandja ligidale.
Lipukandjad langevad,
sulle lipp liidetakse.

Läksin kodunt kul̄gema
(= hulkuma),
väravalt veerema,
isa uuest toast,
venna kodust kõrgest.
Lõin jala kivisse,
ja varba vahtrapuusse.
Istusin maha nutma,
nurmele töinama.
Tuli kullake kutsuma.
Ma ei läinud kulla kutsumisel.
Tuli memm meelitama.
Ma ei läinud memme meelitusel.
Tuli vend võtma,
pani paari (hobuseid) ette.
Ette emahobuse,
taha mära varsakese.
Istusin velje rekke.
Jalad katsin lõuendiga,
silmad siidiga sidusin.
Lõi piitsaga täkukest,
Täkuke jooksis, matk edenes,
regi liugus, tee lūhenes.

14.10.

lähzin kotont/ kulke_{ma}a//
väräjiltä/ v_{erem}ä//
izä üv_{vess}ä/ tuvassä//
vellō kōssa/ koriki_as//
lähzin miä/ vä läpi čulä//
üvv_e küvv_e/ linnä läpi//
lein miä jalgä/ čiv_{es}ē//
a varpā leinä/ vahterpuh_e//
issuzin mäl_e/ itkemä//
tuli tätta/ v_{ett}mä//
em_{menn}üt tātā/ kuc_učill_e//
tuli māmā/ palv_{om}ä//
em_{menn}üde māmā/ palv_očill_e//
tuli vellō v_{ett}mä//
pani vä/ parī ettē//
ettē se emä/ e_{peiz}ē//
tagā tammā/ varzuk_{eiz}ē//
issuzin miä/ vellō rekkē//
silmät silkillä sitelin//
jalget katein ka_nka_halle//
lei vä röz_galla oroissa//
oroi johsi// matka joutu//
reki liuku/ tē lüh_{eni}//

14.11.

kui miä kazvelin/ kanaine//
neizin neito nōruk_kaine//
vījj_e vellō v_{er}üvezä//
kūv_e vellō kukkazena//
seiccem_e min_nä natona//
isä kuccu/ kull_{ass}eni//
emä ehto/ lah_zesseni//
vellōt čirkutit sizossi//
vellō naisuv_ed na_ossi//
isä pillinä piteli//
vellō kante_e kant_elena//
pantī pilli pīnā pāl_e//
kante_e kammarī ovel_e//

Läksin kodunt kulgema,
väravailt veerema,
isa uuest toast,
velje majast kõrgest.
Läksin ma aga läbi küla,
läbi uue kuue linna.
Lõin ma jala kivisse,
aga varba lõin vahtrapuusse.
Istusin maha nutma.
Tuli taat võtma.
Ma ei läinud taadi kutsumisel,
Tuli memm paluma.
Ma ei läinud memme palvel.
Tuli vend võtma,
pani aga paari ette,
ette selle emahobuse,
taha märavarsakese.
Istusin ma velje rekke,
silmad siidiga sidusin,
jalad katsin lõuendiga.
Lõi vaid piitsaga täkukest,
täkuke jooksis, matk edenes,
regi liugus, tee lühenes.

Kui ma kasvasin, kanake,
tõusin, neiu noorukene,
viie velje veeres,
kuue velje lillekesena,
seitsme minia naona,
isa kutsus oma kullakeseks,
ema oma kalliks lapseks,
vennad meelitasid õekeseks,
venna naisukesed naoks.
Isa pidas pillina,
vend kandis kandlena.
Pandi pill uksepiidale,
kannel kambriuksele.

14.12.

küneḷkā kunika valta,
kui on heikko herrä valta.
kunikavalla valkät pääd,
kui mennä kujale,
tuhata tuuppa on päälä,

kümnenē kypär on pääl,
i sä säppugad ella jalgaZ,
kultene kušakke on vüllä,
rublā rukkād ella čäez.
a herrä valla musat pääd,
ku mennä kujale,
viroi väroi vitta on pääl,
čulčemi on kypär pääl,
savisäppugad on jalgaZ,
elkine kušak on vüllä,
i rikki rukkät čäezä.

14.13.

muijē valla musat pääd,
kui va mennä kujale,
viroi väroi vitta päälä,
čulčemi kypärä päälä,
savi säppegeda jalgeza,
rikki rukka' at čäezä,
elkine kušakke vüllä.
a kazē valla valkät päälä,
ku mennä kujale,
tuhata tuuppa on päälä,
a čümnenē kypärä päälä
sä säppeged jalgeze,
rublā rukka' at čäezä,
kultene kušakka vüllä.

14.14.

matti mēz matala,
tinatuppi, vū vetelä,
essi orjolt epezē,
papiḷta parrā rünä,
seitti sōmē sillā päälä,
sōmē sillta notkutteli.

Kuulake, Kuningavald,
kuidas on vilets Härravaald.
Kuningavalla valged pead,
kui lähevad õue,
tuhandene kasukas on peal
(= seljas),

kümnenē kübar on peas
ja sajased saapad on jalas,
kuldne vöö on vöö,
rublased labakindad on käes.
Aga Härravalla mustad pead,
kui lähevad õue,
ripakil kuub on seljas,
küliti on kübar peas,
savisäppugad on jalas,
õlgine vöö on vöö
ja katkised labakindad on käes.

Teiste valla mustad pead,
kui vaid lähevad õue,
ripakil kuub on seljas,
küliti kübar on peas,
savisäppugad jalas,
katkised labakindad käes,
õlgine vöö vöö.
Aga selle valla valged pead,
kui lähevad õue,
tuhandene kasukas on seljas,
aga kümnenē kübar peas,
sajased saapad jalas,
rublased labakindad käes,
kuldne vöö vöö.

Matti mees madal (= alam),
tinatupp, vöö vedel,
ostis orjakeselt hobuse,
preestriḷt paraja ruuna.
Sõitis Soome sillale,
Soome sild nõtkus.

keik väci kaccomā,
ikkunois i akkunois.

14.15.

ignetta koijozen koira//
manit konnulta kossi//
konnū sūrī neito^{lō}//
konnū neijod vasta_{eli}D//
siž vet/ tapēd naizen narvā
tēlā//

ice kōlet kōminā//
sue_mpojat sūnna^{lā}//
i karum_{pojat} kaine^{lō}//

14.16.

vot miž kulin kummīt,
kui kuko^{llā} čūnnettī,
kana^{llā} äesettī.
kukk_{eli} kul^{ta}-re^{nkai}Z,
a kana vaski-vallaiZ.
vėl kulin kumme^{pī}:
lammaz lak^{kā} muni,
kana poikis karsinā.

14.17.

keitän e^zrassa o^lutta//
maku vettä ma^lta'assa//
kucun kure^D// kucun käre^D//
kucun kuzessa jumala^D//
petäjisä penē herrā//
jāi se kukko kuccumatta//
esiv^lta vātimatta//
kukko sūt^{tu}/ ja vi^hassu//
nessi se^čā se^rmissa//
i kansā (kanzā) kanta sōnissa// ja rahva kannasoontest
da vä^čē varpahazissani//
elā sūt^u// kukko/ parka//
errē^{ll} onē sinu e^sa//
parrē^{ll} onā sinū pala//
sata sirkā sār^luita//
kē^lmet konnā/ čūlč^luita//
čārpā.izē perā/ pakara^D//

Kõik rahvas vaatama,
aknaist ja aknaist.

Ignotta Koiose koer,
läksid Konnult kosima
Konnu suuri neidusid.
Konnu neiud vastasid:
"Sa ju tapsid naise Narva teel.

Ise sured rehe alla,
hundipojad suu alla
ja karupojad kaenlasse."

Vaat, ma kuulsin imesid,
kuidas kukega kün^ti,
kanaga äestati.
Kukk oli kuldrõngais,
aga kana vaskvaljastes.
Veel kuulsin imelikumaid:
lammas lakka munes,
kana poegis aedikusse.

Keedan odrast õlut,
linnasvett linnasest.
Kutsun kured, kutsun rähnid,
kutsun kuusest jumalad,
mändidest väikse härra.
Jäi see kukk kutsumata,
võimumes meelitamata.
Kukk sai vihaseks ja vihastus.
Tõstis sõja sõrmedest
ja väe oma varbakestest.
"Ära vihastu, vaene kukk.
Õrrel on sinu osa,
parrel on sinu pala:
sada tirtsu sääreluid,
kolm konna küljeluid,
kärbse päratuharad."

14.18.

tuli lumi, sulii lumi,
tuli varai česä.
menin meccä čäümä,
levvin linnü pezä,
pezäz eli poika,
poigall_eli nokke,
niku kaivō kokke.

Tuli lumi, sulas lumi,
tuli vara suvi.
Läksin metsa käima,
leidsin linnupesä,
pesas oli poeg,
pojal oli nokk
nagu kaevukook.

14.19.

pühä ilä/ izäntä//
pühä pedro/ armolin//
tuę meilē vērazi//
meil_on kagrade kassamatta//
ędred ovad vėl keik_ękka täün//
tō tūcat tułlez//
hattaraizet harvukkaizeD//
ja pilvet sūret paksuD//
tō meilē vihmä//

Püha Ilja, isand,
Püha Peetrus, armuline,
tule meile võorsile.
Meil on kaerad kastmata,
odrad on veel kõik okkaid täis.
Too pilved tulles,
pilvekesed hõredad,
ja pilved suured paksud.
Too meile vihma.

14.20.

katti aijaall_issu vā//
katti aijaall_issu vā//
katti aijaall_ta čüzübä//
katti aijaall_ta čüzübä//
kuhē mēdä// İri raukka//
pēni kekkane peräzä?
menen puita rajumä//
no ko/ pū pütübę päle?//
pissin mię jurenaall_//

no ko nälčä/ näppap sinnua?//
haukkān mię vā/ hävā kōrta//
kozuttegen koivū kōrta//
pēnijät petäjä kōrta//
no ko vacca paizetuB//
veijen mię vā veitezeall_//
kuš się sāda veitussa?//
vanā ämmä vakkazessa//
a kuš se vana ämmä sāB?//
nōrę lehmä kukkaressa//

Kass aial istus vaid,
kass aial istus vaid,
kass aialt küsib,
kass aialt küsib:
"Kuhu lähed, hiir vaeseke,
väike kelguke järel?"
"Lähnen puid rajuma."
"Aga kui puu satub peale?"
"Pistan enese (= poen) ma
juure alla."
"Aga kui nälg näpistab sind?"
"Hammustan ma vaid haavakoort,
näpslen koivukoort,
peenikest pedakakoort."
"Aga kui vats paistetab?"
"Võian ma aga võidega."
"Kust sa saad võiet?"
"Vana eide vakakesest."
"Aga kust see vana eit saab?"
"Noore lehma kukrust."

a kuš se nōri lehmä s̄āB?//
sōkukas// i mākukas//

14.21.

kuza pīppu?
aijanaЛла.
kuza aita?
tuli peЛetti.
kuza tuli?
vesi sammutti.
kuza vesi?
ärčä rüppäZ.
kuza ärčä?
nītūl makkaB.
kuza nītū?
vikahte vīppaZ.
kuza vikahte?
kannō pällä.
kuza kanto?
karu repi.
kuza karu?
mēz ampu.
kuza mēZ?
meccā maottu.
kuza mato?
kukko nokki.
kuza kukko?
šakkali vei
ühessämä üli merē.

14.22.

kič kilo/ karjā//
üli merē marjā//
ruskolè heinä//
rusko milLè pīmä//
miš pīmä porsäl//
porzaz miw/ pōl külkiε//
miš pōl küllè/ ämmälè//
ämma miw kakkua//
miš kakū kalameheL//
kalamez miw kalLä//

"Aga kust see noor lehm saab?"
"Soolillest ja maalillest."

Kus piip?
Aia all.
Kus aed?
Tuli põletas.
Kus tuli?
Vesi kustutas.
Kus vesi?
Härg rüüpas.
Kus härg?
Niidul magab.
Kus niit?
Vikat viipas (= niitis).
Kus vikat?
Kännu peal.
Kus känd?
Karu rebis.
Kus karu?
Mees ambus.
Kus mees?
Metsas muutus maoks.
Kus madu?
Kukk nokkis.
Kus kukk?
Kull viis
üle üheksa mere.

Kits kile karja,
üle mere marja,
punikule heina,
punik mulle piima,
mina piima porsale,
põrsas mulle pool külge,
mina pool külge eidele,
eit mulle kakku,
mina kaku kalamehele,
kalamees mulle kala,

miš kaḷā revol//
repo miuḷ lehtiε//
miš lehē lampreizeḷ//
lammaz miuḷ vilḷā//
miā vilḷā vītaksi//
ja paimenel//
paksut pöksüt tēn//

14.23.

keik linnud лавлота,
üfs čäko hullu va kukuB.
se tüttö ebē. mēlövāin,
kump poigā tüven nukuB.

14.24.

jāko jāni, čūlmā kāni,
sittu sūreḷe čivelē,
paskani papī aholē.
ev veḷi epeḷe veittā,
lina-arja liikuteḷla.

14.25.

tuttuḷ/ luttuḷ/ miā tru/bitān//Tuttul, luttul, ma pasundan,
palkkā/ minnua/ paimenessi// palka mind karjuseks,
lezzē/ leh mā/ oita/jassi// lese lehma hoidjaks,
čülā/ karjā/ kaccojessi// küla karja kaitsjaks.
leski/ toru/ lehmässā Lesk tõreles oma lehma pärast,
a čülā kaihos karjässā// aga küla kaebas oma karja
pärast.

14.26.

vana tüttö vaihtolain,
kanto javod jekkē.
a nōri poika vanaḷt tüötölt
teči silmād nekkē.

14.27.

miš näin unte,
sika sittu lunta,
a kana vaḷe vaskia.

mina kala rebasele,
rebane mulle lehte,
mina lehe lambakesele,
lammaz mulle villa,
mina villa kuueks
ja karjusele
paksud püksid teen.

Kõik linnud laulavad,
üksi kagu hull vaid kukub.
See tüdruk pole tark,
kes poisi juures uinub.

Jaako Jaani, külm kaan,
sittus suurele kivile,
pasandas preestri söödile.
Ei või hobune vedada,
linalakk liigutleda.

Vanatüdruk, vahetuslaps,
kandis jahud jõkke.
Aga noor poiss vanatüdrukul
tegi silmad nõega.

Mina nägin und,
siga sittus lund,
aga kana valas vaske.

14.28.

ä/ ä'// makkā/ makkā/ marju-
veni//
makkā/ leppälehto lintuveni//
tuē uni uhessa//
kukkū lahze kumu päle//
sio lahze/ silmät čin//
vot// kannī vīsī//

Äiu, äiu, maga, maga, mu
marjuke,
maga lepaleht, mu linnuke.
Tule, uni, uksest,
kuku lapse kulmu peale,
seo lapsel silmad kinni.
Vaat! Nõndaviisi.

14.29.

ol'o/jāni// велло/jāni//
elä/ neize// enne naima//
kunis/ kazvon/ kāzi/keksi//
лаввā/ ecca/ лавојessi//
pikarī vā/ pitājessi//
olut/kolkī/ kanta/jessi//
saija/leivā/ leikkā/jessi//
saija/pīrgā/ piikko/jessi//
siz vās/ neize// велло/ naima//
veta/ naine/ nāpu/rissa//
tüttö/ teize/ssa ta/lossa//

Mu Ol'o, mu vennake,
ära hakka enne abielluma,
kuni kasvan kaasikuks,
laua otsa lauljaks,
peekri aga pidajaks,
õllekannu kandjaks,
saialeiva lõikajaks,
saiapiruka tükeldajaks.
Siis alles hakka, vend,
abielluma,
võta naine naabrist,
tüdruk teisest talust.

14.30.

čülpī// čülpī// sisoiseni//
čülpī/ kelmē/ koivū ehsai-
zelma//
vījē vicā varpala//
ejavesi/ ennessi//
a merivesi/ mēloizessi//

Vihtle, vihtle, mu õeke,
vihtle kolme kaseoksakesega,

viie vitsa varbaga,
ojavesi õnneks,
aga merevesi targaks.

14.31.

avatkā virō vārājā//
virō vērāt tuulā//
virō vettä kaccomā//
kui viroz vesi čäübā//
līva pehjā liikutteB//

Avage Viru vārav,
Viru võõrad tulevad,
Viru vett vaatama,
kuidas Virus vesi käib
(= jookseb),
liiv põhja liigutleb.

14.32.

kui vävü tueb nōrikkā vettamā,
sīz лавлетā, nōrikā väči
лаулоВ.

kuhē vīvūd, velvūvēni.
kavvassūt, kalervuvēni,
taitā vīpūzid vīnā tēlē,
kavvassuzit kapakā tēlē?

velvūd on ženiḡa. a nūt
ženiḡa väči vassāB:

en vīpūnūd vīnā tēlē,
eḡko kavvassunut kapakā tēlē.
vīpūzin vimpeḡi verkkoilē,
kavvassuzin kalamerelē.

14.33.

terve tultua tuppā,
ennē nähtüā majā.
terve tupa, nellä nurkkā,
nellä nurkkā, keḡmet kolkkā,
perāsein on pedroluissa,
ecca-sein on omenapuissa,
čülčisein on čülmapuissa,
laki lahnā sōmusiḡ,
ahjo merē čivesse,
arina anē munisse,
laut on pantu lantusse.
lā miḡ kacōn лангō siltā,
oḡko strugaлла strugattu,
oḡko vōlimeḡ (~ vōlimeḡла)
vōlittu?

ne keḡk vävū čäed on tehtü,

силлад лakkād, лангō силаD.

14.34.

ku ženiḡa suku/ tuli// sīḡ
čüzütti//

лаḡkoizeni/ lintuizeni//
лаḡgod linnukkaisuvēni//

Kui väimees tuleb pruuti
võtma, siis lauldakse,
pruudi rahvas laulab.

Kuhu viibid, mu velleke,
hilined, mu Kalervuke?
Vist viibisid viinateele,
hilinesid kõrtsiteele?

Vennas on peigmees. Aga nüüd
peigmehe rahvas vastab:

Ma ei viibinud viinateele
ega hilinenud kõrtsiteele.
Viibisin vim mavõrkudele,
hilinesin kalamerelē.

Tere tuldud tuppā,
enne nähtud majja.
Tere tuba, neli nurka,
neli nurka, kolm kolgast,
pārāsein on pōdraluudest,
otsmine sein on õunapuudest,
kūlgmine sein on külmapuudest,
lagi latikasoomustest,
ahi merekivist,
ahjuesine hanemunadest,
laud on pandud kaalikast.
Las ma vaatan langu pōrandat,
kas on hōövliga hōöveldatud,
kas on voolmega voolitud?

Need kõik väimehe käed on
teinud,

pōrandad siledad, langu
pōrandad.

Kui peigmehe sugulased tulid,
siis küsiti:

Mu langukesed, mu linnukesed,
langud mu linnukesed,

kukalicci tū tulitta?//	miskaudu te tulite?
tulittako maicci/ vai mericci//	Kas tulite maitsi või meritsi,
vai tulitta peļtojē pericci//	või tulite pōldude tagant,
tulittako aitojēn alaicci?//	kas tulite aedade alt?
teizeḗ vasatā//	Teised vastavad:
emma tulmēd aitojēn alaicci//	Me ei tulnud aedade alt.
tulimma tedāē/ tētā mūtā//	Tulime teie teed möōda,
mārijaine mā mittazi//	Maarjakene maa möōtis.
teilḗ on kana/ kulṭa kaḡla//	Teil on kana kuldkael,
sē vā kākatti katolla//	see aga kaagutas katusel.
sīṭ mū tunzimeḡ teile tulḡa//	Sellest me oskasime teile tulla.
teilḗ on sika/ kulṭa kārsā//	Teil on siga kuldkārss,
sē vā tōḡki akkunaḡla//	see aga songis ōues.
sīṭ mū tunzimeḡ teile tulḡa//	Sellest me oskasime teile tulla.

14.35.

... seḡsaruvēni// seḡsaruvēni//	... mu ōeke, mu ōeke,
tunneḡ mennā// tunneḡ eḡla//	oskad minna, oska olla,
tunneḡ eḡla//	oska olla,
taija tarkuttā// elātā//	mōista targalt elada,
elātā//	elada,
elā nurkkeza nupīze// nupizē//	āra nurgas pobise, pobise,
elā kolkkeza kolīze// kolīze//	āra kolkas kobise, kobise.
pōri čehsi permannaḡla//	Pōorle (= liigu) keskpōrandal,
permannaḡla//	pōrandal.
tueḡ va āijāni mereltā//	Tuleb aga su āi merelt,
mereltā//	merelt,
veta kaššeli selāssā//	vōta seljakott seljast,
selāssā//	seljast.
tueḡ va čūtū/ čūntāmāssā//	Tuleb aga kūdi kūndmast,
čūntāmāssā//	kūndmast,
tempā čennād/ jaḡgessa//	tōmba pastlad jalast,
jaḡgessa//	jalast.
elā otteḡe čālūijā// čālūijā//	Āra oota kālisisid, kālisisid,
čālū čāet čāčcūvezā//	kāli kāed kātkikeses,
čāčcūvezā//	kātkikeses,
elā otteḡe natōja// natoja//	Āra oota nadusid, nadusid,
naod lātīd lahjojāni//	naod teeḡvad oma veimeid,
lahjojāni//	oma veimeid.

14.36.

kūlkā tūtōde/ miē de juttēn//

paṅkā pāhhē/ kui pajatan//
ku tū mēttā mehelē//
ja sīs tū taḷḷatta taḷōsē//
elkā nurkkez ka/ nupiskā//
elkā kolkkaza koriskā//
pōrkā čehsi permannoḷḷa//
kantagā haḷḷgod/ haukkumetta//
tōkā vesi/ verkkametta//
tueḅ va āijāni/ merēltā//
vettagā sāppaged/ jaḷḷgessa//
tueḅ vā čūtū/ čüntemessā//
vettagā sāppaged/ jaḷḷgessa//
sīs teil üvā ero lēB//

Kuulge, tüdrukud, mina, vaat,
ütlen,

pange pähe, kuidas räägin.
Kui te lähete mehele
ja siis te astute talusse,
ärge nurgas vaid nokitsege,
ärge kolkas norsake.
Pöörduge keskpõrandal,
kandke halud haukumata,
tooge vesi ütlemata.
Tuleb aga süü äi merelt,
võtke saapad jalast.
Tuleb aga küdi kündmast,
võtke saapad jalast,
siis teil leeb (= on) hea elu.

14.37.

oi vävü, vävüjüveni,
tunned vettā, tunne pittā.
elā lū ühessä sūsse,
elāko keikkinā kahesse,
a lū sūssä čümnenesse,
ko rikop parvē patoja,
i teizē parvē tōppit.
sīz vasse lū sisaruttani,
sīz vaš pēksā pēnüttāni.
veṭa eḷki kuvosse,
sīttā varsi vamele,
veṭa nītti letissē,
sīttā sīmane sitele.
elāko lū čülā kujale,
elāko valla vainijoiḷa,
a saḷppā saunā salamittā,
jottei čülā pajateḷtaiž,
joṭ siž leit sisaruttani,
i pēksit pēnüttāni.

Oh, väimees, mu väimeheke,
oskad võtta, oska pidada.
Ära löö ühe süü pärast,
ega üldse kahe pärast,
aga löö kümne süü pärast,
kui lõhub hulga potte,
ja teise hulga toope.
Siis alles löö mu õkeest,
siis alles peksta mu väikest.
Võta õlg koost,
sellest vala vars,
võta lõng pletist,
sellest seo piitsakeeleke.
Ära ometi löö külatänaval,
ega valla vainudel,
aga sule sauna salaja,
et küla ei räägiks taga,
et sina löid mu õkeest
ja peksid mu väikest.

14.38.

ženixà suku elti lauttakan//
ko sūti// pantì keik̄//
лаввалè// evät sū// evät sū//
a siz mentì nōrikà suku//
kaks/ keļmed enči// kopitet̄ti
// mentì// kummartastì// vot//
kannī// nī vīsī jutelt̄i//
kummartastì//

sūkā/ langod// jūkā/ langod//
elkā paṅkā pahassi//
meil on rōkā keikeļmaissa//
tehkā ammas kevas̄//
elkā paṅkā pevvē//
paṅkā suhēsē//

14.39.

kokkia kīteti//
üvä kokki// kaunis kokki//
keitti supī/ sūta mūtā//
pani sōlad/ mēltä mūtā//
kokk_eli tōtu/ koivisōssa//
kokī poika/ pōmezmaita//
ize kokki/ inkerimaita//

Peigmehe sugulased olid laua
taga. Kui söödi, pandi kõik
lauale. Nad ei söö. Nad ei söö.
Aga siis läks pruudi sugulasi
kaks, kolm hinge (= inimest).
Koguti. Mindi kummaritati. Vaat,
nii, niiviisi öeldi, kummar-
dati.

Sööge, langud, jooge, langud,
ärge pange pahaks.
Meil on rooga igasugust.
Tehke hammas kõvaks,
ärge pange põue,
pange suhu!

Kokka kiideti (= tänati):
Hea kokk, ilus kokk,
keetis supi suu järgi,
pani soola meele järgi.
Kokk oli toodud Koivisoost,
kokapoiss Poolamaalt,
ise kokk Ingerimaalt.

KUKKUZI

XV. F e n j a (F j o k l a) F e d u l o v a .

15.1.

nōrenna oli lusci ellä//
a nūt/ on paha// vanassi
jäin// siz laulozimma//
kui on lusci/ nōrenn_ellä//
nōrenn_ellä//
lusci on/ luita likutella//
likutella//
jäseniä järkütellä//
järkütellä//

Noorena oli tore elada.
Aga nüüd on paha. Vanaks
jäin. Siis laulsime.
Kui tore on noorena elada,
noorena elada,
tore on luid liigutada,
liigutada,
jäsemeid painutada,
painutada.

15.2.

kui on лусци нōrennellā,
лусци on лuita liikutella,
jäsenitā järkütellä.
elkää meḡkää leskilōille,
leski kitāp toista naista,
toizē naizē vōtehija.
meḡkā nōriille pojille.
nōri poika liikutteleB,
kāsivarrel vaivatteleB.

Kui tore on noorena elada,
tore on luid liigutada,
jäsemeid painutada.
Ärge minge leskedele,
lesk kiidab teist naist,
teise naise asemeid.
Minge noortele poistele.
Noor poiss kiigutab,
kāsivarrel uinutab.

15.3.

elkää meḡkää leskilōille//
leski luvva// leinästakki//
kittā vannā naissa//
vanā naizē vōtihia
meḡkā nōriil poikiil//
nōri poika nukuttelō//
kāsivarrel vaivotteelō//
makkā/ makkā// marjukkaine//
leppälehto linnukkain//

Ärge minge leskedele,
lesk lööb aga leina pärast ki,
kiidab vana naist,
vana naise asemeid.
Minge noortele poistele.
Noor poiss paneb magama,
kāsivarrel uinutab:
Maga, maga, marjukene,
leppäleht-linnukene.

15.4.

hüvä kokki// kaunis kokki//
pani rōad mēltā mütel//
sōlat pani sūta mütel//
kokki oli tōtu koivisōssa//
a kokki poik/ oli tōtu
sāremmānta//
nii//

Hea kokk, ilus kokk,
pani road meele järgi,
soola pani suu järgi.
Kokk oli toodud Koivisoost,
aga kokapoiss oli toodud
Saaremaalt.
Nii.

K O M M E N T A A R E

I. K a t' a (J e k a t e r i n a) J o v l e v a , 1893-1968, oli Kõrvõttula küla hea jutustaja. Temalt talletatud muinasjutte, pajatusi, uskumusi jne. on avaldatud mitmes kogumikus (Ariste 1962 : 61-73; Ariste 1969 passim; Ariste 1974 : 9-14; Ariste 1982 : 40-41 jne.). On ilmunud ka mõned laulukatkendid (Ariste 1960 : 30-31), mille korduvad talletused on VE mappides XI 55 (2); XI 57 (5), 1966. Samas mapis XI 189-190 : 1-4 leiduvad ka I. Rütli poolt noodistatud viisid.

1.1. XII 96 (1), 1968. Laul on öeldud.

1.2. XI 56 (3), 1966. Laul on lindistatud. Seda lauldi last magama äiutades või kätel hõljutades. Äiutussõna bāju põlvneb vene keelest (< баю). Kattila-Peenõtsast on kirja pandud äiutuslaulu kaudne teisend (Mägiste 1959 : 133).

II. D u ñ a (J e v d o k i a) T r o f i m o v a , 1908-1981, oli Luuditsa küla põliseid elanikke. Ta oli noorena olnud pidudel ja pulmades eeslaulja. Duña oli mitmekeelne, nagu enamik Vaipoolle vadjalasi. Tavakeelena rääkis ta vadja, isuri ja vene keelt. Laulnud oli ta kas vadja, isuri või vene keeles olenevalt keskkonnast, kus pidi laulma. Laule oli ta õppinud vadjalastelt ning isureilt. Neid talletajaile esitades võis ta vadjakeelsetes lauludes kasutada isurikeelseid sugemeid ja isurikeelseis vadjakeelseid. Kuigi mõnes laulus oli ohtrasti isuri sõnu ja mõningaid grammatikavormegi, väitis Duña ise, et laul on ikkagi vadjakeelne. Temalt talletatud jutustustes on vähem isuripärasusi (vt. Ariste 1974 : 107-111; Ariste 1982 : 68-71).

2.1. XII 43-44 (9), 1968. Vt. 2.2.

2.2. XI 99 (4), 1966. See teisend erineb eelmisest (2.1) pärisnimede poolest. vipò asemel on vilpò ja raikkala

asemel raikkola. Raikkola ehk Raikkova, vene keeles Райко-
во, oli isuri küla. Isuripärasusi on laulus kelmettomä, nel-
lättömä, vijjettömä, küvettömä, seiccemättömä jne. vadja kee-
lele omaste kelmettemä, nellättemä, vijjettemä (vijjjettemä),
küvvettemä (küvettemä) ja seicctemä asemel.

2.3. XII 44-45 (2), 1968. Laul on peaaegu heas vадja
keeles. Ingeripäraseid sõnu on ilostammä, ēstikā, omissa,
nākōō ja ono, mis võivad esineda ka Luuditsa vadjalaste ta-
vakeeles. Laul öeldi talletajale dikteerides. Seda tehes
laulik alguses lausa skandeeris värsse, rõhutades kas dünaa-
miliselt või kvantitatiivselt värsijala lühikesi silpe, kui
neil oli pearõhk. Seda osutavad tekstisse asetatud rõhumär-
gid: kolkotan nenä kovéra. Vt. ka 2.4, 2.5.

2.4. X 95-96 (1), 1966. See teisend on talletajale
lauldud. Duña seletas kõigepealt: se on pulmā karavana. üfs
vēraz inemin лаулаВ. беле казикка. чен он пулмаз, лаулаВ.
čäüp siltä mütä, tanciВ. nesap čäjed i лаулаВ. 'See on
pulma ringilaul. Üks võoras inimene laulab. Pole kaasik. Kes
on pulmas, laulab. Käib mööda põrandat, tantsib. Tõstab käed
ja laulab.' - Lauldes liikus Duñagi lühikeste sammudega. Käed
olid tõstetud üles, ta hõljutas neid kergelt. Ka keha hõl-
jutas ta kergelt. Iga teise värsi järel lauldi refräänid: rōs
kālina majā, rōz mālina majā, mis on laenatud vene rin-
gilaulude refräänist раз - калина моя, раз - малина моя.
Isuripärane on selles lauluteisendis miun 'minu' vадja minū
asemel. Laulu korrates oli omissa podrissa poikissa asemel
isuripäraselt omista podrista poikista. Korrates esinesid ka
isuripärased deminutiivid isoi 'isake' ja emoi 'emake' vадja
keelele omaste isä ja emä asemel. Vene laensõna vedemä (<
ведьма) 'nõid' esineb harva niihästi vадja kui ka isuri
loitsudes. - Käesolev vадja ringilaulu teisend on varem aval-
datud koos vадja pulmade kirjeldusega (Ariste 1974 : 107-108).

2.5. XI 154-155 (11), 1967. Laulu sissejuhatuseks on Du-
ña öelnud: mi ēlin ēltālaulaja, ēzlaulaja. ühs on ēzlaula-
ja. vēl ühē virrē čirjotaD. 'Ma olin eeslaulja, eeslaulja.
Üks on eeslaulja. Veel ühe regivärsi kirjutad.' Laul on isu-
rikeelne, vадja sugemetega, nagu e esinemine: tervarūlla,
emmoine, issoine. Laulu esitas Duña dikteerides.
On oluline tähele panna, kuidas selleski laulus mõnel juhul
on pearõhk siirdunud värsi eelviimasele silbile, kui seda on

nõudnud värsirütm: mokkoman 'niisuguse', ommõine 'emake' jne. (vt. ka 2.3). Kuigi laul oli öeldud, mitte viisiga lauldud, esines Duñal iga teise värsi järel refräängi: rõs kälina majä., da röz mälina majä. Vana regivärss lā miē ļaulan ļappa ūli oli Lääne-Ingeris laialt levinud isurite ja soomlaste hulgas. Ta oli tuntud ka Põhja-Eestis: Mis sina laulad, lampi lõuga (Kuusi 1983 : 50, 133). Eri aladel oli laulusse lülitunud mitmeid sugemeid teistest regivärssidest. Kuna isuritel oli laul üldisem, siis võib arvata, et vadjalased on selle isuri keelest oma keelde mugandanud. - Laulu algusvärssid esinevad mitmes teiseski laulus.

2.6. XII 261-262 (2), 1969. ženiyanemat tuliti i ļaulot-ti pulmā ļaulua. tuliti vēttamā nōrikkā. 'Peigmehe sugulased tulid ja laulsid pulmalaulu. Tulid pruuti võtma (= ära viima).' Laul on isuri keeles, milles on mõningaid vadjapärasusi. Duña laulis selle. Värssi korrates lisas ta vahel sõna vā 'vaid'. Üldiselt jäi Duña keeletavast mulje, et lauldes esines tal isuripärasem keel (või isuri keel) kui laulu dikteerides. - Vt. ka 2.7, 14.31.

2.7. X 96-98 (2) ja XI 151-153 (8), 1966, 1967. Selle teisendi on Duña öelnud, mistõttu see on peaaegu täielikult vadja keeles. Tuleb esile vaid üksikuid isuri sõnu, nagu kolmi 'kolm', kiukā 'ahi', kivest 'kivist'. Morfofonoloogiliselt on isuripärasusi n-lõpuline genitiiv: meijān 'meie', meren 'mere', ja -ks- esinemine sõnas sōmuksissa 'soomustest'. Sõnad tupa 'tuba' ja ļoukko 'ļouk, hulk' võivad esineda Vaipoolle vadja tavakeeleski. Sõnasisese -h- säilimine (perehenā 'oma perega', rahvahassa 'rahvast') ei pea tingimata olema isuri keele sugemeid. See arhailine nähtus on esinenud teistelgi Vaipoolle laulikutel. Pulmalaul on varem avaldatud (Ariste 1974 : 109-110), avaldatud on ka Jõgõperä teisend (Ariste 1960 : 53). Duña on esitanud mõned laulud ainult isuri keeles, nagu suvistepühalaul lā miā lähen läpi külān 'las ma lähen (= hakkam minema) läbi küla' (XII 258-259 (9)) ja nütt on pojat tühjät podrad 'nüüd on poisid tühjad, toredad' (XII 265 (15)). Kuigi neis esineb üksikuid vadja morfofonoloogilisi sugemeid, pole neid käesolevas teoses siiski esitatud vadja lauludena.

2.8. XII 45-46 (3), 1968. Laste mõistatuslaul on heas vadja keeles. Selles esineb vaid isuri sõna sammutti ootus-

pärase vadja sõna kusutti 'kustutas' asemel. Duñalt on talletatud laulu teisendki, milles neljas värss on isurikeelne: tuli poñtti (XI 148 (2)). Laulu lõppu on esitaja lisanud: meile babat pajatatti. ohtogossa ku issuzimma, sīs pajatatti. 'Meile eidekesed (= vanaemad) jutustasid. Õhtul, kui istusime, siis jutustasid.' Ahelmõistatuslaul oli vadjalastel õige levinud. Selle on käesoleva teose autor varemgi trükis avaldanud ning ühtlasi viidanud eelmiste autorite teostele, kus laul on ilmunud (Ariste 1960 : 50; 82). Et laste mõistatuslaulu tunnevad isurid, soomlased ja eestlased, on V. Salminen (1929 : 85) oletanud, et vadjalased on selle saanud soomlastelt. See on siiski vana läänemere rahvaste ühine lastelaul, mis on ammu esinenud vadjakeelsenagi. Laulu levikut Vaipooles osutavad teisedki talletused, mis esitatakse asjaomaste keelejuhtide järgi - vt. 5.5, 7.1, 7.2, 8.1, 9.1, 11.1, 14.21. Lempola külast on pandud kirja teisend kuza vei? 'Kus või?' (Mägiste 1959 : 111). Laul on tuntud ka Lääne-Ingeri soomlastel ja isuritel (SKVR III 3 : XLIV).

III. M a t' j o (M a t r j o n a) A g a f o n o v a , 1907-1979, oli põline Luuditsa küla elanik. Vadja keel oli tema perekonnas tavakeeleks. Temalt on kirja pandud uskumusi, kombestikku, etnograafilisi andmeid, vanasõnu, mõningaid jutustusi ja lühemaid laule. Mat'jo vadja keel oli korralik. Selles esines ainult neid isuripärasusi ja vene keele sugemeid, mis Vaipooles vadjalastel olid üldiselt levinud. Et keelejuhi tervis oli viletsavõitu, jutustas ta katkendlikult.

3.1. XV 81 (10), 1972. Kui aitasime Mat'jol loogu võtta, ütles ta: čen puhtāssi arōB, se sāB nāstī nōrikā 'kes riisub maa puhtaks, see saab ilusa nooriku', ning lisas otsekohe esitatud laulukatkendi.

3.2. XIV 1971. munavei oli keedetud munast ja võist tehtud kaste. Laulust ütles Mat'jo: se eli soikkolā laulu. eli mehī laulu. läpi čulā ku menti, garmonia pillitettī i laugettī. 'See oli Soikola laul. Oli meeste laul. Kui mindi läbi küla, mängiti löötspilli ja lauldi.' Meestelaulud, mida saadeti löötspillil, olid üldse Vaipooles vadjalastele tulnud kas Laugasuu või Soikola isuritelt. Üks vadja teisend on talletatud ka Liiivtsülāst (Mägiste 1959 : 172). Vt. ka 4.3.

3.3. XII 224 (24), 1969. Seda lepatriinulaulukest on kas öeldud või lauldud. Üks Luuditsa küla teisend on trükis avaldatud (Mägiste 1959 : 197-198). Laul oli Lääne-Ingeris levinud (SKVR III 3 : XLIX). Vt. ka 12.4.

Võrdluseks esitatagu Luuditsast Duña Trofimovalt talletatud isuri teisend (XII 264-265 (13)).

enne eli pikkarain kauniz
lintu, sitä kucutti leppä-
lintu. vetettä leppälintu
cäe päälle, juteti:

lennä, lennä, leppälintu,
hōmeñ tuulo sota.

siun pä leikata,
miun pä hoijeta,
tanvan mälä survota,

kattimassa keitetä.

Enne oli väike punane lind
(= putukas). Seda kutsuti lepa-
triinuks. Võeti lepatriinu
käele, öeldi:

Lenda, lenda, lepatriinu,
homme tuleb sõda.

Sinu pea lõigatakse,
minu pea hoitakse,
siseõue maal surutakse (= tam-
bitakse),

katlas keedetakse.

3.4. XII 225-226 (28), 1969. Nõnda olid vадja lapsed üksteist narritanud nimede Mat'jo (Mat'o), Duña, Ivo, Pavo jne. järgi. Nimede moonutamisel on võinud olla soome eeskuju, kus näiteks esinevad sellised "nimenväantelyt": Pekka pepatus pelliskoppana pellillieria pepsis jne. (Virtanen 1972 : 104).

3.5. XII 226 (30), 1969. Laulu korrates hääldas Mat'jo marjukkein, linnukkein, mis on Vaipooleski foneetiliselt vадja keelele omasemad kui isuripärased marjukkain, linnukkain. Äiutuslaulu lühikese Jõgõperä teisendi on avaldanud Mägiste (1959 : 148). Selline algriimiline äiutuslaul on tuntud teistelgi läänemerelastel (Laugaste 1974 : 206-207; Kuusi 1983 : 70, 151).

3.6. XII 220 (3), 1969. Laulu öeldi lapsele, kui ta virgus. See lastelaul oli hästi levinud Vaipooles, nagu osutavad talletatud ning käesolevas töös avaldatavad teisendid (vt. 5.11, 6.1, 14.27). Laul oli omane isuritelegi ja seda tunnevad ka eestlased, nagu osutab Tartust kirjapandud teisend:

Laps nägi und:
siga sittus lund,
kassi perse põles,
koer kandis vett peale.

3.7. XII 226 (29), 1969. See oli hüpituslaul. Sellised hüpituslaulud on omased soomlastelegi ja teistele läänemere rahvastele (Virtanen 1984 : 69).

3.8. XII 224 (23), 1969. Kuigi Eesti NSV Teaduste Akadeemia Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi riimiliste rahvalaulude kartoteegis ei leidu eesti vasteid sellele vadjalaste kakskeelsele lastelaulule, on käesoleva töö autor seda siiski kuulnud Tallinnas ning Tartus:

Кана, кана курица,
муна, муна яйцо,
vasikas телёнок,
siga поросёнок.

Leningradi oblastis on see lastelaul olnud tuttav venelastelegi. 1951. aastal on autor selle kirja pannud Tartu Riikliku Ülikooli Leningradis sündinud ning kasvanud vene kirjanduse kateedri vanemõpetajalt A. Šanõginilt. Seda oli loetud kullimängu alguses.

Кана, кана - курица,
муна, муна - яйца,
вазика - телёнок,
сига - поросёнок.

IV. K i k o (G r i g o r i) G e o r g i j e v ,
1892-1982, Luuditsa küla põliselanik. Kiko oli olnud sõjalaeva madrus, meremees, kalur ja põllumees. Ta oli hea ajaloo- ja etnograafiaseikade jutustaja, eriti aga hea pajataja. Tema pajatustest on osa avaldatud (Ariste 1982 : 50-68). Kiko tahtis rääkida ainult tõsilugusid. Sellepärast polnud temalt võimalik kirja panna uskumusi. Ta ütles, et see olevat loba, millest täismees ei kõnele. Ta oli huumorimeelne. Vadjakeel oli tal sõnarikas, kuigi abikaasa oli Soikola isur ja perekonnas oli omavaheliseks suhtlemiseks kaks keelt. Kiko rääkis ise vadjakeelt, abikaasa aga isuri keelt.

4.1. XII 213-214 (21), 1969. Viiendas värsis kinteLoja kannaLoja on kõlalis-poeetiline võte väärandatud paralleelsõnadega. Mõeldud on kantele, ehk kantelo 'kannel'. Laulu kohta ütles Kiko: poigad laulotti. eli vël meni sena, a en mälehtä. laulut keik unostusti. pä on vä hattua varta. 'Poisid laulsid. Oli veel mõni sõna, aga ma ei mäleta. Laulud

(on) kõik ununenud. Pea on vaid mütsi jaoks.'

4.2. XV 50 (12), 1971. Laul on vadjakeelne. Laulu kohta on Kiko öelnud: läpi küla menti i aina piletetti. a se on lopu au u. 'Läbi küla mindi ja ikka mängiti loõtspilli. Aga see on lorilaul.'

4.3. XIV 53 (20), 1971. Laulu kaks esimest värssi on vadjä-, järgnevad isurikeelsed. Vt. ka 3.2.

V. I v o (J o a n) L e o n t j e v, 1899-1978, Iuuditsa põliselanik, oli lõbus jutustaja, kellel vadja keel oli hästi säilinud. Ta rääkis meelsasti rahvanalju, eriti aga seksuaalse varjundiga anekdoote, mida ta nimetas magusateks juttudeks - makuza juttu. Temalt talletatud jutustusi ja pajatusi on avaldatud peamiselt kahes kogumikus (Ariste 1980 : 18-28 ja 1982 : 46-49). Jutustusi oli ta kuulnud vadjalastelt, isuritelt, soomlastelt, eestlastelt ja venelastelt. Laule oli õppinud vadjalastelt, isuritelt ja soomlastelt. Jutustused olid ta mälus paremini säilinud kui laulud. Ta oli olnud kalur ja põllumees. Suurest Isamaasõjast oli ta osa võtnud, pärast sõda oli taas kodukülas kalastaja ja põlluhaarija. Ta kuulus Leontjevite suguvõssa, kelle mitmed liikmed olid/on Vaipooles viimaseid vadja keele kõnelejaid ning ühtlasi häid jutustajaid.

5.1. XVI 113 (33), 1973. See lüroepiline laul on tervikuna talletatud Jõgõperält Mat'jo Gerassimovalt ning avaldatud (Ariste 1960 : 43-44). Laulu keelt analüüsid on osutatud, et laul on algselt võinud olla isuritele omane ja neilt siirdunud vadjalastele (Ariste 1959 : 62-65; Ariste 1960 : 79). Varem on V. Salminen avaldanud veel Kattilast ja Jarvi-goistsüläst talletatud katkendid (1928 : 767; 1929 : 85). Vadjalaste mail olles on autor selle laulu teiseid veel mitmelt keelejuhilt kirja pannud. Huvitavad on need juhud, kui sama isik on laulu öelnud kas vadja või isuri keeles, nagu muide Ivo Leontjevgi (XII 137 (19), 1968):

ignatta ikizen koira,
tappo naizē narvā tēlle,
icce kõli nälkä,
musat sukad jaikā.

Ignatta igavene koer,
tappis naise Narva teele,
ise suri nälga,
mustad sukad jaлга.

Vt. ka 14.15.

5.2. XII 31-32 (13), 1968. Selle riimilise uuema rahvalaulu on autor kirja pannud ka hiljem (XIII 74-75 (9), 1970). Tolles kirjapanekus on kolmandaks salmiks

tulimma takavällälle Tulime Takaväljale,
siäl^l eli pallo meije velliä. seal oli palju meie vellesid.

5.3. XII 35 (23). Selle laste ahellaulu ühe vadja teisendi on talletanud E. N. Setälä Mati külast 1889. aastal (Salminen 1928 : 148). Uurimuses vadja laulude algupärast on Salminen tundnudki üksnes seda teisendit (1929 : 83-84) ning sedastanud, et laul on tuntud ka soomlastel. Lääne-Ingeris on see lastelaul üldlevinud (SKVR III 3 : XL IV). Ka Eestis on Kits kile karja tuntud üle maa (Tedre 1974 : 336). Ivo öeldud laulu on Luuditsa vadjalased nähtavasti kuulnud isuritelt, sest selles on mõningaid isuri sõnu, nagu paijassi 'särgiks', kiro 'kitsetall'; pekki 'pekk' on eesti keelest siirdunud niihästi vadja kui ka isuri keelde. Kui Ivolt küsiti, mida tähendab kanervo, vastas ta: miä en tä, čen on kanervo. on mokoma sene. 'Ma ei tea, kes on Kanervo. On niisugune sõna.' Kanervo on ilmselt vadja regivärssides esineva Kalörvo vaste ja kuulub etümoloogiliselt ühte Kalevi ja Kalevaga. Eesti Kits kile karja on neid ahellaule, milles Kalevi nimi esineb õige üldiselt (Laugaste 1959 : 277-278). Vadja värstile kanervo miilje rautä vastavalt on eesti laulus Kalev mulle rauda. Vt. ka HII 1974 : 80-81, 405. Vt. ka 8.2, 14.22.

5.4. XII 36 (24), 1968. Sama ahellaul on Ivolt kirja pandud teinegi kord (XIV 48-49 (53), 1971). Tollel teisendil on sissejuhatus: eli katti. issu aijä pällä. mēb ĩri mütä. katti juttēB. 'Oli kass. Istus taral. Läheb hiir mööda. Kass ütleb.' Erineb ka teine värss: mēn meccä pūta leikkämmä 'lähen metsa puud lõikama'. Üldiselt on mõlemad teisendid õige sarnased. See laste ahellaul on Vaipooles olnud üldtuntud. Varem on avaldatud üks Liivtsüläst (Mägiste 1959 : 175-176) ja teine Jõgõperält talletatud teisend (Ariste 1960 : 50-51). V. Salmineni vadja rahvalaulude kogumikus on kaks lähedast teisendit laulust Oi siä tīro, pēni tīro! 'Oh sa tiir, väike tiir!' (Salminen 1928 : 715, 780). Toda laulu on sama autor käsitletud koos käesoleva ahellauluga (Salminen 1929 : 80-81)

ning sedastanud selle ühist esinemist Lääne-Ingeri rahvas-
tel. Seda kinnitavad muudki allikad (SKVR III 3 : XLIV; ННП
1974 : 82-83; Kuusi 1983 : 71, 152-153). Eestlaste alal on
laul ülemaaliselt tuntud (Tedre 1974 : 236). Vt. ka 14.20.

5.5. XII 36-37 (25), 1968. Vt. kommentaarid 2.8.

5.6. XIV 46 (46), 1971. See oli lõõtspillilaul. kasta
лаулетти гармония пällä. eli poikijē лаулу. 'Seda lauldi
lõõtspilli saatel. Oli poiste laul.'

5.7. XIV 45 (45), 1971. Selle lõõtspillilaulu tekst on
öeldud ka makilindile ja sealt litereeritud (XVIII 179 (11),
1974). Tekst on eelmisega sarnane. Erinevust on üksnes sel-
les, et nejzin asemel on ajgin 'hakkasin, algasin'.

5.8. XIV 49 (54), 1971. Seegi лорелаулу 'lorilaul' oli
lõõtspillimängu saatelaul. Istusime järgmisel suvel Ivo rõ-
dul ja küsitlesime teda. Vihma hakkas sadama. Ivo ütles al-
guses isuri keeles vihmä sattä raputtä, mēz naissa naputtä
ja siis kordas samad värsid vadja keeles, nagu laulus esita-
tud (XV 58 (17), 1972).

5.9. XII 135-136 (16), 1968. Liisutuslaulu seletuseks
lisas Ivo: pukit pästi. čellē ep tulmu pukki, se jäi pitämä
silmät čin. nurkkaz Juki. tämä sattassa vai vitččümnenessä
panti Lukemä. teisi piti kerjussa seljaikä. sis tämä Juki.
i neis eccimä. a kauka ep tehi mennä. teizet tulevat pettä-
mä. johsevad, juttēvad: čur, petetti. čen, mikä eli pitämä-
zä, ku näci, sis jutteli: čur, petettü, ni kaugä piti ecciä,
kunnes keik sai čättē. 'Sokud pääsesid. Kellele ei tulnud sok-
ku, see jäi silmi kinni pidama. Nurgas luges. Ta pandi saja-
ni või viiekümneni lugema. Teised pidid peituma sel ajal. Siis
tä luges. Ja hakkas otsima. Aga kaugele ei tohi minna. Tei-
sed tulevad petma. Jooksevad, ütlevad: tšur, peteti. See, kes
oli (silmi kinni) pidamas, kui nägi, siis ütles: tšur, pete-
tud. Niikaua pidi otsima, kuni kõik sai kätte.' - Üks Jõgõ-
perä teisend on varem avaldatud (Ariste 1960 : 51). Käesole-
vas teoses on liisutuslaul toodud teisteltki keelejuhtidelt
(vt. 9.2, 10.2). Laul oli Lääne-Ingeris levinud (SKVR III 3
: XLV).

5.10. XII 135-136 (16), 1968. See liisutuslaul pole tõl-
gitav. Ainult üksikud sõnad sarnanevad kas vadja (pīru

'kriips', pāru 'aur', taḿḿā 'talla') või isuri (rukki 'rukki', sammu 'kustus', karttu 'kaigas, kepp') sõnadele. Loetuslaulu lõpus on öeldud: se tās pāsi poiZ, čēn eli poiZ. ḿahsi mūtā ḿugetti. ūys ḿuki i sermekā näutti jekā ḿassa. 'See pääses taas ära, kes oli ära (= kellele tuli sõna ära). Lapsi mööda loeti. Üks luges ja sõrmega näitas iga last.'

5.11. XII 136 (17), 1968. Vt. 3.6, 6.1.

VI. P a r o (P a r a s k e v a) D m i t r i j e v a, 1896-1979. Paro oli põline Luuditsa küla elanik. Temalt on kirja pandud jutustusi ja uskumusi, mis on avaldatud mitmes kogumikus (Ariste 1974, 1977, 1982 passim).

6.1. XII 66 (15), 1968. See lastelauluke on Vaipooles populaarne. Vt. ka 3.6, 5.11, 14.27. Lähedane on Luuditsast kirjapandud isuri teisend Jelena Pimenovalt, 1905, kes oli pärit Soikolast (XII 147 (2), 1968).

laps nägi unDa,
siGa sittu lunDa,
vīs kūš naglā,
kaik hänen kaglā.

Laps nägi und,
siga sittus lund,
viis kuus naela,
kõik tema kaela.

VII. K o s t j a (K o n s t a n t i n) L e o n t j e v, 1908-1984, Ivo Leontjevi vend. Sündinud oli ta Liivtšulās. Ta oli saanud koolihariduse külakoolis, Jõgõpera kõrgemas algkoolis ja Jaama (Kingissepa) keskkoolis. Pärast ettevalmistust algkooliõpetajaks oli ta pedagoog mitmes koolis. Hiljem oli ta raamatukoguhoidja. Sõjakeerises sattus ta Soome. Pärast oli mõnd aega Pihkvas sõjaväeametnikuna ja siis taas raamatukoguhoidja. Kostja oskas hästi vadja keelt ning kasutas seda pidevalt oma suguvõsa ja naabritega vesteldes. Haritlasena kasutas ta aga vene sõnu, kui juttu oli poliitilistest või teaduslikest küsimustest, sest vadja keeles puudub asjaomane terminoloogia. Kostja oli ladus jutustaja, kes meeeldi vestles küsitlajatega. Ta on ka ise vadja keelt kirja pannud, samuti andmeid vadjalaste kohta. Tema talletustest on osa avaldatud (Ariste 1982 : 70-84, 1974 ja 1977 passim jne.).

7.1. III 93-94 (1), 1960. Vt. 7.2.

7.2. XIX 152-153 (74), 1975. Mõlemad ahellaulu tekstid on toodud osutamaks, kuidas samal isikul võib tekst teiseneda eri aegadel. Esimene tekst on kirja pandud ütlemise järgi, teine on võetud makilindile ja siis litereeritud. Vt. kommentaarid 2.8.

7.3. XVI 89 (31), 1973. Kellele langes sõna siä 'sina', se siz lēb eccijä 'see siis leeb otsija (= hakkab otsima)'. Liisutuslaul on talletatud ühelt teiseltki Liivtsülä keelejuhilt (vt. 10.3). Laul oli Lääne-Ingeris hästi tuntud (SKVR III 3 :XLV).

7.4. XIX 26 (43), 1975. Selle lühikese laulu selgituseks ütles Kostja: lahzelle jutejtī, ku Jahs tahob, mitänibuť teči, itki, sis kerväsē šopotettī. siz jāp sū avē. mitä nūttā jutejtī. jāp kaccomā. 'Lapsele öeldi, kui laps tahab (midagi), midagi tegi, nuttis, siis kõrva sosistati. Siis jääb su lahti. Mida nüüd öeldi. Jääb vahtima.' Laulu kaks esimest värssi on kirja pandud ka Mati külast (X 68 (46)). Jõgõpera vadja laulikult Darja Lehtilt talletatult esineb kahe esimese värssi variatsioon loitsu alguses, mida loeti lastele hai-gele kohale (Ariste 1941 : 52, 1960 : 33).

VIII. N a d j o ž a (N a d e ž d a) L e o n t j e - v a , 1898. Nadjoža on sündinud Liivtsüläs. Abielus oli ta Ivo ja Kostja Leontjevi venna Stjopaga (Stepan). Suurema osa oma elust on Nadjoža elanud Vaipooles, kuid sõja ajal ja pärast sõdagi olnud mõned aastad Eesti NSV-s, kus ta abi-kaasa töötas rätsepana. Nadjoža oli täpne jutustaja, kes ta- vatses edasi anda ainult seda, mida ta oli tõesti näinud, kuulnud või kogunud. Temalt on talletatud muinasjutte, muis- tendeid, pajatusi, uskumusi, etnograafilisi andmeid ja muud, millest osa on trükitis ilmunud (Ariste 1977 : 146-163 + pas- sim; 1982 : 84-92 jne.).

8.1. XVI 139-140 (2), 1973. Laulus esinevas värssis mēz maottu on verb, mida autor pole mujalt registreerinud. Isuri sõna on aitta 'ait'. Nadjožalt on sama laul ka makilindil (XX 187-188 (12), 1976). Mõlemate teisendite tekstid on sarnased. Vt. kommentaarid 2.8.

8.2. XX 187-188 (12), 1976. Ahellaul on öeldud makilindile. Selles on isuri sõnu: porzaz 'põrsas', vītaksej 'kraasijale'. kicci 'kits' on eesti laensõna vadja ning isuri keeles. Vt. kommentaare 5.3.

8.3. XVI 140-141 (3), 1973. Laul on vadjakeelne. Selles esineb siiski isuripärane poja vadja sõna poiga asemel. Nadjoža keele omapäraseks jooneks oli üldse see, et sõnalõpuline lühike -a võis olla asendatud e-ga: nokke (= nokka) 'nokk', kokke (= kokka) 'konks'. Vaipole teisendeid vt. 13.3, 14.18.

IX. N a s t o . (A n a s t a s i a) A n d r e j e v a , 1910, on Liivtsüläs sündinud ja enamasti samas asunud. Ta on elanud ka Soomes, Eestis ja Venemaal. Peale vadja keele oskab ta lähisugulaskeeltest hästi isuri ja mõnel määral ka soome ja eesti keelt. Nende keelte sugemed on sekkunud vahel ta vadjakeelsesesse kõnesse. Tollal kui Nastoga vesteldi, oli tal tavakeeleks vadja, isuri ja vene keel. Ta oli ladus jutustaja, eriti siis, kui oli viina joonud. Temalt on kirja pandud uskumusi, kombestikku ning mõningad pajatused ja muinasjutud.

9.1. XXI 216 (8), 1978. Ahellaulus on isuri sõnu: pojt-ti = peletti 'põletas', härkä = ärčä 'härg'. Laulu lõpuvärsid on isurikeelsed. Sõna kõa ~ kua 'kus' on haruldane. Vt. kommentaarid 2.8.

9.2. XXI 214 (2), 1978. Samalt keelejuhilt on pandud kirja ka teine versioon, millel on vaid kolm värssi. Kaks esimest ühtivad käesoleva teisendi omadega. Kolmas on nīpuri-nāpuri (XXI 129 (7), 1978). Neid liisutuslaule loeti mängu alguses. Kellele tuli viimane sõna, see jäi teiste tagaajajaks. Kelle sai kätte, see oli järgmine tagaajaja. Teisendite kohta vt. 5.9.

X. N a t ' j u (N a t a l i a) G e o r g i j e v a , 1910-1981, oli Liivtsüläs hea vadja keele oskaja. Teda oli aga raske küsitleda, sest enamasti oli ta ebakaine.

10.1. XVI 153 (5), 1973. Liisutuslaulule lisas Nat'ju: pejlamā neizimma. siž lugetti. čellē tuli viimein sena, čen

eli viimein, gli pukki, jōnitejti, ajetti takkā teinteissa.
pukki ajab jo takkā. 'Mängima hakkasime. Siis loeti. Kellele
tuli viimane sõna, kes oli viimane, oli sokk. Joosti, aeti
taga teineteist. Sokk ajab ju taga.'

10.2. XVI 153 (6), 1973. Teisendite kohta vt. 5.9, 9.2.

10.3. XVI 153-154 (7), 1973. Seegi oli mängueelne lii-
sutuslaul. Laulu viimane värss on isurikeelne. Sõna korjāmaZ
'korjamas' on Vaipoolle kõnekeeleski isuri laensõna. Vt. ka
7.3.

10.4. XVI 154 (9), 1973. Laulukatkend on vadja keeles,
kuid esineb isuri sõnu, nagu järkütellä 'painutada'. Kaks
teisendit on talletatud Kukkuzist (vt. 5.1, 5.2). Vt. ka
Ariste 1960 : 44.

XI. A n u (A n n a) K r õ ž o v s k i h h, 1910,
Liivtšulä vadjalane. Temalt on pandud kirja uskumusi ja kom-
bestikku. Vadja tavakeeles oli tal isuri keele mõju.

11.1. XVI 155-156 (1), 1973. Isuri sõnu on aijan = aijā
'aia', kuš = kuza, kuZ 'kus', aitta 'ait'. Selle levinud las-
telaulu kohta vt. kommentaarid 2.8, kus on andmeid teistest
teisenditest.

11.2. XVI 156 (3), 1973. Selle mõistatuslaulu tähendu-
seks on tuisku 'tuisk'. Jõgõperäl on mõistatus esinenud ka
lastelauluna ning sellisena on ta avaldatudki (Ariste 1960 :
33). Laulu tunnevad isurid, eestlased, soomlased ja karjala-
sed (Ariste 1979 : 39-40).

XII. N a t ' j u (N a t a l i a) L u k i n a, 1898-
1977, oli Luuditsast abiellunud Jõgõperäle, elas suurema osa
elust seal. Sõjakeerises oli mõnd aega Venemaal. Nat'ju oli
hea 'jutustaja. Temalt oli kergem võtta kõnet makilindile kui
ütlemise järgi kirja panna, sest ta ei tahtnud oodata kirju-
tamise järele jõudmist kõnele. Temalt on talletatud uskumusi,
kombestikku, pärimusi, ajalootõiku, laule ja muudki, millest
osa on ilmunud autori vadjaalastes kogumikes. Isurikeelseid
laule teadis ta tunduvalt enam kui vadjakeelseid. Käesolevas
teoses esitatakse ainult vadja- ja kakskeelsed (vadja + isu-

ri) laulud.

12.1. XIV 121-122 (30), 1971. See kogujale lauldud laul on üldiselt vadjakeelne. Isuri laensõnu on paimenelle 'karjusele', herkka helmilöissä 'õrn helmestest' ja tokku (= tekku) 'kukkus'. Viimane sõna esineb ka Vaipoolle vadja tavakeeles. Tunduvalt enam isuripärasusi on järgmisel aastal öeldud variandis (vt. 12.2). V. Salminen (1929 : 84-85) on osutanud, et "Kuketapmise" laulu kauge teisendiga on liitunud värsse teistestki lauludest. Laul oli üldlevinud isurite ja ingerisoomlaste hulgas, M. Kuusi arvates Soomest Ingerimaale levinud. Laulu tunti ka Põhja-Eestis (Kuusi 1983 : 38, 113-114). Ühiseid värsse on eesti lauluga "Tule välja, päevakene" (Tedre 1974 : 107).

12.2. XV 24-25 (7), 1972. See teisend pole lauldud, vaid on öeldud. Arvatavasti selle tõttu on temas ohtrasti isuripärasusi. Isuri sõnu on sotkomā 'sõtkuma', puhastammā 'puhastama', sormestani 'minu sõrmest'. Isurikeelne on laul värsist toin toizesta kãest alates. Vt. ka 12.1.

12.3. XV 40 (36), 1972. Laul on üldiselt heas vadja keeles. Leidub aga isuri sõnu, nagu ristikkoja, rastikkoja, paļanutta, pellovas, punakukalla, kitkemist, puhastamist. See tõik osutab, et Mat'ju on laulu isuritelt õppinud, mida ta ka ise nentis. Esitatud laul on "Müüdüd neiu" algusosa. Laulu terviklik variant on talletatud Jõgõperält Mat'jo Gerassimovalt ning varem avaldatud (Ariste 1960 : 39-40, 78). "Müüdüd neiu" oli Lääne-Ingeris üks lemmiklaule (SKVR III 3 : XV). Selle motiivid esinevad ka eesti rahvalauludes (Tedre 1974 : 97). M. Kuusi on sedastanud, et see on vana Põhja-Eesti ja Lääne-Ingeri ühine laul (1983 : 36-37, 108-109).

12.4. XV 29-30 (22), 1972. See lastelaul on makilindile lauldud. Ta on heas vadja keeles. Lepatriinu oli võetud käele ja siis lauldud ning vaadatud, kuidas lepatriinu ära lendab. Suuremad lapsed laulsid sõnad ise, väiksematele lauldi. Vt. ka 3.3.

12.5. XV 36-37 (32), 1972. Seda riimilist rahvalaulu lauldi kas kandle või loõtspilli saatel, nagu autorile on öeldud. Käesolev teisend on peamiselt vadjakeelne. Sõnavormid nãstuhesë 'iluduse', varmahusë 'tugevuse, rammususe', sü-

rehuse 'suuruse' on luulekeelseid isuripärasusi. (Kõnekeeles on nästiuZ, varmuZ ja sūruZ.) Isuri sõna on sanno 'ütleb'. Vaipole vadja tavakeeleski esineb kas soome või isuri lae-nuna köuhä 'vaene'. Vt. ka 12.6, 13.2.

12.6. XIV 103-104 (12), 1971. See eelmisest (vt. 12.5) aasta varem talletatud teisend on isurikeelne. Üksnes laulu fonoloogias on vadjapärasusi.

12.7. XV 23-24 (4), 1972. See humoristlik laul on heas vadja keeles. Keelejuht mäletas, et see oli naistelaul, mida lauldi ka ringis liikudes, kuid talle ei tulnud meelde, kus ta selle oli kuulnud, kas Luuditsas või Jõgõperäl. Natjult on ta samal päeval talletatud ütlemise järgi (vt. 12.8) ja lauldult võetud makilindile. Esitatakse mõlemad teisendid taaski osutamaks, missugused erinevused võivad neis esile tulla. Esimesena (12.7) on toodud lauldud tekst. Erinevused kahe teksti vahel pole olulised. Lauldud tekstis on paaril korral lisatud sõna vā 'vaid, aga' värsirütmi rõhutamiseks.

12.8. XV 22 (4), 1972. See lauluteisend on öeldud. Teksti kohta ütles Natju, et see oli lastelaul. Seda ta ongi võinud olla, sest Soomeski on lastelaul "Mikko kokko konnan poika" (Karahka 1980 : 52) või laste nimeväänatuslugu (Virtanen 1972 : 111).

12.9. XIV 101 (9), 1971. Laul on keelejuhilt talletatud teinegi kord samal aastal (XV 28 (11)). Teisendid on lähedased. Natju laul on algusosa pikemast regivärssist ja esitatud heas vadja keeles. Eri küladest kirjapandud teisendid on varem avaldatud (Salminen 1929 : 68-69, Ariste 1960 : 7, 19, 36-37, 76). Et vadja alal on seda regivärssi lauldud ka isuri keeles, sedastab Kõrvõttulast kirjapandud teisend (Lenu 1930 : 231). Natju andmeil lauldi regivärssi ringis liikudes. Kui ringis lauldi, liikusid ning laulsid kõik. Üksiklaulja võis istuda. M. Kuusi on esitanud Narvusi soome vaste ning seda analüüsid esitanud, et asjaomane laul oli Lääne-Ingeris lemmiklaule (Kuusi 1983 : 38-39, 131-133). Sama autor on andnud ülevaate regivärssi üldisest levikust.

12.10. XIV 101-102 (10), 1971. Laulu kohta on Natju lisanud: kunikvaJta ain narritti meijē vaJtā 'Kuningavald aina narris meie valda'. Kuningavald ehk Kroonuvall oli üks Jõgõperä küla ots. hērvajta ~ herravaJta 'Härravald ehk Mõisa-

vald' oli küla teine ots. Vahepeal voolas Tõrvajõgi, mis nüüd on kuivanud. Laulu lauldi jõe sillal, kus ka muidu pidutseti. Kuningavalla talupoegadel olid kergemad koormused, selletõttu käis nende käsi paremini. Teine vald oli mõisniku võimu all, kus neid kõvasti koormati. Küla mõlema otsa vahel oli ka keeleline erinevus. Kuningavallas kõneldi vadja ja Härravallas isuri keelt. Kumbagi keelt siiski vastastikku osati. Kuni kehtis pärisorjus, elasid mõlemad Jõgõpera otsad küllaltki eraldi. Harva abielluti omavahel. Mõisnik ei andnud luba teise valda abielluda. Laul on üldiselt vadjakeelne. Selles esinevaid isuri või soome sõnu on heikko 'vilets', kohennan 'kohendan, segan' (12.11 esinev kohe-tan on vadja oma sõna), hajotan 'hajutan', havu 'hagu', mais-tād 'maitsevad'. Neid isuri laensõnu võib kuulda ka kõnekeeles. Sõna herra on soome või eesti laen. Vt. ka 14.12, 14.13.

12.11. XV 28 (20), 1972. Vt. 12.10.

12.12. XIV 106-108 (15), 1971. See on pulmalaul, mida siis lauldi, kui jagati veimeid. Laulu kaks esimest värssi on isurikeelsed. Ka teistes värssides leidub isuri sõnu, nagu käpjäd 'ilusad', mis on omased ka Vaipoolle vadja kõnekeeles. Pejoratiivis-deskriptiivsed sõnad napuskoja 'tak-jaid' ja tupuskoja 'jõenuppe' võivad olla kujunenud isuri keeles või vadja keeles eneses. Nat'jult on talletatud muidki pulmalaulu. Need on olnud isurikeelsed, vaid mõningate vadjapärasustega. Nat'ju on olnud kazikko 'kaasitaja'. Nagu ta ise on öelnud, on ta pulmalaulud õppinud peamiselt Soikola isuri naistelt. Seega võib arvata, et esitatudki laul on algselt olnud isurikeelne, mille Nat'ju ise või mõni teine laulik on vadjandanud. Sama pulmalaulu üks teisend on varem avaldatud (Ariste 1960 : 58, 80). See teisend on küllaltki erinev ning vadjapärasem. Peale isurite ja vadjalaste on laulu tundnud ka Lääne-Ingeri soomlased (SKVR III 3 : XXII) ja kaudselt eestlasedki (Rüütel 1970 : 69).

12.13. XVII 126-127 (3), 1974. Nat'ju oli isurikeelsena kuulnud laulu vadjandanud ja vadja pulmades esitanud. Tema vadja redaktsioonis on ainult üksikuid isuri sõnu: tinnai-zen 'tinase', kelläd 'serotum', jätökseD 'jäänused', hämä-räZ 'hämamas' ja häülümä 'hulkuma'. Need esinevad Jõgõpera vadja kõnekeeleski. Vene laensõna on kurva (< кyрвa) 'libu'.

Refrään ko'lena on samuti laenatud vene rahvalauludest.

XIII. A n u (A n n a) H v a t o v a, 1910, on sündinud Jõgõperäl. Isa oli tal vadjalane, ema isur, abielus oli ta isuriga, kuid ta oskas siiski hästi vadjakeelt, kuigi isuri keeles oli tugevam. Tal oli mitu haritud last, kes ei kõnelnud kumbagi esivanemate keelt, kuid said neist hästi aru. Anult on talletatud pärimusi, kombestikku, uskumusi ja mõningaid jutustusi. Anu võttis küsitlajaid vastu külalistena, pakkudes neile piima ja piimakõrvast. Korä laskis ta ekspeditsioonirahvale isegi sauna kütta.

13.1. XIV 91-93 (7), 1971. Laul on selle poolest tähelepanuväärne, et isurikeelselt emalt kuulduna oli tütar selle hiljem edasi andnud enam-vähem vadjakeelsena. See on taas näide sellest, kuivõrd elav oli Vaipoolse vadjalastel isuri laulude omakeelseks muutmine. Isuri sõnu on kintād 'kindad', küpärād 'kübarad', noistu 'tõusnud', painustu 'paindunud', heinä-aika 'heinaaeg', sukseD 'tallalauad', kävijät kävütelti 'käijad tegid kääve'. Mõned isuri sõnad esinevad Jõgõperä kõnekeeleski, nagu keräjäd 'kerjajad'. "Tütarde tapja" regivärss on Jõgõperält varemgi talletatud (Ariste-1960 : 46-48, 80). See oli Lääne-Ingeris levinud niihästi isurite kui ka soomlaste hulgas (Kuusi 1983 : 34, 105-107, SKVR III 3 : XIX, HPM 1974 : 53-55, 492). A. V. Rantasalo on avaldanud põhjaliku eriuurimuse selle regivärssi esinemisest ingerisoomlastel, isuritel, karjalastel jne. ning pooldanud vaadet, et see on ühine eesti vastavate regivärssidega (vt. ka Tedre 1974 : 97, 1869).

13.2. XVI 122 (8), 1973. Anu ütles selle laulu kohta, et se on üks kupletti, nõtti tõz eli 'see on üks kuplee, viis oli ka'. Vt. 12.5, 12.6.

13.3. XVI 120-121 (4), 1973. Laul on vadjakeelne. Isuri sugemeid on varrā (= varai) 'vara' ja leüzin (= levvin) 'leidsin'. Paar kuud hiljem, teise ekspeditsiooni ajal, paluti Anut laulda sama laul makilindile. Anu lauliski:

tuli/ lumi// lumi/ sulii//
tuli varā/ kesä//
menin meccā/ kävelemmā//

Tuli lumi, lumi sulas,
tuli vara suvi.
Läksin metsa jalutama,

löözin linnun/ pezän//
pezäss_oli/ muna//
munass_oli poika//
pojajл_oli/ nokka//
nokka/ niku kaivõ kokka//

leidsin linnupesä,
pesas oli muna,
munas oli poeg,
pojal oli nokk,
nokk nagu kaevukook.

See lauluteisend on isuri ja vadja segakeeles. Isuripärased või -keelsed on kesä 'suvi', kävelemmä 'jalutama', varä 'vara' ja löözin 'leidsin'. Isuripäraselt on omastava lõpus -n (linnun pesän 'linnupesä') ja seesütleva lõpus -ss- (pezäss 'pesas', munass 'munas') ning poika-sõna alalütlevas pojajл 'pojal'. Vadja sõnaga eli 'oli' esineb kõrvuti isuri oli (XIII 7-8 (11), 1973). Vt. ka 8.3, 14.18.

XIV. O u d e k k i (O t' o , J e v d o k i a) F i -
g u r o v a , 1891-1978, oli sündinud Jõgõperäl vadja suur-
peres, kus ainult üks vanaema oli olnud Narvusi isur. Peale
vanavanemate oli Gerassimovide (vadjapäraselt Gerasima) pe-
res kaks venda oma naiste ja lastega. Kui Oudekki oli 12-aas-
tane, suri isa. Lesk ema oli tätäjä 'tark', kellelt tütar õp-
pis rahvapärast ravikunsti, loitsimist ja usku vanavadja rah-
vatarkustesse. Lellenaine Mat'jo Gerassimova oli Jõgõperä
suurlaulik ja pulmakaasitaja (Ariste 1960 : 74-75), kellelt
Oudekki oli saanud suure osa vanu regivärsse, mis talt on
kirja pandud. Laule, loitse ja muud tarkust oli ta õppinud
teistelki. Lesel emal oli raske peret toita, seepärast pidi
Oudekki varakult hakkama teisi teenima. Ta oli olnud lapse-
hoidja, taludes ümmardajaks, taluteenijaks ja kalastajaks.
17-aastaselt läks ta Narva vabrikutööliseks, kus oli käävi-
tajaks. Narvas elades puutus Oudekki tihedalt kokku eestlas-
te ja venelastega, sai selgeks vene keele ja küllaltki hästi
eesti keele ning õppis mõlemalt rahvalt nende laule. 20-aas-
taselt tuli ta tagasi Jõgõperäle ja abiellus siin omaküla-
poisiga suurest Semjonovite suguvõsast, kes enne kroonusse
minekut oli võtnud uueks perekonnanimeks Figurov, sest ta oli
olnud töökas humoorikas vembumees. Mees oli isur, kuid pere-
konnas hakkas valitsema vadja keel, sest Oudekki oli algu-
sest peale perekonna aktiivne juht. Kui suur osa Jõgõperä kü-
last maha põles, asutas osa elanikke kroonumaale uue küla,
Rajo küla. Ka Figurovid asusid Rajole. Teise maailmasõja
ajal ja sellele järgnenud aastail oli Oudekki ajutiselt mit-

mel pool sise-Venemaal. Oudekki oli ainult poolteist aastat külakoolis käinud, kuid laiendanud oma teadmisi teistelt õpitud rahvatarkusest. Rahvaarstina oli Oudekki laialt kuulus. Tema juurde tuldi koguni Kingissepa rajoonist ja isegi kaugealt. Ta keetis salve ja dekokte taimedest, vaigust, sipelgamunadest, meest ja muust. Ta tasus sooni, ravis nikastusi ja kidi, oskas loitsida nõiduse, kurja silma, maohammustuse ja igasuguse pahe vastu. Tal oli mingi sünnipärane suggestioonivõime, millega suutis inimesi paranemiseks veenda. Oudekki oli viimane vadja teadja, tark ehk nõid heas mõttes. Ta tahtis inimestele head teha. Ka venelasest haiget loitsis ta vadja keeles, sest tal oli kindel usk iga sõna jõusse. Tema loitsud on avaldatud (Ariste 1974 : 46-59). Oudekki oli väsimatu informant. Autor on temalt teinud 667 talletust. Temalt on ainstikku kogunud mitmed teisedki vadja keele, rahvaluule ja etnograafia uurijad (Ariste 1978 : 349-350). Oudekki oli omal ajal eeslaulja, kaasitaja ning üksiklauljagi. Tema laulurepertuaar oli suur. I. Rüütel on seda käsitletud mitmes uurimuses (Rüütel 1970 : 64-93, 1972 : 254-291, 1977 : 276-281). Kokkuvõtlik ülevaade Oudekki rahvaviisidest on sama autori eriuurimuses (Rüütel 1982 : 41-52).

14.1. XIII 210-211 (9), 1970. Sellest laulust Oudekki rohkem värse ei mäletanud, lisas aga, et seda laulsid isuri naised. Tema öeldud värside on siiski heas vadja keeles. Laulu oli Oudekki kuulnud lellenaiselt Mat'jo Gerassimovalt, kes oli osanud palju soome regivärse (sõmē virreD). Vanu regivärse on ka Mat'jo nimetanud sõmē virreD, olgu nad vadja-, isuri- või soomekeelsed. Neile vastandiks olid venäi virreD, uuemad laulud. "Soome lauludest" ei pea nii aru saama, nagu oleksid need õpitud soomlastelt. Kõik, mis on seotud läänemereelastega, võib olla sõmē 'soome'. Mat'jo ütles isegi vadja keele kohta sõmē čēli 'soome keel', teades vadja ja soome keele olevat lähedalt sugulasi. Vanade laulude soome lauludeks nimetamist on täheldatud teisteltki vadjalastelt. Oudekki oli selle laulukatkendi öelnud kord varemgi (IX 209 (4), 1965). Siis oli kolm esimest värssi "Sõjalaulu" algusvärse:

lentīZ lintu aŗta linnā,	Lendas lind linna alt,
sulka varkeŗ <u>vā, issa,</u>	valge sulg Vadjast,
sinisukka <u>sõmē māsē</u>	sinisukk Soomemaalt.

Mat'jo Gerassimova teisend on avaldatud (Ariste 1960 : 39, 77-78). See on vadjakeelne, vaid mõningate isuripärasustega,

mis viitavad sellele, et laul on kas isuritelt kuulnud või õh vadja laulu mõjustanud isuri teisendid. Lääne-Ingeris on laul levinud mitmes redaktsioonis (Kuusi 1983 : 23, 91, SKVR III 3 : XII, НПИ 1974 : 26-27, 488). Ka Eestis oli laul hästi tuntud (Tedre 1974 : 93).

14.2. IX 209-210 (6), 1965. Laulu on Oudekki öelnud. Öeldud on ka õige lähedane teisend (X 92-93 (64), 1966). Laul on heas vadja keeles. Isuripärasusi on mikä 'mis', hunnū huw-pepoZ 'mähkme veeres, nurgas'. Vadja laulule leidub vasteid Lääne-Ingeri isuritelt ja soomlastel. Soomlaste alal on laulu mitmed variatsioonid laialt levinud (Kuusi 1983 : 23-24, 92-93). Kõnealune laul on tuntud eestlastelegi (Tedre 1974 : 95).
Vt. ka 14.3.

14.3. XIII 204-205 (6), 1970. Laulu selle teisendi on Oudekki laulnud makilindile. Lauldes on tulnud esile vanemaid keelevorme. Vadja keeles on kadunud/kadumas vokaalid käändelõpust. Lauldes on siiski süämezä (= süämeZ) 'sees'. Värsirütmi saavutamiseks on sünenud prokliitiline konsonant -v-: ladvuveza 'ladvakeses', čäccüvë (= čäccüë) 'kätki (gen.)'. Potentsiaal-futuurum tuleb vadja keeles esile peamiselt vanades regivärssides. Nõnda on käesolevalgi juhul lankenõza 'ehk langeks' ja tehtänõzä 'ehk tehtaks'. Usutav on, et need vormid on koos asjaomaste värssidega soome või isuri keelest üle võetud. Narvusi soome vastavas laulus on tehtä-nöö 'ehk tehakse' (Kuusi 1983 : 72).

14.4. X 92 (62), 1966. Laul on öeldud. See on heas vadja keeles. Isuri sõnad hullu 'hull' ja honka 'hong, vana mänd' esinevad Vaipoolle vadja kõnekeeleski. Nagu osutavad sama laulu järgnevad teisendid (vt. 14.5, 14.6), võib esile tulla muidki isuripärasusi. Üks teisend on varem talletatud ka Jõgõperält (Ariste 1960 : 48, 81). Käesoleva lauluga on sellel ühine üksnes algusosa. Lääne-Ingeris oli see regivärss levinud isuritelt ja ingerisoomlastel (SKVR III 3 : XXXVIII; Kuusi 1983 : 93). Seega on võimalik, et isuritelt kuulnud laul on vadja oma mõjustanud või olnud sellele koguni eeskujuks.

14.5. XVIII 141-142 (29), 1974. Selle lauldud teisendi tekst on eelmisega õige sarnane. Ta on toodud sellepärast, et osutada, kuidas laulmisel on võinud rütmi taotlusel esineda häälduspause sõnade vahel või keset sõnagi. Sellega on Oudekki taotlenud saavutada ilmekamalt vajalikku värsirütmi. Lau-

lus esineb arhailine ma-infinitiivi vorm kaccomāha ootus-
pärase kaccomā 'vaatama' asemel. Selline arhailine vorm on
registreeritud ka teistelt laulikuteelt. Käesolevat teisendit
esitades laulis Oudekki iga neljanda värsi järel vene laulu-
dest saadud refrääni sādul' moi// sādu zelo.nmoi//, mis vad-
ja laulikuil on olnud omane ringilaule esitades.

14.6. XVIII 218-221 (13), 1974. Ekspeditsioonil olles
lindistasime Oudekki kõnet. Küsisime muu hulgas: tātko moko-
mā lawua, elin orjana viroza, pīkana pirū pezāzā? 'Kas tead
niisugust laulu: olin orjana Virus, ümmardajana kuradi pe-
sas?' Oudekki vastas: en 'ei'. elin pēnen pīku, ēz, ka, se-
nē juttēn. 'Olin väiksena ümmardajaks, kae, selle ütlen.'
Tahtsime selle saada lauldultki. Selleks kutsusime Oudekki
bussi, sest tema tütreid oma peredega ei sallinud, et Oudekki
laulab vadja laule. Seekord laulis Oudekki erineva viisiga
sama laulu, mida oli kord varem laulnud (vt. 14.5). Tema vad-
ja rahvaviisidest ja nende varieerumistest on andnud hea üle-
vaate I. Rüütel (1982 : 41-52). Vadja keelele on üheks fo-
neetiliseks omapäraks epiteetilise vokaali esinemine, nagu
sõnas teinā = tein 'tegin'. Epenteeski on vadja keelele oma-
ne. Sõnas tasajīna = tasaina 'tasemel' on prokliitiline silp
-ji- ja sõnas orjuvēsē = orjuēsē 'orjusesse' prokliitiline
konsonant -v-, ning sõnas čae, ēlā 'käega' prokliitiline vo-
kaal ē (vt. ka 14.10). Isuripärane sõnaalguline h- on tulnud
esile kontekstis: hōmnikko hōnki jē tasajīnā 'hommik hongade
tasemel' ja hullukeissa hoitamā 'hullikest hoidma' vadja
sõnade ōmnikko ja oitamā asemel. Isuripärasmus on saroi lē
'põlluribadele' sarkoi lē asemel.

14.7. XV 82-83 (19), 1972. Laulu kohta lisas Oudekki:
naizēd lawottī, kuza ełtī parveza. ennē lawottī nekrutīl-
la, ku ełtī sātamaž. ennē eli rihi tāun väččēā, ku poik
meni sētameheš. 'Naised laulsid, kus olid koos. Enne lauldi
nekrutile, kui oldi saatmas. Enne oli tuba täis rahvast, kui
poeg läks sõjameheks.' Ka Oudekki laulis laulu. Autor on te-
malt varem selle laulu ütlemise järgi kirja pannud (XIII 223
(16), 1970). Too teisend on sõnastuselt käesolevaga sarnane.

14.8. XVIII 147-148 (37), 1974. Selles lauldud teisen-
dis tuleb taas esile, kuidas vadja regivärssidele vajaliku
rütmi saavutamiseks on Oudekki pikendanud rõhuliste silpide
lühikesi vokaale: leipijāni = leipijāni 'oma leibu', poikazē-

ni = poikazeni 'mu pojake', kantājat katōvaD = kantajat ka-tovaD 'kandjad kaovad'. Saavutamaks trohheilist värsirütmi on kasutatud ka epiteetilist vokaali: mēdā = mēD 'lähed'. Vadja keeles on possessiivsufiksidi säilinud rudimentaalselt peamiselt vokatiivses funktsioonis: poikazeni 'mu pojake'. Et sufiksidi personaalne tähendus on kustumas, võidakse 1. isiku possessiivsufiksidi kasutada ka teistest isikutest: leipi-jāni '(tema) oma leibu'. Oudekkilt saadud teisendid on üksnes laulu katkendid. Ühe katkendi on avaldanud juba Ahlqvist (1856 : 107). Sama teksti on hiljem uuesti avaldanud V. Salminen ning oletanud, et vadjalased on laulu tõlkinud kas soome või isuri keelest (Salminen 1928 : 731; 1929 : 36). Y. Penttinen on kirjutanud "Sõjalaulust" monograafia. Selles on esile toodud, kuivõrd ulatuslikult on laul tuntud läänemere-laste ja teistegi rahvaste folklooris (Penttinen 1947). Vadjalastest arvab ta, et nad on laulu saanud naabritelt. E. Oinas on oma uurimustes sedastanud, et rahvusvahelisel sõjalaulul on kindlad vadja vasted. Käesoleva töö autor on taas sellel arvamusel, et tegu on isurite ja vadjalaste ühise lauluga. Vt. ka НПИ 1974 : 38-42; 490.

14.9. IX 208 (2), 1965. Oudekki ütles, et ta oli selle laulu juba lapsepõlves (лahsuveZ) Jõgõperäl kuulnud. Tema esitatud laul on kõigiti vadjakeelne. Isuri laensõna on reki 'regi', mida jõgõperälased tarvitavad kõnekeeleski. Soome keele kaudu on Lääne-Ingerisse tulnud rootsi laensõna silkki 'siid', mida samuti võib kuulda tavakeeleski. Laul jala kivisse lõomisest on samalt laulikult neljal korral kirja pandud või lindistatud (XI 71-72 (1), 1966; XIII 202-203 (3), 1970 ja XVIII 128-129 (20), 1974). Kaks esimesena mainitud teisendit on siin esitatule lähedased. 1966. aasta lindistuses on vadjapärasemalt värs issuzin vellō laitjoiŋe 'istusin velje rekke'. Kolmas teisend on toodud tervikuna (14.10), et osutada selle vadjapärasust, kuid ka isuri keele mõju. Vt. ka 14.10.

14.10. XVIII 128-129 (20), 1974. Selle teisendi keeles esinevad samad Jõgõperä vadja üldised isuripärasused, mida on mainitud eelmise teisendi puhul, ja neile lisaks koriki, aš 'kõrgest', mille vadja vaste on kerkea. Isuri sõnas koriki, aš tuleb liiatigi esile prokliitiline -i-, millega on taaski saavutatud värsirütmi. Esineb ka epiteesi: mennüde = mennüD 'lāinud'. Haruldasi vadja sõnu on kucučči 'kutsumi-

ne, kutse' ja paɫvõõci 'palumine'. Tänapäeva Vaipoolle vadjaja murde fonoloogiast lähtudes oleks tagavokaalseis sõnus ootuspärasem tuletusliide -kki. 1970. aastal talletatud teisendis ongi em mennüd māmā kucukiŋŋe 'ma ei läinud ema kutsel'. Raskesti arusaadav on värss üvvē kūvvē linnā läpi 'läbi kuue uue linna'. Nagu osutavad isuri runod, on mõeldud Novgorodi. Neis esineb läpi Uuenlinna 'läbi Novgorodi'. Vadjaja tavakeeleski on üsilidna, Vaipooles üsilinna 'Novgorod'. Siinkohal mainitagu veel seda, et 1966. aastal lauldud teisendis on esimene värss lähzin kottō kuŋkemaŋe 'läksin kodunt kulgema', kus ma-infinitiiv esineb allatiivis.

14.11. XI 72-73 (2), 1966. Laul on lindistatud. Selles on vaid mõni isuri- või soomepärasus, nagu (kanteŋe) kammarī ovelē '(kandle) kambri uksele'. Varem on sama laul pandud kirja ütlemise järgi (IX 210 (7), 1965 ja X 91 (61), 1965). Teisendid on üksteisele sarnased. Ühes teisendis on 9. värsi järel veel värss: mū pere murukukassi 'muu pere murulilleks'. Samas teisendis on cirkotti 'meelitas' asemel sirkotti (IX 210 (7)). Kõigis siin mainitavates teisendites on üksnes asjaomase laulu algusosa. Jõgõperält on Matjo Gerassimovalt avaldatud terviklikum teisend (Ariste 1960 : 46, 80). Seegi laul on olnud ühine vadjalastel, isuritel ja ingerisoomlastel (SKVR III 3 : XXXIII).

14.12. IX.213-214 (27), 1965. Oudekki ütles, et vadjaja keeles lauldi Kroonuvallas (Kuningavallas) enam kui isuri keeles. Jõgõperäl oli olnud suuri vadjaja laulikuid. Selles ütlemise järgi talletatud teisendis on isuripäraselt kümmenē vadjaja čümmenē asemel, mille on kutsunud esile järgnev k-alguline sõna küpär alliteratsiooni taotlusena. Järgnevas teisendis (14.13) on čümmenē. Vt. ka 12.10, 12.11, 14.13.

14.13. XII 53-54 (33), 1968. Teisend on lauldud. Selle tõttu ei esine selles käände- ja sõnalõppude vokaalide kadu, mis on omane kõnekeelele. Arhailise nähtusena on ka rukkāt-sõna asemel rukka'at 'labakindad' (< *rukkahat). Kuningavallas sündinuna on Oudekki esitatud laulu korduvalt laulnud. Lindistused leiduvad järgmistes "Vadjaja etnoloogia" mappides: XIII 224 (17), 1970, XVI 411 (7), 1973, XVII 7 (9), 1973. - Vt. ka 14.12.

14.14. XII 119 (18), 1968. Laulu viimases vürsis on vadjaja sõnale akkuna 'aken' toodud paralleelsõnaks isuri ikkuna. Katkendi sellest laulust, mis oli liitunud ühe teise lauluga, on V. Salminen avaldanud (1928 : 775). Sama autor on osutanud, et "Soome sillale" on vaste talletatud Narvusi soomlastelt. Selles esinevad sõnad opunen 'hobune' ja soitti 'soitis'. Need viitavad eesti keele mõjule. M. Kuusi on laulu lähemalt analüüsinud (1983 : 39, 111-112) ning jõudnud otsusele, et see on soomlastelt levinud Lääne-Ingerisse ja Eestisegi. Ta mainib ka eri teiseis esinevat eesti sõna oponen, opunen. Õigem on siiski arvata, et see on vadjalaste, isurite, ingerisoomlaste ja eestlaste ühine laul, mis on kujunenud Narva jõe mail. Vt. ka SKVR III 3 : XVIII.

14.15. XI 79 (5), 1966. Laul on isuri-vadja segakeeles. Isuri sõnu on mänit 'laksid', neito 'neidusid', neijod 'neidusid', ice 'ise', pojat 'pojad'. Isuripärasuseks on ka genitiivi lõpp -n ~ -m. Laulu teiseisde kohta vt. kommentaare 5.1. Ühenduses käsitledava lauluga toodagu näide Oudekki võimest mugandada laulu. Kord küsis autor temalt: miä eřen pavo. tātko siä lauua i pavossa? 'Ma olen Pavo. Kas sa tead laulu Pavostki?' Oudekki vastas kiiresti: tän! tän! 'Tean! Tean!'

voi pavo pahatapainē,
tappē naizē narvā tēlē.
izze kōli kōminā,
suē poigat sūnālā,
karū poigat kainālō,
a revē poigad reisī välī.
(XII 119-120 (19), 1968.)

Oi, Pavo õel,
tappis naise Narva teele,
ise suri rehealla,
hundipojad suu alla,
karupojad kaenlasse,
aga rebasepojad reite vahele.

Kuna vestlus oli vadjakeelne, ütles Oudekki laulu kõigiti korralikus vadjaja keeles. Laulude esitamine oli tal veel elavaks pärimuseks ja ta võis neid teisendada. Oudekki on teisendanud ka laulude viise (Rüütel 1982 : 41-50). Laul "Konnulta kosinta" oli mitmes variatsioonis levinud isurite ja ingerisoomlaste hulgas (SKVR III 3 : XII; HTM 1974 : 22-69, 493).

14.16. XV 85 (24), 1972. Laul on heas vadjaja keeles, ilma isuripärasusteta. Oudekki ütles laulust, et see pole virsi 'regivärss', vaid on üksnes niisugused sõnad, mida vanaema oli lastele rääkinud. Sama laul on Oudekkilt kirja pandud teinegi kord (XVI 92-93 (7), 1973). Tolle teisendi esimene värss on: kui ennē elettī. Kuidas enne elati.

Laul oli üldtuntud isuritel ja ingerisoomlastel (НПИ 1974 : 83, 408). See oli eestlaste hulgaski levinud mitmes variatsioonis (Tedre 1974 : 174-175).

14.17. XIII 236-239 (21), 1970. Laul on lindistatud. Selles on ilmne isuri või soome sõna kansa 'rahvas'. Soome sõna on ka esivahta 'võimumees', mis on tunginud niihästi vadjaku kui ka isuri keelde. Ka varem oli laul lindistatud (XI 131-132 (1), 1967). Tolles teisendis on mõningaid sõnavaralisi erinevusi, näiteks ezrassa 'odrast' asemel on isuripäraselt odrassa. Oudekki on öelnud, et laulu lauldi ringis liikudes: karavanaz naized mennä, mennä ümperikkõa i tancitã. çãsi pũkã pannã, i polmẽ raputetã. Reas naised lähevad, minnakse ringis ja tantsitakse. Kãsi pannakse puusale ja põlle raputatakse.' Nagu üldiselt ringilaulus, korrati iga värsi lõppu: keitãn odrassa oLutta/ oLutta 'keedan odrast õlut, õlut'. Laulu keelest võib öelda, et see on tüüpiline vadjaregivarstile. Mainitagu vaid, et värsis errẽmõ one sinũ esa 'õrrel on sinu osa' esineb one = on tavalise epiteetilise vokaaliga, millega rõhutatakse olemasolu. Toodud tekstis on samas värsis ona teistsuguse epiteesiga. Käsiteldavast laulust on Oudekkilt talletatud kolmaski teisend, mis on teistega sarnane (XVI 198 (1), 1970).

14.18. XVI 104 (44), 1973. Laul on öeldud. Oudekkilt on sama laul talletatud teinegi kord puudulikuma sõnastusega (XVI 101-102 (39), 1973). Vt. ka 8.3, 13.3.

14.19. XI 82-83 (6), 1966. Oudekki on laulu sissejuhatuseks öelnud, et ilja- ehk eeliapäeva eelõhtul mindi vaku-sepole, kus lauldi seda palvelaulu. V. J. Mansikka on avaldanud uurimuse isurite ja karjalaste iljapäevast ning esitanud asjaomase palvelaulu teisendid, milles palutakse, et Ilja saadaks vihma. Soikola isureil on laul olnud eriti populaarne. Vadjalaste iljapäeva kombestikust on kirjutatud lühikäevaade (Ariste 1969 : 105-109). Siin esitatud palvelaul on üldiselt vadjakeelne. Isuripärane on värs hattaraizet harvukkaizet 'pilvekesed hõredad'. Laul oli öeldud. Oudekkilt paluti seda lauldagi. Lauldes tuli esile rohkem isuripärasusi, nagu tũe vã meilẽ vãrahiZ 'tule vaid meile võorsile', õlõed ühekseLaiZet 'õlled üheksasugused' jne. "Ilja laulu" kohta on Oudekki ise öelnud: se on soikkoLã virsi, Iliã se on soikkoLã prãznik. 'See on Soikola regivarss, iljapäev, see on

Soikola pidu.' Ta oli laulu kuulnud just soikollastelt. See oli Lääne-Ingeris hästi tuntud (SKVR III 3 : XLII).

14.20. XI 77-78 (4), 1966. Oudekki küsis: pajatan vai laulan? 'Kas räägin või laulan?'. Soovitati laulda. Laulmisel tuli värsirütmiliseks saavutamiseks taas esile lühikeste rõhute vokaalide pikenemist (čüzübä = čüzüB 'küsib') ja epiteetilist vokaali (mēdä = mēD 'lähed', sāda = sāD 'saad' jne.). Vt. kommentaare 5.4.

14.21. X 93-94 (65), 1966. See ahellaul on Oudekkilt kirja pandud teinegi kord (XI 83-84 (8), 1966). Vt. kommentaare 2.8.

14.22. XI 85-86 (9), 1966. Oudekki arvas ise, et ta on selle ahellaulu kuulnud Jõgõperä Mõisavalla (Härravalla) isurikeelseilt lastelt. Sellega on seletatavad laulus esinevad mitmed isurikeelsed sõnad, nagu heinä (= vadja einä) 'hein', porsaZ (= perzaZ) 'põrsas', miuI (= miIIE) 'mulle', vītaksi (= vītassi) 'kuueks', paimeneI (= karjušI(e)) 'karjusele' jne. Vt. kommentaare 5.3.

14.23. XII 235-236 (18), 1969. Oudekki lisis: üü's jageperä nain jutteli, tämä tuli. eli čeväd. i čako kukku. 'Üks Jõgõperä naine ütles. Ta tuli. Oli kevad. Ja kagu kukkus.'

14.24. XII 119 (17), 1968. Ekspeditsioonil oli kaasas üliõpilane Jaan Jõgi. Oudekki küsis, mis on noormehe nimi. Kui öeldi: tämä on jāni 'ta on Jaan', naeratas Oudekki ja hakkas laulu lugema. - Laulu kolm esimest värssi on kirja pandud ka Rajo külast Anu Hvatovalt (XIV 93 (8), 1971).

14.25. XVIII 147 (36), 1974. Laul on isuripärasest vadja keeles. Karjase pasunduslaul oli Lääne-Ingeris levinud (SKVR III 3 : XLVI).

14.26. XIII 95-96 (18), 1970. Oudekki lisis laulule: meilü eli kaks darjā, vanoi tüttojā. darja, kumpa meni müčälè mehelè, eli jo üli keļmečümmeťtä. mü narrizimma vanoi tüttoi. 'Meil oli kaks Darjat, vanu tüdrukuid. Darja, kes läks kurdile mehele, oli juba üle kolmekümne. Meie narritasime vanu tüdrukuid.' Darja, kellest kõneldakse, on vadja informaatore Darja (Taarja) Lehti. See on uuem rahvalaul, mida lauldi lõotspilli saatel.

14.27. XII 120 (20), 1968. Kui virgujalt küsiti, kas ta nägi und, siis see nimme ütles toodud humoristlikud sõnad. Vt. ka kommentaare 3.6, 6.1.

14.28. XIII 213 (11), 1970. Oudekki on selle äiutuslaulu kohta öelnud järgmist: lĕkutattĭ// lĕkutattĭ// evād Lau-nettu// lĕkutattĭ ja Lugettĭ. 'Kiigutati, kiigutati. Ei lauldud. Kiigutati ja loeti (sõnad).' Äiutuslaulude kohta vt. ka 1.2, 3.5.

14.29. XVIII 130-131 (22), 1974. Laul on lindistatud. Varem on sama laul kirja pandud ütlemise järgi (IX 50-51 (34), 1964). Selle seletuseks ütles Oudekki: miġ tĕn lauĭū i vaissi. tota matronā mehelē lauĭozim. ūhes perēz elim. tāmā eli sis ylostoi. a mū elim lahzeD. i lauĭozim. 'Ma tean laulu vadja keeligi. Matrjona-tädi mehele laulsime. Ūhes peres elasime. Tema oli siis poissmees. Aga meie olime lapsed. Ja laulsime.'

14.30. XIII 242 (25), 1970. Oudekki on osanud üksnes katkendi laulust. Pulma eelõhtul viisid tüdrukud pruudi sauna, kus teda pesti ja viheldi ning lauldi. V. Salminen (1929 : 106-114) on osutanud, et käesolev pulmalaul oli ühine vadjalastele, isuritele, soomlastele ja karjalastele. Laul oli üldvadjaline, erinedes sisult eri külades (Ariste 1960 : 52-82).

14.31. XIII 225-226 (19), 1970. Pulmalaulust ütles Oudekki, et kui tuldi pruuti ära viima, siis peigmehe omad (= peigmehepoolsed kaasitajad) laulsid värvavasuus. Vt. ka Ariste 1974 : 109. Laul on Jõgõperä vadja murrakus, milles esineb isuripärasusi. Vt. ka kommentaare 2.6, 2.7.

14.32. IX 208-209 (3), 1965. Kahe pulmalaulu katkendid on varem Jõgõperält ka tervikuna talletatud (Ariste 1960 : 56-57, 83-84). Oudekki sõnastus on vadjakeelne. Isuri laen on vaid kavvassuzit 'hilinesid' jne. ja usutavasti ka kaler-yuvĕni 'mu Kalervukene'. Pulmalaul oli ühine vadjalastele, isuritele ja ingerisoomlastele (Salminen 1929 : 136; SKVR III 3 : XLI; НПИ 1974 : 126-127, 301). Seda on tundnud ka eestlased (Tedre 1974 : 108).

14.33. XVI 97 (23), 1973. Oudekki on laulust öelnud: ku mentĭ vettamā, sĭz lauĭottĭ, nōrikō suku lauĭo, ženiĭyā čĭtet-tĭ. 'Kui mindi (pruuti) võtma (= ära viima), siis lauldi.'

Pruudi sugu (= sugulased) laulsid. Peigmeest kiideti.' Jõgõperält on see pulmalaul ka varem talletatud (Ariste 1960 : 53, 83). Käesolevas teoses avaldatakse Luuditsa teisendid, milles on ohtrasti isuri sugemeid (vt. 2.6, 2.7). Isuritel ja ingerisoomlastel on laul olnud tuntud (НПИ 1974 : 122-123, Kuusi 1983 : 57). Isurikeelsed vasted on vadja laulu kas mõjustanud või olnud sellele eeskujuks.

14.34. XIII 230-232 (19), 1970. Oudekkilt lindistati see pulmalaul, mida laulsid pruudi küla tüdrukud, kui peigmees tuli mõrsjale järele. Peigmehepoolsed kaasitajad vastasid. Peigmees ja tema omaksed pandi lauda istuma. Tüdrukud seisisid põrandal ja laulsid. Matjo Gerassimovalt Jõgõperä külast on pulmalaul talletatud pikema teisendina (Ariste 1960 : 55-56, 83). Ka Kattilast on talletatud mitu teisendit (Salminen 1928 : 737, 749-750, 757-760; Salminen 1929 : 138-140). See oli vadja, isuri ja ingerisoomi ühine pulmalaul (SKVR III 3 : XL; Kuusi 1983 : 58). Vadja teisendid on küllaltki erinevad isuri omadest.

14.35. XIII 203-204 (4), 1970. Oudekki laulis selle pulmalaulu makilindile. Alguse oli ta esitanud enne maki käimahakkamist. Sellepärast see puudub. Selleski regivärsis on õige rütmi saavutamiseks pikendatud lühikesi vokaale: seläs-sä = selässä 'seljast', čüntämässä = čüntämässä 'kündmast', natōja = natoja 'nadusid' jne. Sõnas elätä = elä 'elada' esineb enkliitiline sufiks -tä. Laul on heas vadja keeles. Isuri sõna on permannoJла 'põrandal'. Oudekkilt on selle õpetuslaulu teisend koos asjaomase kirjeldusega avaldatud (Ariste 1974 : 113). "Nooriku virkuse õpetus" on pulmalauluna tuntud isuritel ja ingerisoomlastel (SKVR III 3 : XLII; Kuusi 1983 : 67-68; НПИ 1974 : 138-139) ning eestlastelgi (Tedre 1974 : 112, 302). Vt. ka 14.36.

14.36. XVIII 130 (21), 1974. Teistkordse lindistuse tekst on eelmisest (vt. 14.35) sõnastuselt ja foneetiliselt erinev. Selles esineb taas lühikese vokaali pikenemist (merēltä = mereltä 'merelt') ja enkliitilist sufiksit (tütōde = tütōd 'tüdrukud').

14.37. IX 212-213 (25), 1965. Peigmehe õpetamislaulust on Oudekki oelnud: ženiyallē lauleliti, kens tuli vettamä sis tällē nōrikka vēti. i nōrika väci lauleliti ženiyallē. 'Peig-

mehele lauldi, kui tuli pruuti võtma (= pruudile järele). Siis viidi pruut talle ette. Ja pruudi rahvas laulis peigmehele.' Laul on heas vadja keeles. Selles esineb vaid üks kindel isuri laensõna pēksä 'peksa'. Isuri sõna on ehk ka vainioiija 'vainudel'. Sõna töppit 'toope' on vadja ja isuri keelde eesti keele kaudu tulnud alamsaksa laensõna. Jõgõperält Mat'jo Gerassimovalt talletatud sama laulu tekst on tunduvalt erinev (Ariste 1960 : 61-62, 84). Tegemist on taas vadjalaste, isurite ja ingerisoomlaste ühise pulmalauluga (SKVR III 3: XLII). I. Rüütel on osutanud, et peigmehe õpetuslaul on vadjalastel ja eestlastel olnud samas funktsioonis. Ta on analüüsinud ka vastavat kirjandust (1970 : 68).

14.38. XIII 228 (19), 1970. Oudekki on öelnud, et neid sõnu ei lauldud, vaid öeldi. Kui peigmehepoolsed ei hakanud veel sööma, tuldi neid uuesti kummardama. Sama laul on kirja pandud Kõrvõttulast (Salminen 1928 : 750, 758). Teisendite tekstid on küllaltki erinevad. V. Salminen on Kõrvõttula teisendeid võrrelnud eesti pulmalauluga "Langukesed, linnukesed, sööge, langud, jooge, langud" (1929 : 162-163).

14.39. XIII 229 (19), 1970. "Koka kiituslaul" on usutavasti isuritelt saadud, mida osutavad sõnad kitetti 'tänati', kaunis 'ilus', kokki 'kokk'. Isurikeelne kohanimi on Koivisto, omastav Koivisson. Sellest on saadud vadja Koivisõ. Lääne-Ingeri soome koka kiituslaulus on Kokki oli tuotu Koivissolta, kokin poika Puolamaalta, itse kokki Ingermaalta 'Kokk oli toodud Koivistolt, koka poeg Poolamaalt, ise kokk Ingerimaalt' (Kuusi 1983 : 68; SKVR III 3 : XLII; HPII 1974 : 141-142). Koka tänulaulu algus on talletatud varem ka Luuditsast (Ariste 1974 : 110) seoses pulmade kirjeldusega. Selles teisendis on samuti isuripärasusi.

XV. F e n j a (F j o k l a) F e d u l o v a, 1904-1980, oli väheseid Kukkuzi murde oskajaid. Temalt on pandud kirja pajätusi, ajalooseiku, uskumusi, pärimusi, mõistatusi ja muud. Ta oli lahke jutustaja. Abikaasa oli kooliharidust saanud isur. Koduleeleks oli perekonnas isuri ja vene keel. Oma küla murdeoskajatega ja sugulastega kõneles Fenja kodumurret, mida ta ei pidanud isuri keele murdeks.

15.1. XVII 88 (24), 1973. Nagu Vaipole laulikud, nõnda

on ka Fenja kordussõnades pikendanud lühikesi vokaale, kui see on värsirütmi rõhutamiseks vajalik olnud. Laul on usutavasti isuritelt tulnud vadjalastele, mida osutavad sõnad rusci 'tore' ja järkütellä 'pingutada'. Vt. ka 15.2.

15.2. XVI 130-131 (3), 1973. Laulust ütles Fenja: se meil pulmaz laujočči 'seda meil pulmas lauldi.' Laul on Kukkuzi murdes. Grammatiline isuripärasus on toista naista 'teist naist' kukkuzipärase toissa naissa asemel. Üks laulukatkend on talletatud ka Liivtsüläst (vt. 10.4). Asjaomaseid värssse leidub teisteski vadja lauludes (vt. Ariste 1960 : 44, 49). Autor on kirja pannud ka ühe Jõgõperä isuri vaste (XIV 110 (19), 1973). Laul oli Lääne-Ingeris levinud isuritelt ja soomlastel (SKVR III 3 : XXXIII).

15.3. XVII 67 (4), 1973. Grammatilisi isuripärasusi on nukutteļõ 'paneב magama' ja vaiivotteļõ 'uinutab' kukkuzipärase nukutteļeB ja vaiivotteļeB asemel. Isuripärasus on ka mitmus leskilõille 'leskedele', ent see l-mitmus esineb ka Vaipoolle kõnekeeles. Vt. ka 15.2.

15.4. XVII 67 (4), 1973. "Koka kiituslaul" on Kukkuzi murdes. Selle kolm esimest värssi on Fenjalt talletatud varemgi (XVI 136 (54), 1973). Neis esineb mütellä asemel mütel 'mööda, järgi'. Vt. ka kommentaare 14.39.

LAULUDE TÜPOLOOGIA

REGIVÄRSILISED LAULUD.

Regivärss - virsi - oli vadjalastel üldine ning vägagi mitmežanriline. Neid on lauldud kõikjal seal, kust vadja keelt ja rahvaluulet on talletatud. Juba V. Salminen on vadja runolaulude algupära kohta olevas teoses andnud neist hea ülevaate (Salminen 1929). Hiljem on ka teised folkloristid ning lingvistidki käsitletud vadja regivärsside algupära ning olemust ja suhet teiste rahvaste lauludega, mida käesolevas töös on mainitud iga asjaomase laulu kommentaarides. Kõigepealt esitatakse lüroepilised virred.

I. L ü r o e e p i l i s e d l a u l u d .

1. Loomislaul

Läänemereelastel on laialt levinud "Loomislaul". Seda on talletatud eestlastelt, isuritelt, soomlastelt ja karjalastelt. Vadjalastelt oli kirja pandud üksnes isurikeelseid teiseid. Folkloristide kätte pääses vadjakeelne "Loomislaul" veidi hiljem. See on talletatud Jõgöperä laulikult Matjo Gerassimovalt (Ariste 1960 : 39; 77-78). Laulus on isuripärasusi. Seega võib oletada, et see oli õpitud isuritelt, kuigi Vaipooles oli ühiseid vadja ja isuri laule, milles tuli esile emma-kumma keele sugemeid. Käesolevas kogumikus tuuakse Rajolt saadud lühike katkend (14.1). Laulu leviku kohta vt. kommentaare 14.1.

2. Suur tamm

"Suure tamme" laul on Rajo külast Oudekki Figurovalt talletatud ütlemise järgi ja ka lindile lauldult (14.2. ja 14.3). Tekstid on sarnased ning vadjakeelsed. Neis esineb

siiski mõningaid isuri- või soomepärasusi. See lüroepiline laul on omandanud ahellaulu vormi. Laulu leviku kohta vt. kommentaare 14.2, 14.3.

3. Naisetapja

Käesolevas kogumikus on avaldatud "Naisetapja" laulust kaks vadja teisendit. Luuditsast on saadud lühike katkend ignatti icine koira/ tappe naizē narvā tēlle 'Ignatti igavene koer, tappis naise Narva teele' (5.1). Rajolt pärineb pikem teisend ignetta koijoizen koira/ mänit konnuŕta kossī 'Ignotta Koijoze koer, läksid Konnult kosima' (14.15). Mõlemas teisendis on isuripärasusi. Luuditsa keelejuht Ivo Leontjev on sama laulu öelnud ka enam-vähem selges isuri keeles (vt. kommentaare 5.1). Autor on varem talletanud laulu täieliku variandi Jõgõperä laulikult Matjo Gerassimovalt, milles on samuti isuri sõnu ja grammatikasugemeid (Ariste 1960 : 43-44). Laulu on analüüsitud ning võidud usutavalt osutada, et selle on vadja laulik õppinud isureilt. Eriti laulu algus on tugevasti isuripärane. Laulik pole aga leppinud sellega, et ta vadjalasena oleks laulnud isuri laulu täiesti isuri keeles, vaid ta on tõlkinud selle oma keelde (Ariste 1959: 62; Ariste 1960 : 79). Kui regivärsitraditsioon on laulikul elav, võib ta laulu muuta sisult ja keelelt, luues uue teisendi. Nii on Rajo laulik Oudekki Figuova laulnud autorist naljatades vadjakeeli: voi pavo pahatapaine/ tappe naizē narva tēlē 'Oi, Pavo (= Paul) öel, tappis naise Narva teele' (vt. kommentaare 14.15). Kokku võttes võib nentida, et vadja "Naisetapja" laul on isuri algupära.

4. Tütarde tapja

"Tütarde tapja" laulust on üks teisend Rajo küla keelejuhilt Anu Hvatovalt (13.1). Isurikeelselt emalt kuulnud laulu on tütar vadja keskkonnas edasi andnud enam-vähem vadjakeelselt, kuigi laulus on säilinud isuri sõnu ning morfoloogilisigi seiku. "Tütarde tapja" laul on võinud siiski olla vadjalastel tuntud varemgi, enne seda, kui Anu Hvatova selle vadjandas. Seda osutab Jõgõperält varem kirjapandud ja avaldatud pikk teisend, mis on heas vadja keeles, üksnes väheste isuripärasustega, mis Vaipoolle vadja murrakus olid enamasti omased tavakeelelegi (Ariste 1960 : 46-48, 80). Regivärsi leviku kohta vt. kommentaare 13.1.

5. Kuketapmine

"Kuketapmise" laul on talletatud Jõgõperäl Luuditsas sündinud Nat'ju Lukinalt, kes teadis isurikeelseid laule. Vadjakeelseid teadis ta üksnes mõningaid. Üks neist oli "Kuketapmine" (12.1). Lauldud tekst on peaaegu täielikult vadjakeelne. Järgmisel ekspeditsioonil ütles laulik teksti, millesse on sekkunud ohtrasti isuri sugemeid, sest tema tavakeeleks oli peamiselt isuri keel, kuigi ta oskas hästi ka vadja keelt (12.2). Laulu leviku kohta vt. kommentaare 12.1.

6. Müüdüd neiu

Luuditsas sündinud ja Jõgõperäl kaua asunud Nat'ju Lukina on "Müüdüd neiust" laulnud ainult esimese poole, milles tütarlaps - tüttö - küsib vennalt maad ja hakkab lina kasvatama (12.3). Laul on üldiselt vadjakeelne. Esineb siiski lek-sikaalseid ja morfoloogilisi isuripärasusi. See tõik osutab, et laulik oli laulu isureilt kuulnud ning vadjandanud või et vadja laul on allutatud isuri keele mõjule. Nagu juba mainitud, oli Nat'ju Lukina kakskeelne laulik, kes võis laulda emmas-kummas lähedases sugulaskeeles. "Müüdüd neiu" laulu täielik teisend on kirja pandud Jõgõperä laulikult Mat'jo Gerasimovalt ning avaldatud (Ariste 1960 : 39-40). See on heas vadja keeles, vaid mõningate isuripärasustega, mis võisid olla laenatud isurikeelsetest teisenditest. Laulu leviku kohta vt. kommentaare 12.3.

7. Soome sild

"Soome sild" on lühike regivärss, mis on saadud Rajo külast Oudekki Figurovalt: matti mēz mataja/ tinatuppi/ vü vetelä 'Matti mees madal (= alam), tinatupp, vöö vedel' (14.14). Laul on esitatud heas vadja keeles. Laulu päritolu ja leviku kohta vt. kommentaare 14.14.

8. Rõugelaul

"Rõugelaulust" on esitatud kaks teisendit (2.1, 2.2). Need on saadud Luuditsa külast Duña Trofimovalt, kes oli mitmekülgne vadja, isuri ja vene laulik. Tekstides on üksikuid isuripärasusi, mis võisid esineda Luuditsa vadjalaste tavakeeleski. Duña Trofimova enese väite järgi oli rõugelaul vad-

ja regivärss, milles kirjeldati, kuidas rõuged tapsid ühe küla elanikke.

9. Sõjalaul

"Sõjalaulu" kaks teisendit pärinevad Rajo külast Oudekki Figurovalt (14.7, 14.8). Kõnealune laul on tuntuimaid vadja lüroepilisi regivärssse. Oudekki andmeil laulsid seda nek-rutit sõjaväkke saatma kogunenud naised. Laulu vanim vadja-keelne tekst on avaldatud juba 1856. aastal. Olemasolevas redaktsioonis on laul olnud ühine vadjalastel ja isuritel. Laulust on kirjutatud mitmed uurijad (vt. kommentaare 14.8).

10. Jalg kivisse

Laul algab värssidega lähzin kotont kuukemä/ veräjältä vēremä 'läksin kodunt hulkuma, väravalt veerema'. Mõlemad esitatud teisendid on Rajolt, Oudekki Figurovalt (14.9, 14.10). Samalt laulikult on talletatud laulu varemgi neljal korral (vt. kommentaare 14.9). Teisendid on üksteisega sarnased ja vadjakeelsed. Esineb vaid isuri ja soome sõnu, mis on enamasti tarvitusel ka Vaipoolle vadja kõnekeeles. Eri teisen-deis vahelduvad ehtvadjalised ja laenulised sugemed. Laulust "Jalg kivisse" on arvatud, et see on Lääne-Ingeris isuri tüüpi regivärss (Kuusi 1983 : 85, 168). Viimasel ajal on regi-värss olnud vadjalaste ja isurite ühine laul.

11. Piiga raske elu

Piiga (ümmardaja) rasket elu kirjeldavast laulust on esitatud kolm Rajo küla teisendit (14.4, 14.5, 14.6), kõik Oudekki Figurovalt. Esimene teisend on öeldud, teised kaks aga lauldud. Lauldud on nad erinevalt. Teisend 14.5 on esi-tatud ringilauluna venekeelse refrääniga. Kõik teisendid on heas vadja keeles, kuid üksikute isuripärasustega (vt. kom-mentaare 14.4, 14.5, 14.6). Varem oli "Piiga raske elu" laul talletatud Jõgõperält Mat'jo Gerassimovalt ning avaldatudki (Ariste 1960 : 48, 49). Kõikidel teisenditel on algusosa sar-nane. Laulu lõpuosas pannakse Gerassimova variandis tütarlaps käsikivil jahvatama, Figurova omades aga raskele põllutööle. Laulu leviku kohta vt. kommentaare 14.4.

12. Hell heinaaeg

Laulukatkend "Hell heinaaeg" on saadud Luuditsast (3.1). See näib olevat osa pikemast regivärsist. Lääne-Ingeri soome lauludes on värsid tuli hellyt heinaaika/ ruttosa rukihin niitty 'tuli hell heinaaeg, kiire rukkiniit' (Kuusi 1983 : 34, vt. ka 30). Vadja tekstis on ingerisooe või isuri sõnu ja see võib olla laenatud emmast-kummast keelest.

13. Tore noorena elada

Lauluteisendid on talletatud Kukkuzi külas ning selle küla murdes, milles on raske eraldada isuripäraseid sõnu põlisest vadja sõnavarast (15.1, 15.2). Laulu algusosa on kirja pandud ka Liivtšulästä (10.4). Esitatud värsid leiduvad mitmes ingerisooe ja isuri ning isegi vadja laulus, näiteks ingerisooe tantsutuppa pääsu palves "Kussa tahdon, siällä tantsin" 'Kus tahan, seal tantsin' (Kuusi 1983 : 69). Vadjalased on asjaomase laulu või asjaomased värsid saanud kas soomlastelt või isuritelt ning laulnud seda laulu ka pulmas (vt. kommentaare 15.2).

14. Oma valla ülistus

Oma valla või küla kiituslaul on mitmesuguses redaktsioonis tuntud eestlastel, soomlastel, karjalastel, isuritel ja vadjalastelgi. Ülistuslaulu variatsioonid erinevad üksteisest hoomatavalt, kuigi neis on ühiseid värsse. Need on rändavad narrituslaulud. Käesolevas kogumikus on avaldatud kaks lauluteisendit Jõgõperält (12.10, 12.11) ja kaks Rajo külast (14.12, 14.13). Teisendite kohta lähemalt vt. kommentaare 12.10, 14.12, 14.13.

15. Imed

Laul imedest on kuulnud Rajo külast Oudekki Figurovalt (14.16): vot miš külin kummit / kui kukoMJa čünnettī 'Vaat, ma kuulsin imesid, kuidas kukega künti'. Sama laulik on öelnud ka teistsuguse algusvärsi: kui ennē elettī 'kuidas enne elati'. Kuigi Oudekki väitis, et see pole lauldud regivärss, vaid üksnes lastele öeldud naljasõnu, on see tegelikult siiski regivärss, mida on tundnud isurid, ingerisoomlased ja eestlasedki (vt. kommentaare 14.16).

16. Kägu laulikuks

Laul on talletatud Nat'ju Lukinalt Jõgõperält (12.9). See heas vadja keeles laulukatkend on algusosa pikemast regivärssist, millega on liiatigi liitunud sugemeid teistestki regivärssidest. Seda regivärssi on eri vadja küladest korduvalt kirja pandud (vt. kommentaare 12.9). Pikemais teisendites on tüüpilisi isuripärasusi, mis on johtunud sellest, et vadjalased on saanud laulu isuritelt või isuri regivärsideid on vadjad omi keeleliselt mõjutanud. Kus mõlemad rahvad elasid naabruses, lauldi koos olles emmas-kummas keeles. Teisendite kohta vt. kommentaare 12.9.

17. Las ma laulan

Laul on Luuditsast Duña Trofimovalt kahel korral talletatud (2.3, 2.4). See oli regivärss, mida lauldi pidustustel ja pulmades. Iga teise värsi järel lauldi vene rahvalauludest saadud refrääni, kuigi laul polnud venekeelne. Teisendites on veidi erinev vadja keele tase. Tekst 2.3 on Vaipoolse vadjatavakeeles, tekstis 2.4 on rohkem isuripärasusi. Duña Trofimova ütles sama laulu ka vadjasugemetega isuri keeles (2.5). Laulu teisendid on heaks näiteks sellest, kuidas vadjalased ja isurid võisid vastastikku laule omastada ja omakeelseks teha. Kuna isuritelt oli laul üldisem, siis võis arvata, et vadjalased on selle neilt kuulnud ning õppinud. Kakskeelsest (vadja ja isuri) laulikust Duña Trofimovast võib seda julgelt arvatagi. Igal juhul on tegemist isuri ja vadjahiiseregivärssiga. Laulu teisendite ning esituslaadi kohta lähemalt vt. kommentaare 2.3, 2.4, 2.5.

18. Kui ma kasvasin

Laul on lindistatud Rajol Oudekki Figurovalt (14.11). See on pikema regivärsi algusosa, milles lauldakse vöõrsile läinud tütarlapse saatusest. Vadjakeelses tekstis on üksnes mõned isuri või soome sugemed. Vadja teisendeid on talletatud varemgi (vt. kommentaare 14.11). Laul on olnud Lääne-Ingeris üldtuntud.

19. Palka mind karjuseks

Laul, mis algab värssiga tuttu, Juttu, miä trubitan

'Tuttul, luttul, ma pasundan' (14.25), on talletatud Oudekki Figurovalt. See karjuse pasunduslaul oli Lääne-Ingeris üldtuntud.

20. Ilja laul

Iljapäeva (2. augustil) eelõhtul peeti vakusepidu. Söödi, joodi õlut ja viina. Noorsugu tegi tuld nagu jaaniõhtul. Pidutsedes lauldi vihma palvelaulu: püha ilä izantä /... tue meilē vērazi 'Püha Ilja (= Elias) isand, ... tule meile võõrsile' (14.19). Oudekki on laulu algul öelnud, pärast esitanud selle ka lauldes. Lauldud teisendis on rohkem isuripärasusi. Laulu kohta lähemalt vt. kommentaare 14.19.

II. P u l m a l a u l u d.

Üks vanimaid ja vadja omapära säilitanud laulurühm on pulmalaulud, nagu on osutanud I. Rüütel (1970 : 64-93). Nad on säilinud läänemere rahvaste ühispärandina ajast, mil üksikud läänemere hõimud olid üksteisega veel tihedasti seotud. Pulmalaulude põhilised alaliigid on hakanud kujunema juba hõimühiskonnas. On laulutüüpe ja -motive, mis on omased vadjalastele, eestlastele ja teistelegi läänemereelastele. Pulmalaulude viisidki on väga vanatuübilised.

21. Ärge minge leskedele

Laul on talletatud Kukkuzi külast kahes teisendis (15.2, 15.3). Kirjapandud teisendid erinevad teineteisest, kuigi nad mõlemad on keelejuhilt Fenja Fedulovalt. Teisendites on isuripärasusi. Sama laulu katkend on saadud ka Liivtšulästä (10.4). Kukkuzi teisendid on ilmselt saadud isureilt. Vt. ka kommentaare 15.2, 15.3.

'22. Ära veel abiellu

Noored tütarlapsed laulsid sugulaspoisile: olojāni, вел-Ложāni / elä neize enne naimā / kunis kazvon kázikessi 'Mu Olo (= Aleksei), mu velleke, ära hakka enne abielluma, kuni kasvan kaasikuks'. Laul on talletatud Rajo külast Oudekki Figurovalt (14.29).

23. Pruudi vihtlemislaul

Rajo külast Oudekki Figurovalt pärineb katkend laulust, mida tüdrukud laulsid pulma eelõhtul pruuti saunas pestes ja viheldes (14.30). Selle vana rituaalse laulu kohta lähemalt vt. kommentaare 14.30.

24. Avage Viru väravad!

Kui tuldi pruuti ära viima, palusid peigmehepoolsed-pulmalised väravasuus sisselaskmist: avatkä virō väräjä / virō vērät tuMā 'Avage Viru värav, Viru võorad tulevad' (14.31). See Rajolt talletatud lauluteisend on vadjakeelne. Sama laulu on Luuditsa külas esitanud Duña Trofimova kahel korral. Lauldud variant on isurikeelne, öeldud teisend vadjakeelne, isuri sugemetega (2.6, 2.7). Tolle lauliku repertuaaris oli isuri ja vadja laule, mida ta võis esitada emmas-kummas keeles või segakeeles. Laul oli levinud Lääne-Ingeris peale vadjalaste ja isurite ka ingerisoomlastel.

25. Pruudi maja tervitamine

Kui peigmehepoolsed pulmalised said loa pruudi majja tulla, siis lauldi: terve tuvtua tuppä / ennē nähtüä majä 'Tere tulnud tuppä, enne nähtud majja'. Kiideti pruudi majja. See Rajo külast Oudekki Figurovalt saadud teisend (14.33) on vadjakeelne, vaid üksikute Vaipoolle murdele omaste isuripärasustega. Kaks teisendit samast laulust on talletatud Luuditsast Duña Trofimovalt (2.6, 2.7). Neis on isuripärasusi, sest nagu on juba mainitud, oli see laulik ning kaasitaja kakskeelne. Kõnealune pulmalaul oli Lääne-Ingeris omane vadjalastele, isuritele ja ingerisoomlastele.

26. Kustkaudu tulite?

Kui peigmehepoolsed pulmalised jõudsid pruudi majja, laulsid neile pruudi küla tüdrukud: kukalicci tū tulitta? 'Kustkaudu te tulite?' (Rajo 14.34). Neile vastasid peigmehepoolsed kaasitajad, kuidas oli osatud tulla. See vadja laul on talletatud mujaltki paitsi Rajolt (vt. kommentaare 14.34). Laulu on tundnud ka isurid ja ingerisoomlased, kuid vadja teisendid erinevad viimaste omadest tunduvalt.

27. Kuhu viibisid?

Kui peigmees tuli pruudile järele, siis pruudipoolsed naised laulsid: kuhē vīvūd, velvüvēni/ kavvassūt, kalervu-vēni? 'Kuhu viibid, mu velleke, hilined, mu Kalervuke?' (14.32). See Rajolt Oudekki Figurovalt talletatud laul on vadja-keelne, tühiste isuripärasustega. Laulu leviku kohta vt. kommentaare 14.32.

28. Sööge, langud!

Rajo lauliku ning kaasitaja Oudekki Figurova andmeil ütlesid pruudipoolsed tüdrukud, kui peigmehe sugu oli istunud laua taha ega tahtnud hakata sööma: sūka, langod, jūkā, langod / elkā pankā pahassi 'Sööge, langud, jooge, langud, ärge pange pahaks' (14.38). Seda regivärssi ei lauldud. Muude teisendite kohta vt. kommentaare 14.38. Jõgõperä laulik ning kaasitaja Natju Lukina on aga väitnud, et peigmehepoolsed pulmalised istusid lauda ja laulsid: olkō kitettü jumala/... saimma minnä nähässeni 'Olgu kiidetud jumal, ... saime minia enesele näha' (12.12). Peigmehe rahvale seoti punased vööd kaela ning anti veimeid. Need tänasid ja ülistasid nende tegijaid. See oli vadjalaste ja isurite ühine laul.

29. Pulma lobalaul

Pulma lobalaulu (Лоролалу) oli Natju Lukina kuulnud pulmas Soikola isuri naiselt ja selle ise vadjandanud: lähzin ilmalā, kol'ena / hämaräs häülümä, kol'ena 'Läksin õhtul, k., hämaras hulkumä, k.' (12.13). Seda ei laulnud kaasitajad. Laulja liikus põrandal edasi-tagasi ja hõljutas käsi, nagu ringilaule esitades. Vadja variandis on vaid üksikuid isuri sõnu (vt. kommentaare 12.13).

30. Nooriku virkuse õpetus

Noorikule lauldi pulmalauas, õpetades, kuidas elada mehekodus: tunned mennä, tunne eλλα / ... taija tarkuttä elätä 'Oskad minna, oska olla, ... mõista targalt elada' (14.35). Oudekki Figuroval on see õpetuslaul lastud teist kordagi makilindile laulda (14.36). Teisendite tekstis on tunduvalt erinevusi. Nad on aga mõlemad heas vadja keeles, vaid üksikute isuripärasustega, mis esinevad Vaipoolle tavakeeleski.

"Nooriku virkuse õpetus" oli üldtuntud Lääne-Ingeris ja lääne pool Narva jõge eestlastelgi (vt. kommentaare 14.35).

31. Peigmehe õpetus

Kui peigmees tuli pruuti võtma, siis pruudipoolsed naised laulsid: oi vävü, vävüjüveni / tunned vettä, tunne pittä 'Oh väimees, mu väimehekene, oskad võtta, oska pidada' (14.37). Õpetati, kuidas väimees olgu oma naisele õrn ning õiglane. Seegi laul on talletatud Rajolt. "Peigmehe õpetus" on vadja, isuri, ingerisooma ja eesti ühine pulmalaul (vt. kommentaare 14.37).

32. Koka kiituslaul

Enne lahkumist tänasid pulmalised kokka, kes oli keetnud head road: üvä kokki, kaunis kokki / keitti supi süta müttä 'Hea kokk, ilus kokk, keetis supi suu järgi' (14.39). Laul on kirja pandud Rajol. Lähedane teisend pärineb Kukkuzist. (15.4). Mõlemas teisendis on ilmseid isuripärasusi. Isuri sugemed (ka kohanimed) sunnivad arvama, et vadjalased on laulu saanud isuritelt. Lääne-Ingeris oli ta isuritel ja soomlastel levinud.

33. Vara naidetud poiss

Kõrvõttula külast on talletatud regivärss, mille võib liita pulmalaulude hulka. Mees laidab oma halba naist: oh miä poika, poimoin poika! / värä minnuu naitetti 'Oh ma poiss, poiss vaeseke! Vara mind naideti (= pandi abielluma)' (1.1).

III. A h e l l a u l u d.

34. Kus piip?

Vaipoole vadjalastelt on talletatud neli ahellaulu, mida vanavanemad ja vanemad lugesid-ütlesid lastele või ka lapsed omavahel. Kõige harilikum neist olnuvat mõistatuslaul kuza pippu? 'Kus piip?'. Ülevaade seni avaldatud tekstidest on esitatud kommentaarides 2.8. Käesolevas kogumikus on toodud 8 teisendit kolmest külast: Luuditsast (2.8, 5.5), Liivtsü-

läst (7.1, 7.2, 8.1, 9.1, 11.1) ja Rajolt (14.21). Nende tekstid on sarnased. Ühes Luuditsa teisendis (5.5) on tavaliise algusvärssi kuza pīppu asemel pirkko, kuza pīppu 'Pirkko, kus piip?'. Lühemates teisendites otsitakse piipu aidast, tulest, veest, härja käest, niidult, vikatilt, kännult, karu käest, kelle mees maha laskis. Pikemates teisendites muutub mees maoks või madu neelab ambuja, kukk nokib mao ja kull viib kuke üheksanda mere taha, kust teda minnakse otsima. Teisendid on heas vadja keeles. Teisendites 7.1 ja 7.2 on põline vadja sõna ratiZ 'ait' ja piip on rattinaJa 'aida all'. Teisendeis 2.8 ja 8.1 on isuri keelest saadud sõna aitta, mida võib kuulda Vaipoolle kõnekeeleski, ja piip on aitannaJa. Teisendeis 5.5, 9.1 ja 14.21 on aitta asendunud sõnaga aita 'aed' ja piip on aijannaJa 'aia all'. V. Salminen (1929 : 85-86) on analüüsinud selle ahellaulu Mustoneni ja Alava kirjapandud teisendeid ning väitnud, et need on tõlked soome keelest, sest Lääne-Ingerist on tuntud mitmed soome vasted, mis on vadja piibulaulule lähedased. Lääne-Ingeri soome laul on üldisemalt või otsimisest: "Missä voi?" 'Kus või?' (HMM 1974 : 82). Enamik vadja teisendeid on heas Vaipoolle murrakus. Ainult ühes Liivtšulä teisendis (9.1) on isuripärasusi, nagu härkä (= ärčä) 'härä', poitti (= peletti) 'põletas', kannon pällä (= kannō pällä) 'kännu peal'. Ahellaulu lõpp on isurikeelne: üli üheksämän meren / kiviset kintät käeZ / i saviset säppäd jalassa (= üli ühesämä merē / čivizet čintät čäezä / i savizet säppagad jalka-za) 'üle üheksa mere, kivikindad käes ja savisaapad jalas'. Teisendis esineb mujalt registreerimata sõna kōaj 'kus'. Keelejuhi Nasto Andrejeva vadja tavakeeleski on isuripärasusi. Ei saa ühineda V. Salmineni arvamusega, et vadja piibulaul oleks tõlgitud soome keelest. See võib olla saadud ka isuritelt. Veendunult võib väita, et laul on vadjalaste, isurite ja ingerisoomlaste ühine laul Lääne-Ingeris.

35. Kips kile karja

Teine Vaipoolle laste ahellaul on kips, kiJo karjā 'Kõps, kile (kitseke) karja'. Ülevaade seni avaldatud teisenditest on antud laulu kommentaarides 5.3. Käesolevas kogumikus on toodud kolm teisendit kolmest külast: Luuditsast (5.3), Liivtšuläst (8.2) ja Rajolt (14.22). Luuditsa teisendi algusvärss kips, kiJo karjā on isuripärane. Viimasel värssis i lennä

paijassi 'ja lõnga särgiks' on paita isuri sõna vadja čiut-to asemel. Muidu on laul vadjakeelne. Liivtsülä teisendi algusvärss on kips kicci karjā. Sõna kicci 'kits' (voho asemel) on eesti keele kaudu isuri ja vadja keelde tulnud saksa laensõna < Kitz. Sama teed on käinud vadja, isuri ja ingeri soome pekki < eesti pekk < saksa Speck. Isuri sõnad on ka porzaZ (= perzaZ) ja vītakseJ 'kraasijale'. Isuripärane on ka pärisnimi kanervo, millele teisendis 5.3 vastab vadjapä-rane kanervo. Rajo küla healt vadja keele oskajalt Oudekki Figurovalt talletatud teisendis kič kiJo karjā on veel mitmeid isuri sugemeid, nagu heinā (= einā) 'hein', külkiš (= čülčią) 'külge', miuJ (= miJJe) 'mulle', paimeneJ (= karjušij(e)) 'karjusele', pöksüD (= kācaD) 'püksid'. Oudekki mäletas ise, et ta on selle laulu õppinud Jõgõperä Härravalla isurikeelseilt lastelt. Kokku võttes võib väita, et kõnesolev vadja lastelaul on saadud isureilt. Soikola Tarinaisi külast kirjapandud isuri vaste on väga lähedane siin esitatud vadja omadele (Ariste 1960a : 36). Vt. ka НПИ 1974 : 80-81.

36. Hiir läheb metsa

Vaipole kolmandast ahellaalust "Hiir läheb metsa" on käesolevas teoses kaks teisendit, üks Luuditsast (5.4) ja teine Rajolt (14.20). Rajo teisend on lauldud. Värsirütm saavutamiseks on selles, nagu üldiselt regivärssides, pikendatud rõhulisi ja rõhutuid lühikesi vokaale ning on kasutatud epiteetilisi vokaale. Teisendid on lähedased teineteisele. Luuditsa teisendis puuduvad tavapärased algusvärssid, mis Rajo omas on olemas: katti aijaJ issu vā // katti aijaJ ta čüzübā // kuhē mēdā // ĩri raukka // pēni kelkkane perā-zā? // 'Kass aial (taral) istub vaid, kass aialt küsib: "Kuhu lähed, hiir vaeseke, väike kelguke järel?". Luuditsa teisendi alguses on vaid kuhē ĩri raukka mēde? 'Kuhu, hiir vaeseke, lähed?'. Selles teisendis puuduvad ka lõpuvärssid: a kuš se nōri lehmā sāB? // sōkukaš // i mākukaš // 'Aga kust see noor lehm (võid) saab? Soolildest ja maalildest'. M. Kuusi arvates (1983 : 153) on laul soome algupära. Alles soome siirdlastega oleks ta jõudnud Ingerisse. Selle väite teeb mõnel määral küsitavaks tõik, et eestlastelgi on laul ülemaalisel tuntud, mis viitab selle pikemale eale vadjalaste ja isurite (ning eestlastegi) hulgas. Kui Vaipole vadja teisen-

deis ongi mõni isuripärasus, ei tõesta see laulu laenamist isureilt. Samad isuripärasused esinevad ka lokaalses tavakeeles. Veendunumalt võib öelda, et tegemist on vadja, isuri ja soome ühislauluga, mis on Lääne-Ingeris hästi tuntud (Virtanen 1984 : 67-68).

37. Valge jänes

Vaipoolle vadja ahellaulude hulka võib arvata ka liisutuslaulu valkeä jäneZ, kuza čäid? 'Valge jänes, kus käisid?'. Sellest on kaks Liivtsülä teisendit (7.3, 10.3). Liisutuslaulu loeti enne peitumängu. Lapsed seisid ringis. Üks luges liisutuslaulu, osutades sõrmega iga sõna puhul ühele lapsesele. Loeti, kes varastas jänese metsast kogutud lehed. Laulu viimane sõna on siä 'sina'. Kellele tuli see sõna, see pidi hakkama teisi otsima, see oli pukki 'sokk'. Vadja ja isuri keelde on pukki tulnud soome keelest. Esimese teisendi tekst on täiesti vadjakeelne, teise omas on aga isuripärasusi (vt. kommentaare 10.3). Liisutuslaul oli ühine vadjalastel, isuritel ja ingerisoomlastel.

38. Leidsin linnupesa

Vadja ahellauluks võib pidada veel lastelaulu linnupesa leidmisest metsas. Sellest on kirja pandud kolm vadjakeelset teisendit Liivtsüläst (8.3) ja Rajolt (13.3, 14.18). Teisendite tekstid on üksteisele lähedased. Rajo teisendite algusvärsid puuduvad Liivtsüläs. Teisendi 14.18 tekst on täiesti vadjakeelne. Teisendeis 8.3 ja 13.3 esineb isuri sugemeid. Viimane teisend oli talletatud keelejuhilt Anu Hvatovalt. Samalt keelejuhilt pärineb ka makilindile lauldud teisend, mille tekst on enam-vähem isurikeelne (vt. kommentaare 13.3). Keelejuht ütles, et ta oli laulu kuulnud ning õppinud Jõgõperä Härravalla isuri lastelt. Hiljem oli ta seda laulnud või öelnud ka vadja keeles, kui keskkond oli vadjakeelne. Oudekki Figuurova aga kinnitas, et Rajo teisendit pole lauldud, vaid loeti lastele (Jugetti mahsiLē).

IV. Liisutuslaulud.

39. Ostos, tostos

Vaipoole ahellaulude hulgas (vt. eesp.) on toodud liisutuslaul vaļķe jāneZ 'valge jänes'. Vaipolest on talletatud mõned muudki laste liisutuslaulud või -lood, mida loeti enne peitumängu algust. Neist on tuntuim ostos, toستos / togo, rogo, millest on selles kogumikus kolm teisendit, üks Luuditsast (5.9) ja kaks Liivtsülästä (9.2, 10.2). Liisutusloo tekst koosneb meelevaldsetest häälikuühenditest. Ainult viimastel värssidel on sõnalis-sisuline tähendus: keļtain, kuļtain / kopekan pukki 'kollane, kuldne kopikane sokk'. Kellele tuli sõna pukki 'sokk', see pidi hakkama teisi otsima (9.2, 10.2) või vastupidi, pääses peituma ja viimane "sokuks" jäänu hakkas otsima (5.9). Laul oli Lääne-Ingeris levinud ka isuritel ja soomlastel.

40. Äppär, päppär

Liisutuslugu äppär, päppär / pīru, pāru on talletatud Luuditsast (5.10). Kaheksavärsilises laulus sarnanevad ainult mõned häälikulised sugemed vadja sõnadega, nagu pīru 'kriips', pāru 'aur', taļļā 'talla, astu'. Isuri sõnad võivad olla rukki 'rukki', karttu 'kaigas, kepp', poiZ 'ära, minema', mis esinevad aga ka Vaipoole vadja tavakeeles. Üldiselt pole laulu tekst tõlgitav ega tõlgendatav, sest ta koosneb meelevaldsetest häälikukombinatsioonidest. Seda loeti enne peitumängu algust. Kellele tuli sõna poiZ 'ära', see pääses peituma. Viimaseks jäänu hakkas teisi otsima. Keelejuhi andmeil olid seda liisutuslaulu lugenud vadja- ja isurikeelsed lapsed.

41. Iivana uhhaa

On veel teinegi Liivtsülästä saadud liisutuslaul, mis koosneb samuti osaliselt meelevaldsetest häälikuühenditest: iivana uxxā / petta, nuttä (10.1). Kellele tuli viimane sõna von 'ära, minema', see hakkas teisi taga ajama. See liisutuslaul näib olevat õpitud vene lastelt. Seda osutavad sõnad von (= vene ВОН) ning uxxā (< yxā 'kalasupp' ja nuttä (< лут 'niin').

42. Häälikühenditega mänglemine

Peale otseste liisutuslugude on Luuditsast talletatud lastelaul, milles häälikühenditega mänglemisega tehti nalja eesnimedega, näiteks nimega Mat'jo: mato, mā, mappel mā/ map-pelikkõa, mäliskettõa / masse ja masse (3.4). Sellisel nime-de moonutamise laulul näib olevat olnud soome eeskujusid.

43. Kakskeelne lastelaul

Sõnadega mänglemine ilmneb ka lastelaulus kana, kana kū-ricca, mille värsside algusosad on vadja, lõpuosad aga vene keeles. Luuditsast on kirja pandud üks laulu tekst (3.8).Laul oli tuntud ka isuritel ja eestlastel. Seda tundsid isegi Le-ningradi oblasti venelased. Neil olid kakskeelse laulu värsside algussõnad vadja- või isuripäraseid, näit. ВАЗИКА - ТЕ-ЛЁНОК (eesti vasikas, vadja, isuri vazikka).

V. H ä l l i -, h ü p i t u s - j a v i r g u m i s -
l a u l u d .

44. Hällilaul

Väikestele lastele loetud või lauldud hällilaulukesed on erineva tekstiga. Kõrvõttula külas on autorile lauldud äiu-tuslaul bāju / bāju / lahzukkēni 'Äiu, äiu, mu lapsuke' (1. 2). Luuditsas lauldi last äiutades: nuku, nuku, üysi silmä, nuku, nuku, teine silmä 'Uinu, uinu, üks silm, uinu, uinu, teine silm'. Und kutsuti välismaalt (уlкоманта), Saaremaalt ja Savomaalt (3.5). Rajol on lauldud: ä / ä?// makkä / mak-kä / marjuveni 'Äiu, äiu, maga, maga, mu marjukene' (14.28). Vadja äiutuslauluteisendite kohta vt. ka kommentaare 1.2, 3.5. Isuritel, soomlastel ja karjalastelgi on olnud hästi tuntud "Tule uni ulkomaalta" 'Tule uni välismaalt' (Kuusi 1983 : 70, 151-152). See hällilaul on olnud ja on praegugi populaarne ka eestlastel: "Tule uni uksest sisse" (Tedre 1974 : 333). Peale siin mainitute on vadjalastel teisigi hällilaule olnud (Salminen 1929 : 78-80).

45. Hüpituslaul

Luuditsast on talletatud hüpituslaul golli, golli, gõ-
linke / lehmäd Jauttaz valjaljälä 'G., g., g., lehmäd laudas
vallali' (3.7). Selili lamades oli vanaisa võtnud lapse oma
kõhule, hüpitanud teda ja laulnud või lugenud sõnu.

46. Virgumislaul

Seoses hällilauludega esitatakse lastelaul nehsi näči
unta / sika sittu Junta 'Laps nägi und, siga sittus lund'.
Seda öeldi virgunud lapsele (Luuditsa 3.6, vt. ka 6.1). Tei-
ses variandis küsiti vanemaltki virgujalt, kas ta nägi und,
millele naljatades vastati (Luuditsa 5.11, Rajo 14.27).

VI. L a s t e l a u l u d.

47. Mikkel kikkel

Jõgõperält on saadud huvitav lastelaul mikkel' kikkel'
konnä poika / meni ejaJL epkimä 'Mikkel kikkel konnapoeg
läks ojale õngitsema' (12.8). Sama laulu olid laulnud ka
naised ringis liikudes (12.7). Mõlemad teisendid on heas vad-
ja keeles. Laul oli tuntud isuritel ja soomlastelgi (SKVR III
3 : XLIV). Soome lastelaulul "Mikko kokko konnan poika" 'Mik-
ko kotkas konna poeg' on samasugune algus, ent lõpupoolel on
laul erinev (Karahka 1980 : 52). On võimalik, et see laste-
laul on naabritelt siirdunud vadjalastele.

48. Jaakko Jaani

Rajo küla hea jutustaja, laulik ja rahvaarst Oudekki
Figurova on öelnud naljapärase lastelaulu jätko jani, čül-
mä kani (14.24), milles kirjeldatakse liialdatud seedimisvõi-
meid. Laulu algusvärsid on varem kirja pandud ka teistelt Ra-
jo keelejuhilt, Anu Hvatovalt (vt. kommentaare 14.24).

49. Jänes jooksis

Liivtsüläst on talletatud laste mõistatuslaul jänez joh-
si jätä mutä 'Jänes jooksis jääd mööda' (11.2), mille tä-

henduseks on jumituisku 'lumetuisk'. Jõgõperäl on see mõistatus esinenud tavalise lastelauluna ning sellisena ka avaldatud (Ariste 1960 : 33). Seda mõistatuslaulu tunnevad eestlased, isurid, soomlased ja karjalased. Vadja teisendid on heas vadja keeles.

50. Lenda, lepatriinu!

leppälintu 'lepatriinu' pandi käele ja siis öeldi: lennä, lennä, leppälintu / õmen tuęp seťa 'Lenda, lenda, lepatriinu! Homme tuleb sõda' (Luuditsa 3.3). Laulu öeldi või lauldi. Jõgõperält on kirja pandud lauldud teisend, millel on omapärane refrään (12.4).

51. Laste lohutuslaul

Käesolevas kogumikus on avaldatud laste lohutuslaulu üks tekst Liivtsüläst: šopo, šopo sittā / elä juttē mittā 'Soss, soss, sitta, ära ütle midagi' (7.4). Seda loeti lapsele haigele kohale või sosistati kõrva, kui laps nuttis. Mõnes varem avaldatud teisendis on tekst lähedane eesti lohutuslaulele "Varesele valu".

RIIMILISED RAHVALAULUD.

Talletatud vadja rahvalaulude hulgas on mõningaid, mis pole itkud, loitsud ega lastelaulud, kuid on siiski täiesti erinevad regivärssidest. Need on laulud, mida lauldi lõõtspilli - garmonia või vanemal ajal ka torupilli - rakkopilli saatel. Neid lauldi enamasti külätänaval pidutsedes. Poisid läksid pilliga või pillidega ees ja tüdrukud nende järel. Regivärsside poeetilistest võtetest on neis uuemates lauludes alles vaid mõned jäänud. Uuemad laulud on lähedased vene uematele rahvalauludele ja tsastuškaadele ning Ingerimaa soomlaste ja isurite ralli- ja röntuskalauludele. Lõõtspillimäng on vadjalastele tulnud venelastelt uuema aja kultuurinähtusena. Seega on võimalik arvata, et ka uut tüüpi laulud, mille viisi on lõõtspill saatnud, on sündinud vene asjaomaste laulude eeskujul või isegi vene keelest tõlgitud. Mitmete uemate laulude esitaja Ol'ga Ivanova Mati külast on muide väitnudki, et ta on endale tuntud vadja laule kuulnud ka vene keeles. Monotoonsema meloodiaga vanad vadja laulud ei vastanud uematele ajaviite- ja tantsumuusika nõuetele, mis eeldasid kiiremat tempot ja vahelduvat rütmi. Uuimates lauludes on vadjalased püüdnud uue ajaga mõnel määral kaasas käia. Nende laulude iga pole aga olnud pikk, sest varsti lakkasid vadjalased oma keeles laulmast (Ariste 1959 : 69-74). Vadja uuemad rahvalaulud on üldiselt lõppriimilised. Sellepärast on neid käesolevas kogumikus nimetatud riimilisteks.

I. T š a s t u š k a l a a d s e d l a u l u d .

52. Rannal kapsasuppi keedeti

Tšastuškalaadseid vadja laule on varemgi avaldatud (muide Ariste 1960 : 24-25), kuid mitte ulatuslikult. Vaipoolelt on neid taas talletatud mitmelt keelejuhilt, kes on neid nimetanud rallilauludeks. Laulust рaннaллa рoккa кeитeттi 'Rannal kapsasuppi keedeti' on kaks teisendit Luuditsast (3.2 ja 4.3). Esimese teisendi tekst on Vaipoolle vadja murrakus, tei-

ses on algusvärsid vadjakeelsed, laulu lõpuosa aga isurikeelne. Esimese teisendi kohta on öelnud selle esitaja, et see oli soikola, s.o. isuri meestelaul. On siis arusaadav, et teine teisend on pooleldi isurikeelne. Laulust on veel sedastatud, et poisid läksid mööda külatänavat, mängisid löötspilli ja laulsid.

53. Teie eit ja meie eit

Luuditsast on talletatud pillimängu saatel lauldud meeste tsastuška teijè ämmä i meijè ämmä / neisti ülēz mäččää 'Teie eit ja meie eit tõusid üles mäkke' (5.6), mis on kirja pandud Ivo Leontjevilt.

54. Huppa huu

Meeste löötspillilaul oli ka huppū hū, huppū hū / kauriz ūli karvasū 'Huppu huu, huppu huu, punahuul karvasuu'. Seegi laul pärineb Luuditsast Ivo Leontjevilt (5.8).

55. Ära nuta, eideke!

Meeste ja poiste laulud olid sisult veidi ЛороНалуНужа 'lobalaule', nagu seda olid ka meeste regivärsid. Lobalaul on ka pillimängu saatel lauldud elä idge, ämmä parka / tüt-töz one tällä 'Ära nuta, eideke vaeseke, su tütar on siin'. Laul on kirja pandud Luuditsast Kiko Georgijevilt (4.2).

56. Vaene laps

Tüdrukute või naiste laule lauldi ringis liikudes, käed üksteise õlal, vahel ka kandle- ja löötspillimängu saatel. Nii-suguseid laule oli elä idge, māmā, jott on köühä jahsi 'Ära nuta, memm, et on vaene laps' (13.2). Laulus on isuripärasusi. Keelejuht Anu Hvatova Rajolt ütles ise, et see on kuplee - kupletti, viidates sellega laulu uusaegsemale algupärale. Sama riimilise laulu veidi pikem teisend on saadud Jõgõ-perält, selle tekst algab värssidega vatkui, katkui, nätku sannō, vaikk on köühä jahsi 'Vaat, kuidas, katsu, kuidas, näed, kuidas ütleb, ehkki on vaene laps' (12.5). Tekstis on isuripärasusi. Natju Lukina on laulu esitanud ka heas isuri keeles (12.6) ning maininud, et üldisemalt seda lauldigi isurikeelsena.

57. Kõik linnud laulavad

Rajo küla laulikult Oudekki Figurovalt on talletatud riimiline laul, mida ta ise nimetas ralliks: keik linnud laulota 'Kõik linnud laulavad' (14.23). Selle oli Oudekki kuulnud ühelt Jõgõperä naiselt, kes oli tulnud neile käo kukkumise ajal.

58. Vanatüdrukute narrituslaul

Vanatüdrukutele lauldi nende narritamiseks: vana tüttö vaihtolain 'Vanatüdruk, vahetuslaps' (14.26). Seegi laul pärineb Rajolt. Käesolev ning eelmine laul võivad olla loodud vadjalaste eneste keskkonnas või kuulnud isuri lähisnaabritelt. Teised tšastuškalaadsed riimilised laulud on kujunenud vene eeskujul ning jõudnud vadjalasteni peamiselt isurite vahendusel.

II. R a l l i l a u l u d .

59. Larttu-eide laul

Peale esitatud riimiliste tšastuškalaadsete laulude on Vaipoollest talletatud veel mõned pikemad poiste rallilaulud - ralli laulud ehk лора лаулуд 'lobalaulud', mida lauldi lõõtspilli saatel. Nad on kirja pandud Luuditsast. Üks neist on pädevalt keelejuhilt Kiko Georgijevilt (4.1). See oli ehaleminejate laul, mille lõpuosa keelejuht enam ei mäletanud. Kirja on pandud ainult 7 värssi, mis on heas vadja keeles.

60. Läksime Lokka

See laul on teiselt Luuditsa küla healt keelejuhilt Ivo Leontjevilt. Lõõtspilli saatel lauldi pidutsema või ehale minnes: menimä mü lokkā / menti jargat kokkā 'Läksime me Lokka (Logasse), jalad läksid konksu' (5.2). Laul on heas Vaipoolle vadja murrakus. 12 värssis mainitakse isuri- ja soomealaseid küli. Seega võib laul ehk olla õpitud isuritelt ning vadjandatud.

61. Kui olin väike poiss

Luuditsa samalt keelejuhilt, kellelt oli eelmine laul, on talletatud heas vadja keeles olev Лопалаулу 'lobalaul': ku miä elin pēni poika / vētī tūtöd manzikkā 'Kui ma olin väike poiss, viisid tüdrukud maasikale' (5.7), mida on 16 värssi. Sedagi lauldi külatänaval pidutsedes lõõtspilli saatel.

*

Mainitagu kokkuvõtlikult veel vadja laulude keelelist eripära. Nagu on ilmnenu, on laule täiesti ehtsas vadja keeles ning on selliseid, millest isuri keel paistab läbi. On ka vadja-isuri segakeelseid laule. See tõik osutab, et vadja laulikud on esitanud regivärsse ja rallilaulu, mis olid tekkinud vadjalaste eneste keskel, kui ka laule, mis olid sünninud isurite alal ning sealt siirdunud vadjalastele. Asjaomased suhted kehtivad ühtlasi isuri lauludes. Isuritel on nimelt niisuguseid laule, milles on ilmseid vadja keele jälgi, ja niisuguseid, millel pole midagi ühist vadja keelega. Seega on isuritelgi puht omaloomingut ning seda, mis on vadjalastelt üle võetud. Vadjalaste ja isurite alal on valitsetud omapärased rahvalaulude esitamisseigad. Neil polnud rahvalaul sedavõrd keelest olenev kui territooriumist. Kuigi laule esitati kahes eri keeles, olid need praeguse Leningradi oblasti loodeosas ehk Lääne-Ingerimaal kahe läänemere keeli kõneleva rahva ühisteks lauludeks. Laulualaseid kokkupuuteid on vadjalastel olnud ka ingerisoomlastega, kuid mitte nõnda tihedaid nagu isuritega. Vadjalaste ja isurite ühine ortodoksne usk eeldas ühiseid tseremooniaid, kombestikku ja pidustusi, mida polnud luterlikel ingerisoomlastel. Vadjalaste laulurepertuaari on liitunud ka eesti ja vene laene, mis on võinud kõrvale tõrjuda vanu vadja laule.

Laulikutest olenevalt on vadja lauludes isuripärasusi erinevalt. Kõige enam isuripärasusi on nende laulikute lauludes, kes on kas lauljatena või kaasikutena esinenud niisuguseid laulud on puhtvadjalised ja missugustes esineb ilmseid isuri elemente paitsi tavakeele omade, esitatakse külade ja laulikute järgi. Esimeses rivis on vadjakeelsed ja teises isuri sugemetega laulud.

Luuditsa. Duña Trofimova 2.1, 2.2, 2.8 - 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7; Mat'jo Agafonova 3.3, 3.5, 3.6 - 3.1, 3.2, 3.4; Kiko Georgijev 4.1, 4.2 - 4.3; Ivo Leontjev 5.1, 5.2, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8, 5.11 - 5.3; Paro Dmitrijeva 6.1.

Liivtsülä. Kostja Leontjev 7.1, 7.2, 7.3, 7.4 - ; Nad'joža Leontjeva 8.1 - 8.2, 8.3; Nasto Andrejeva - 9.1; Nat'ju Georgijeva 10.3, 10.4 - 10.1; Anu Krõžovskihh 11.1, 11.2 - .

Jögõperä. Nat'ju Lukina 12.1, 12.4, 12.7, 12.8, 12.9, 12.12 - 12.2, 12.3, 12.5, 12.6, 12.10, 12.11, 12.13.

Rajo. Anu Hvatova 13.2 - 13.1, 13.3; Oudekki Figu-
rova 14.1, 14.3, 14.4, 14.5, 14.7, 14.8, 14.9, 14.10, 14.16, 14.17, 14.18, 14.19, 14.20, 14.21, 14.24, 14.25, 14.26, 14.27, 14.28, 14.29, 14.30, 14.31, 14.32, 14.36, 14.38, 14.39 - 14.2, 14.6, 14.11, 14.12, 14.13, 14.14, 14.15, 14.22, 14.23, 14.33, 14.34, 14.35, 14.37.

Kukkuzi. Fenja Fedulova 15.1, 15.4 - 15.2, 15.3.

I. Epitees ja prokliis vadja rahvalauludes.

Vadja kõnekeeles esineb epitees ehk epiteetiline vokaal kõikides murretes. See tuleb esile peamiselt sõnalõpuliste sulghäälikute b, d, g ja sisihääliku z puhul. Need on vadja keeles iseseisvad foneemid. Nende distributsioon on aga niisugune, et absoluutses sõnalõpus esinevad poolhelilised allofoonid -B, -D, -G, -Z: annaB 'annab', annaD 'annad', mēZ 'mees'. Kui järgnev sõna algab helilise häälikuga, muutuvad eelmise sõna lõpus olevad poolhelilised helilisteks: annad emāle 'annad emale', mēz eli 'mees oli'. Kui aga järgneva sõna alguses on helitu häälik, muutuvad eelneva sõna lõpuklusiilid ja -sibilant helituks: annat poigāē 'annad pojale', mēs tuli 'mees tuli'. Absoluutses sõnalõpus ei või vadja keeles esineda helilised klusiilid ega heliline sibilant. Kui nad kõnevoolus püsivad helilistena, nõuab vadja keele fonoloogiasüsteem, et neile peab järgnema normaalne või redutseeritud vokaal. Vastavalt vokaalharmonia nõuetele on see ees- või tagavokaal: čüzübā ~ čüzübe ~ čüzübā 'küsib', annaba ~ annabe ~ annaba 'annab'. Vadja rahvalauludes esinevad epiteetilised vokaalid a, ä, e ja ē ning neil on samad silpi moodustavad ülesanded, mis on teistelgi vokaalidel. Nad võivad pikenedagi, kui seda nõuab värsitehnika. Lauludes võib epiteetiline vokaal järgneda teistelegi konsonantidele paitsi klusiilidele ja sibilantidele. Epitees on omane just lauldud regivärssidele. Toodagu selle kohta näiteid Rajo küla laulikult Oudekki Figurovalt, kes oli parimaid vadja laulutraditsioonide jätkajaid: vānine (= vānin) koko pih-taizemā 'väänasin kogu pihakesega' (14.5); kui mēde (= mēD) setimā 'kui lähed sõdima' (14.7); lipū kantaja katōbe (= katōB) 'lipukandja kaob' (14.7); ku siā mēdā (= mēD) setimā 'kui sa lähed sõdima' (14.8); em mennüde (= mennüD) māmā palvočillē 'ei läinud memme palvel' (14.10); muijē valla mu-sat päde (= pāD) 'teiste valla mustad pead' (14.13); savi sappegeda (= sappegeD, sāppagaD) jalgeza 'savisaapad jalas'

(14.13); meilj on kagrade (= kagraD) kassematta (14.19); katti aiijanta čüzübä (= čüzüB) / kuhē mēdā (= mēD) īri rauk-
ka? 'kass aialt küsib: kuhu lähed, hiir vaeseke?' (14.20); kuš siē sāda (= sāD) veitussa 'kust sa saad võiet?' (14.20)
jne. Eraldi mainitagu samalt laulikult talletatud värssi
taija tarkutta elätä (= elā) (14.35), kus epiteetiline su-
fikis -tä on liitunud vokaali järele. Mõnes värsis võivad
esineda epitees ning enkliis: kūkā tütöde (= tütöD), miē
de juttēn 'kuulge, tüdrukud, mina aga ütlen' (14.36), kus
de on enkliitiline sõna. Et epitees on vadja rahvalaulule
olnud varemgi omane, seda osutavad juba vanimad kirjapanek-
kud, mis on avaldatud Väinö Salmineni vadja laulude kogumi-
kus (1928 : 721, 725, 742, 743, 744, 772 jne.).

Vaipooles regivärssides võib järgsilpides olla säilinud
vokaalidevaheline -h-: rahvahassa (tavakeeles rahvassa)
'rahvast' (Lu 2.7), perehenä (= perenä) 'oma perega' (Lu 2.
7), üvühüttä (= üvüttä) 'varandust, headust' (Lu 10.4), sū-
rehusē 'suuruse' (Jõ 12.5), kaccomāha (= kaccomā) 'vaatama'
(Ra 14.5) jne. Vaipooles on -h- säilimine omane peamiselt
neis vadja regivärssides, mis on ühised isuritega ja inge-
risoomlastega või mis on neilt saadud. Ilmsesti laenatud on
sellised juhud, nagu yötehija 'asemeid' (Ku 15.2), nāstu-
hesē 'ilu, iluduse', varmahusē 'tugevuse, lihavuse' (Jõ 12.
5). Nende otseseid vasteid esineb isuri regivärssides, mis
autor on talletanud Luuditsast ja Rajolt. Kui vokaalideva-
heline -h- on järgsilpides hävinud, võib regivärssides esi-
neda sama vokaal korduvalt ning nende vokaalide vahel on
lühike katkehäälik: rukka'at (= rukkaD) čäezä 'kindad käes'
(Ra 14.13), maita'assa (= maitaassa) 'linnasest' (Ra 14.17).

Deminutiivsete sõnade järgsilpide vokaalide vaheline
-š- on vadja keeles kadunud. Regivärssides võib tema ase-
mel olla prokliitiline konsonant -v-. See nähtus on olnud
eriti tavaline Rajo laulikul Oudekki Figuroval, kellelt esi-
tatagu mõned näited: ladvuveza (< *latvušesa) 'ladvakeses'
(14.3), čäččüvē (< *kätküšēn) 'kätki' (14.3), orjuvēsē
'orjusesse, orjapõlve' (14.6), naisuved 'naisukesed' (14.11).
Mõnel juhul puudub prokliitiline -v-. Niisugustes sõnades
on siis kolmandas silbis pikenenud vokaal: pīku,ēsē (<
*pīkušē-) 'ümmardajaks, teenijatüdrukuks' (14.6). Oudekki
Figurova keeletarvituses on omapäraseks seigaks seegi, et
possessiivsufiksiga deminutiivsetes sõnades võib ootuspära-
se tagavokaalse -e- asemel olla -ē-.

Oudekki Figuroval tuli regivärsside skandeerimine siis ilmselt esile, kui regivärssid polnud lauldud, vaid olid dikteeritud. Siis võis lühike vokaal pikeneda, kui sellele langes rõhuline silp: elä nurkkeza nupize (= nupize), elä kolkkeza koliza (= kolize) 'ära nurgas pobise, ära kolgas kobise', tueb vä čütü čüntamässä (= čüntamässä) 'tuleb aga küdi kündmast'; veťa kasseli selässä (= selässä) 'võta seljakott seljast' (kõik näited Ra 14.35). Luuditsa küla laulik Duña Trofimoval oli skandeerimisel rõhulise värsijala lühikesel vokaalil kas rõhk või see oli pikenenud: kolkotän nenä kovëra 'kolgutän nina kõver', en Luvanu miš lauлоц-елла, ilo, елла estikā 'ei lubanud ma laulelda, röömutseada sugugi', silmäd vettä verettäväd (= verettäväd) 'silmaid vett veeretlevad' (kõik näited Lu 2.3).

II. P o s s e s s i i v s u f i k s i d v a d j a r a h v a l a u l u d e s .

Juba möödunud sajandi keskel tõdes A. Ahlqvist, et vadja keeles esineb possessiivsufikseid harva ja nende tarvitamine igapäevases kõnes liiatigi kaduvat (Ahlqvist 1850 : 46). Viimaste vadjalaste keeletarvituses võisid/võivad possessiivsufiksied esineda täiesti hajusalt ja juhuslikult. Nad on muutunud liialisteks. Isikuliste asesõnade eri käänded väljendavad küllalt ilmekalt asjaomasele isikule kuuluvust. Möödunud sajandi vadja keelenäiteis esineb possessiivsufikseid, kuid peamiselt siiski rahvalauludes, mille vormistik on ikka olnud vanamoelisem kõnekeele omast. Vadja possessiivsufiksie olemusest on varem avaldatud ülevaade (Ariste 1977). Sellepärast toodagu järgnevalt üksnes lisa sellest, kuidas nad tulevad esile kogumikus olevais lauludes. Esimese isiku possessiivsufiks esineb peamiselt vokatiivselt, kui laulik pöördub omaste poole. Rajo külast on talletatud järgmised näited: mitä idget poiku, eni? 'mida nutad, mu pojake?' (13.1), kūle, kūle, poikazēni 'kuule, kuule, mu pojake' (14.8), makkā, makkā marjuveni 'maga, maga, mu marjake' - äitusalulust (14.28), ol'ojāni, vel'lojāni 'mu Oloke, mu velleke' (14.29), čūlpī, čūlpī, sisoiseni 'vihtle, vihtle, mu õeke' (14.30), kuhē vīvūd, velvūvēni, kavas-sūt kalervuvēni? 'kuhu viibid, mu velleke, hilined, mu Kalervuke?' (14.32), nar'koizeni, lintuizeni 'mu langukesed,

mu linnukesed' (14.34), oi vävü, vävüjüveni 'oh väimees, mu väimeheke' (14.37), siz vasse lü sisaruttani, siz vas pēksä pēnüttäni 'siis alles löö mu õkeest, siis alles pekka mu väikest' (14.37). Kuna possessiivsufiksitate esinemine on jäänud haruldaseks, ei tajuta enam õigesti, millise isiku kohta üht või teist sufiksitate tarvitada. Esimese isiku sufiksitate võib olla ka teise või kolmanda isiku kohta: čitän minnä emüttäni 'kiidan minia emakest' (Jõ 12.12), emä leipijäni väli 'ema vaalis oma leibu' (Ra 14.8), naod lätid lahjojäni 'naod teevad oma veimeid' (Ra 14.35), tueb va äijäni mereltä 'tuleb aga su äi merelt' (Ra 14.35). Olenemata iskust võib esimese isiku possessiivsufiksitate esineda ka esimese tegevusnime translatiivis: saimma minnä nähässeni, minnä nimē tātässeni 'sai-me minia enesele näha, minia nime enesele teada' (Jõ 12.12), ecci mätä magatässeni, murõa munitässeni, lehtoja levätässeni 'otsis maad, et magada, muru, et munedada, lehti, et puhata' (Ra 14.1). Viimased näited on esimese isiku possessiivsufiksist, mida pole tarvitatud vokatiivselt. Siia võib lisada veel ühe juhu: küntelin miš kujalmani 'kuulasin ma oma õues' (Jõ 12.9). Teise isiku possessiivsufiksitate esineb vaid kogumiku ühes tästuskaalades laulus: tüttöz one tallä 'su tütar on siin' (Lu 14.2). Kolmanda isiku possessiivsufiksitate jälgi kohtab paaris regivärsis: tuebe lõjo joukkona, jumala perehenä 'tuleb looja oma jõuguga, jumal oma perega' (Lu 2.7), mille isuripärasest vastes on tuwlo lõjo joukkunē, jumala perehenē (Lu 2.6). Siia kuuluvad ka mõned määrsõnad, mille lõpus on kolmanda isiku possessiivsufiksitate, nagu eläko keikkina kahesse 'ega üldse kahe pärast' (Ra 14.37), lehmäd lauttaž valmalä, kisselkattil kallalälä 'lehmäd laudas vallali, kilikatel kallakil' (Lu 3.7). Lõpuks mainitagu seegi tõik, et esimese isiku possessiivsufiksitate ei esine vahel ootuspärasest vokaalharmoniat, s.o. tagavokaalseis sõnus on e asemel e: marjuveni 'mu marjuka' (Ra 14.28), lankoizeni, lintuizeni 'mu langukesed, mu linnukesed' (Ra 14.28).

III. L a u l u d e s e s i n e v a s t s õ n a - v a r a s t .

Vadja keele sõnavara on aastate jooksul kogutud õige tulemusrikkalt. Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi vadja sõnavara kartoteeki on koondatud kogu

sõnavara, mis on saadud keelejuhtidelt ning vadja keele ja rahvaluule kohta avaldatud teostest. Kartoteegi ainestiku põhjal on koostatud vadja sõnaraamatu käsikiri. Käesolevat laule käsitlevat teost kirjutades on autor siiski avastanud mõned sõnad, mis puuduvad kartoteegis. Need esitatakse alljärgnevalt. Esile ei tooda neid sõnu, mis erinevad kartoteegi omadest üksnes foneetilis-fonoloogiliselt või morfoloogiliselt.

kaɫɫaɫɫa 'kallakil' Lu 3.7.

kārtissa 'kõrvale kalduda, eemale hoiduda' Lu 2.6.

karvasū 'habemik, vuntsnik' Lu 5.8.

kinteɫoɫa kannaɫoɫa 'kannelde sõnamänguline nimetus' Lu 4.1.

kukkūssa 'kukkuda, langeda' Ra 14.28.

kurva 'libu' Jõ 12.13.

lauɫoɫɫa 'laulelda' Lu 2.3.

mēlevāin, mēlōvāin 'tark, meeldiv' Ra 14.23.

mēɫoiza 'tark' Ra 14.32.

naijuttā 'naita' Ra 13.1.

naputtā 'raputada, pigistada' Lu 5.8.

narrittā 'narritada' Jõ 12.10.

ohvatta, ohvotta 'ahne' Ra 14.4, 14.5, 14.6.

paɫvočci, paɫvokki 'palve, palumine' Ra 14.10.

pettā 'peitusmängus ennast peita või vabaks lüüa' Lu 5.9.

pilɫoteɫa 'mängelda, pilgutleda' Ra 14.1.

ženixanemaɫ 'peigmehepoolsed pulmalised' Lu 2.6, kommentaarid.

tancuttā 'tantsitada' Lu 5.7.

tilli 'penis' Jõ 12.13.

tipuska 'jõenupp' Jõ 12.12.

tūlē mēlin 'tuulepea' Ra 13.1.

unostua, unostūssa 'ununeda' Lu 4.1.

vaihtolain 'vahetatud laps, mahajäetud pruut' Ra 14.26.

vaiivateɫa 'uinutada' Ku 15.2, 15.3.

vaivua 'vaevuda, vaeva näha, vaevatud olla' Lu 2.6.

vallalɫa '(lehmad) lahti, vallali' Lu 3.7.

vedemä 'nõid' Lu 2.4.

K I R J A N D U S T

- Ahqvist, A. 1856, Wotisk grammatik jemte språkprof och ord-förteckning. - Acta Societatis Scientiarum Fennicae V. 1, Helsingfors.
- Alava, V. s.a., Vatjalaisia häätapoja, häälauluja ja -itkuja. - Vähäisiä kirjelmiä XLIII, Helsinki.
- Ariste, P. 1959, Vadjalaste rahvalauludest. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 77. Keeleteaduslikke töid, 56-67, Tartu.
- - - 1960, Isuri keelenäiteid. - Keele ja Kirjanduse Instituudi Uurimused V, 7-68, Tallinn.
- - - 1960, Vadjalaste laule, Emakeele Seltsi Toimetised 3, Tallinn.
- - - 1962, Vadja muinasjutte, Emakeele Seltsi Toimetised 4, Tallinn.
- - - 1968, A Grammar of the Votic Language. - Indiana University Publications. Uralic and Altaic Series, 68, Bloomington, The Hague.
- - - 1969, Vadja rahvakalender, Emakeele Seltsi Toimetised 8, Tallinn.
- - - 1974, Vatjalaisten loitsuista. - Kalevalaseuran Vuosikirja 54, 46-59, Helsinki.
- - - 1974, Vadja muinasjutte ja muistendeid. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 323. Töid filoloogia alalt, 9-14, Tartu.
- - - 1977, Possessiivsufiksids tänapäeva vadja keeles. - Fennougristica 4. Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 427, 3-16, Tartu.
- - - 1978, Oudekki Figurova. - Keel ja Kirjandus, 348-350, Tallinn.
- - - 1980, Vadja keele lugemik, Tartu.
- - - 1982, Vadja pajatusi, 40-41, Tallinn.

- Karahka, H. 1980, Lennä, lennä leppäkerttu. - Tuttuja lastenrunoja ja -loitsuja, Helsinki.
- НПИ 1974 = Киуру Э., Коски Т., Кюльмясу Э., Народные песни Ингерманландии. - Академия Наук СССР, Карельский филиал. Институт языка, литературы и истории, Ленинград.
- Kuusi, M. 1983, Maria Luukan laulut ja loitsut. Tutkimus läntisimmän Inkerin suomalaisperinteestä, Helsinki.
- Laugaste, E. 1959, Kalevi (Kalevipoja) nime esinemisest eesti rahvalauludes. - Keel ja Kirjandus, 202-208, 276-282, Tallinn.
- - - 1974, Vanhat virolaiset alkusoinnilliset tuudutus- ja kehtolaulut. - Kalevalaseuran Vuosikirja 54, 205-217, Porvoo-Helsinki.
- Lensu, J. 1936 = Ленсу Я. Я., Материалы по говорам води. - Западнофинский сборник. Труды комиссии по изучению племенного состава населения СССР и сопредельных стран, 16, 201-315, Ленинград.
- Mägiste, J. 1959, Woten erzählen. Wotische Sprachproben. Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia 118, Helsinki.
- Oinas, F. J. 1969, Some motifs of the Baltic-Finnic War Song. Studies in Finnic-Slave Folklore Relation. Selected Papers. FF Communications 205, 93 etc., Helsinki.
- - - 1979, Ära sõida sõja ette. - Kalevipoeg kütkes ja muid esseid rahvaluulest, mütoloogiast ja kirjandusest. Kalevipoeg in Fetters and other essays on folklore, mythology and literature, 37-48, Toronto.
- Penttinen, Y. 1947, Sotasanomat. Inkeriläinen kansanruno ja sen kansainvälisestä taustasta. - Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia 232, Helsinki.
- Rantasalo, A. V. 1929, Inkeriläinen kertova runo tytärten surmaaja. - Suomi V, Tampere.
- Rüütel, I. 1970, Vadja pulmalauludest ja nende suhetest eesti laulutraditsiooniga. - Läänemeresoomlaste rahva-

kultuurist. Eesti NSV Riiklik Etnograafiamuseum,
64-93, Tallinn.

Rüütel, I. 1972 = Рюитель И., Водские народные мелодии. -
Проблемы изучения финно-угорского фольклора, 284-
-291, Саранск.

- - - 1977, Vadja rahvamuusika tüpoloogია ja stiilid.
- Soome-ugrilaste muusika pärandusi, 216-281,
Tallinn.

- - - 1982, Oudekki Figurova vadja rahvaviisid. - Lää-
nemeresoomlaste etnokultuuri küsimusi, 41-50, Tal-
linn.

Salminen, V. 1928, Vatjalaiset runot. Eripainos "Suomen kan-
san vanhoista runoista" IV 3, 731, Helsinki.

- - - 1929, Tutkimus vatjalaisten runojen alkuperäs-
tä. Suomi V 7, Helsinki.

SKVR III = Suomen kansan vanhat runot III. Länsi-Inkerin
runot 3. Toimittanut Väinö Salminen, Helsinki.

Tedre, Ü. 1974, Eesti rahvalaulud. Antoloogia IV, Tallinn.

Virtanen, L. 1977, Antti pantti pakana. Kouluikäisten nyky-
perinne. Toinen painos, Porvoo-Helsinki.

- - - 1984, Onni yksillä. Kansanperinettä ennen ja
nyt, Helsinki.

K Ü L A L Ü H E N D I D

Jõ = Jõgõpera

Ku = Kukkuzi

Lu = Luuditza

Ra = Rajo

S I S U K O R D

E E S S Ő N A	3
L A U L U D	5
KÖRVÖTTULA	
I. Kata (Jekaterina) Jovleva	5
LUUDITSA	
II. Duña (Jevdokia) Trofimova	5
III. Mat'jo (Matrjona) Agafonova	9
IV. Kiko (Grigori) Georgijev	11
V. Ivo (Joan) Leontjev	11
VI. Paro (Paraskeva) Dmitrijeva	15
LIIVTŠÜLÄ	
VII. Kostja (Konstantin) Leontjev	16
VIII. Nadjoža (Nadežda) Leontjeva	18
IX. Nasto (Anastasia) Andrejeva	19
X. Nat'ju (Natalia) Georgijeja	20
XI. Anu (Anna) Kröžovskihh	21
JÖGÖPERÄ	
XII. Nat'ju (Natalia) Lukina	22
RAJO	
XIII. Anu (Anna) Hvatova	29
XIV. Oudekki (Oto, Jevdokia) Figurova	30
KUKKUZI	
XV. Fenja (Fjokla) Fedulova	45
K O M M E N T A A R E	47
L A U L U D E T Ü P O L O O G I A	77
REGIVÄRSILISED LAULUD	
I. Lüroepilised laulud	77
II. Pulmalaulud	83
III. Ahellaulud	86
IV. Liisutuslaulud	90
V. Hälli-, hüpitus- ja virgumislaulud	91
VI. Lastelaulud	92

RIIMILISED RAHVALAULUD	94
I. Tšastuškalaadsed laulud	94
II. Rallilaulud	96
RAHVALAULUDE KEELEST	99
I. Epitees ja prokliis vadja rahvalauludes	99
II. Possessiivsufiksid vadja rahvalauludes	101
III. Lauludes esinevast sõnavarast	102
KIRJANDUST	104
KÜLALÜHENDID	106

Академия наук ЭССР. Известия общества родного языка № 22.

Пауль А р и с т е.

Водские народные песни и их язык.

На водском и эстонском языках.

Художник-оформитель К. Яанитс.

Таллин, "Валгус".

Toimetajad M. Leppik ja H. Rajando

ИБ№-6450. Trükkida antud 22.09.86. MB-00155. Formaati

60x90/16. Trükipaber nr.1. Masinakiri. Rotaprint.

Tingtrükipoognaid 6,75. Tingvärvitõmmiseid 7,0. Ar-

vestuspoognaid 5,43. Trükiarv 1000. Tellimuse nr.

4167. Hind 90 kop. Tellitud. Kirjastus "Valgus",

200090 Tallinn, Pärnu mnt. 10. Trükikoda "Pärnutrük",

203600 Pärnu, Ringi t. 1.

päskolintu, päivilintu,
se ihala ilmalintu,
lenteli česäpäiväD,
ūt pimmiät piukotteli,
eccii mäta, magatesseni,
muroa, munitesseni,
lehtoja, levätesseni.

Pääsulind, päevalind,
see tore õhulind,
lendles suvepäevad,
mängles ööd pimedad,
otsis maad, et magada,
muru, et muneda,
lehti, et puhata.

Oudekki Figurova (foto kaanel), viimane vadja keele teadja, väsimatu informant, omal ajal eeslaulja, kaasitaja ning üksiklauljagi, kel oli kindel usk iga sõna jõusse.

90 kop.

päskolintu, päivilintu,
se ihala imalintu,
lenteli česäpäiväD,
üt pimmiät pilkotteli,
eccii mäta, magatesseni,
muroa, munitesseni,
lehtoja, levätesseni.

Pääsulind, päevalind,
see tore õhulind,
lendles suvepäevad,
mängles ööd pimedad,
otsis maad, et magada,
muru, et muneda,
lehti, et puhata.

Oudekki Figurova (foto kaanel), viimane vadja keele teadja, väsimatu informant, omal ajal eeslaulja, kaasitaja ning üksiklauljagi, kel oli kindel usk iga sõna jõusse.

P. Ariste Vadja rahvalaulud ja nende keel

www.books2ebooks.eu